T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENTLERDE GÜNDÜZ VE GECE TEMSİLİ

Düriye Dilan ÖNER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Kentsel Mekân Organizasyonu ve Tasarımı Programı

Danışman

Prof. Dr. Esin Özlem AKTUĞLU AKTAN

Kasım, 2025

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENTLERDE GÜNDÜZ VE GECE TEMSİLİ

Düriye Dilan ÖNER tarafından hazırlanan tez çalışması 12.11.2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Kentsel Mekân Organizasyonu-Tasarım Programı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Esin Özlem AKTUĞLU AKTAN
Yıldız Teknik Üniversitesi
Danışman

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Esin Özlem AKTUĞLU AKTAN, Danışman
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Prof. Dr. Nilgün Çolpan ERKAN, Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Dr. Öğr. Üyesi Bahar AKSEL ENŞİCİ, Üye
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi _____

Danışmanım Prof. Dr. Esin Özlem AKTUĞLU AKTAN sorumluluğunda tarafımca hazırlanan "KENTLERDE GÜNDÜZ VE GECE TEMSİLİ" başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim.

Düriye Dilan ÖNER

İmza

Aileme

ve

eşime

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmam süresince bilgi, deneyim, titiz akademik yaklaşımı ve katkılarıyla bana rehberlik eden, akademik gelişimime büyük katkılar sunan, sabrını ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen çok kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Esin Özlem AKTUĞLU AKTAN'na en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince, çalışmamın farklı aşamalarında sundukları değerli görüş ve katkılarla akademik bakış açımın gelişmesine önemli ölçüde katkı sağlayan; başta jüri üyeleri değerli hocalarım Prof. Dr. Nilgün Çolpan ERKAN ve Dr. Öğr. Üyesi Bahar AKSEL ENŞİCİ olmak üzere, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Kentsel Mekân Organizasyonu–Tasarım Programı'nda görev yapan tüm akademisyenlere teşekkürlerimi sunarım.

Akademik yolculuğum boyunca her zaman yanımda olan, bana koşulsuz destek sunan sevgili aileme şükranlarımı sunarım. Onların sabrı, anlayışı ve manevi desteği, bu süreci daha güçlü ve kararlı bir şekilde yürütmemi sağlamıştır. Yoğun çalışma dönemlerinde motivasyonumu korumamı sağlayan, varlığıyla güç veren, anlayışı ve desteğiyle yanımda sevgili eşim Ulaş ÖNER'e de ayrıca teşekkür ederim.

Bu tez, sadece bireysel bir akademik emek değil; aynı zamanda bana inanan, katkı sunan ve destekleyen insanların kolektif emeğiyle oluşmuştur. Tüm bu süreçte yanımda olan herkese içtenlikle teşekkür ederim.

Düriye Dilan ÖNER

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ vii
TABLO LİSTESİ viii
ÖZET x
ABSTRACT xii
1 GİRİŞ 1
1.1 Amaç 2
1.2 Kapsam 4
1.3 Yöntem 5
1.4 Literatür Özeti 10
2 KENT TEMSİLİ 13
2.1 Kentin Gündüz Temsili 18
2.2 Kentin Gece Temsili 20
2.2.1 Kentsel Aydınlatma Kavramı 21
2.2.2 Kentsel Aydınlatma Tipolojileri 24
2.3 Kent Temsiline İlişkin Değerlendirme 31
3 KENTLERİN GÜNDÜZ VE GECE TEMSİLİ 36
3.1 Küresel Kentlerde Gündüz ve Gece Temsili İncelemesi 37
3.1.1 Nice, Fransa 39
3.1.2 Londra, Birleşik Krallık 45
3.1.3 Paris, Fransa 49
3.1.4 Barselona, İspanya 55
3.1.5 İstanbul, Türkiye 60
3.1.6 Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri 64
3.1.7 New York, Amerika Birleşik Devletleri 69
3.1.8 Toronto, Kanada 72

3.1.9 Madrid, İspanya…….……. 76

3.1.10 Amsterdam, Hollanda……..…… 79

3.2 Küresel Kentlerin Gündüz ve Gece Temsili Değerlendirilmesi 82

4 SONUÇ **88**

KAYNAKÇA **92**

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR **105**

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1 Yöntem akış şeması……...…….…….. **9**
Şekil 2.1 Yer duygusunu geliştirmek için önerilen çevresel özellikler **14**
Şekil 2.2 Amasra kent imajı ağ analizi **19**
Şekil 2.3 Park aydınlatması örnekleri …….……...…… **26**
Şekil 2.4 Ticari-yaya caddesi aydınlatma örnekleri **26**
Şekil 2.5 Mimari yapı aydınlatması.....**27**
Şekil 2.6 Reklam-tabela aydınlatması **27**
Şekil 2.7 Meydan aydınlatması **29**
Şekil 2.8 Işık festivali aydınlatması.....**29**
Şekil 2.9 Anıtsal yapı aydınlatması **30**
Şekil 3.1 Kentlerde gündüz ve gece gönderileri oranları **82**
Şekil 3.2 Kentlerin gece temsili Kevin Lynch (2010) kuramı temelli ağ analizi ..**83**

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1 2024 yılı sosyal medya endeksi **38**

Tablo 3.2 Nice kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı **41**

Tablo 3.3 Nice kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması **43**

Tablo 3.4 Londra kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı **46**

Tablo 3.5 Londra kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması **47**

Tablo 3.6 Paris kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı **50**

Tablo 3.7 Paris kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması **52**

Tablo 3.8 Barselona kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı . **57**

Tablo 3.9 Barselona kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması **58**

Tablo 3.10 İstanbul kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı .. **61**

Tablo 3.11 İstanbul kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması **62**

Tablo 3.12 Dubai kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı **66**

Tablo 3.13 Dubai kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması **67**

Tablo 3.14 New York kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı **70**

Tablo 3.15 New York kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması **71**

Tablo 3.16 Toronto kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı .. **73**

Tablo 3.17 Toronto kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması **74**

Tablo 3.18 Madrid kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı ... **77**

Tablo 3.19 Madrid kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması **78**

Tablo 3.20 Amsterdam kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı **80**

Tablo 3.21 Amsterdam kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması **81**

Tablo 3.22 Kentsel temsil ögeleri değerlendirmesi..... **84**

ÖZET

Kentlerde Gündüz ve Gece Temsili

Düriye Dilan ÖNER

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Esin Özlem AKTUĞLU AKTAN

Günümüzde kent deneyimi, yalnızca fiziksel mekânlarla kurulan ilişkilerle sınırlı kalmayıp, dijital platformlarda paylaşılan görseller aracılığıyla da yeniden şekillenmektedir. Bireysel algının görsel anlatımla birleştiği ve paylaşma kültürünün dönüştüğü çağımızda, kent algısı ve temsili günün farklı zaman dilimlerinde dahi değişim göstermektedir. Bu bağlamda, kullanıcıların kentle kurduğu deneyimin günün farklı saatlerine göre değişmesinden ve bu değişimin kent temsilini dönüştürmesinden hareketle, bu tezde kent temsilinin zaman bağlamındaki dönüşümü incelenmiştir. Özellikle gece temsili söz konusu olduğunda, bu algının biçimlenmesinde temel belirleyici unsur aydınlatmadır. Dolayısıyla, gece temsilini kapsamlı biçimde açıklayabilmek için ilgili aydınlatma tipolojilerinin de ele alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda, "***Kentin gece ve gündüz temsilleri arasındaki farklılıklar, aydınlatma tipolojileri bağlamında nasıl açıklanabilir***?" sorusu temel araştırma sorusu olarak belirlenmiştir. Kentlerde gece ve gündüz saatlerinde değişen algı ve buna bağlı olarak değişen kent temsilinin devamında bu değişimin aydınlatma tipolojileri ile ilişkisinin belirlenmesi ve açıklanması çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Yeni ve kamuya açık bir Instagram hesabı üzerinden elde edilen ve kullanıcılar tarafından oluşturulan Instagram temelli görsel içeriğe dayalı dijital veriler, çalışmanın veri setini

oluşturmuştur. Örnek alan olarak, 2024 yılında yayımlanan Sosyal Medya Endeksi (Titan Travel,2024) raporunda yayınlanan ilk 10 kent kabul edilmiştir. Veri kullanımında belirli sınırlamalar yapılmış olup yalnızca gündüz ve geceye ait fotoğraf içeriklerine odaklanılmıştır. Bu çerçevede, dijital temsillerin sunduğu veriler aracılığıyla yapılan analizler sonucunda, farklı zaman dilimlerinde algılanan kent temsili kavramı gece temsilinin oluşmasında temel kriter olan aydınlatma kavramı ile değerlendirilmiştir. "***Gece temsillerinde belirli kentsel aydınlatma tipolojisi baskındır; kentlerde gece temsili yoğunluklu olarak anıtsal-simge yapı aydınlatması yöntemleri ile vurgulanmış işaret ögelerinde üretilir"*** hipotezi koşullu olarak sağlanmıştır. Tez kapsamında Instagram verilerinin sunduğu potansiyel kullanılarak gündüz ve gece temsil farkının sayısal ve kavramsal boyutları ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kent temsili, gündüz ve gece kent temsili, kent imajı, kentsel aydınlatma, Instagram

ABSTRACT

Representation of Day and Night in Cities

Düriye Dilan ÖNER

Department of Urban and Regional Planning
Master of Science Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Esin Özlem AKTUĞLU AKTAN

Today, the urban experience is shaped not only through interactions with physical spaces but also through visual content shared on digital platforms. In an era where individual perception merges with visual representation and the culture of sharing is transformed, urban perception and representation vary across different times of the day. Based on the changing experiences of users throughout the day and the consequent transformations in urban representation, this thesis examines how urban representation evolves in relation to temporal context. In particular, nighttime representations are primarily shaped by lighting. Therefore, to comprehensively explain nighttime representation, relevant lighting typologies must also be considered. Accordingly, the research question guiding this study has been formulated as: *"How can differences between daytime and nighttime urban representations be explained in the context of lighting typologies?"* The aim of this study is to determine and explain the relationship between changing urban perception across daytime and nighttime hours and lighting typologies.

The dataset for this study consists of digital data derived from publicly available Instagram content, created by users on new accounts. The sample includes the top ten cities reported in the 2024 Social Media Index (Titan Travel, 2024). Certain limitations were applied in data selection, focusing exclusively on photographs

representing daytime and nighttime. Through analyses based on these digital representations, the concept of urban representation as perceived across different times of day is evaluated in relation to lighting, which is the key determinant in the formation of nighttime representation. The hypothesis *"In nighttime representations, specific urban lighting typologies dominate, with urban landmarks emphasized through monumental or symbolic illumination methods"* is conditionally supported. Utilizing the potential of Instagram-derived data, the thesis quantitatively and conceptually addresses the differences between daytime and nighttime urban representations.

Keywords: Urban representation, daytime and nighttime urban representation, urban lighting, urban image, Instagram

1
GİRİŞ

Kentler, sadece fiziksel alanlar olmayıp, kullanıcı deneyimleri ve sosyal etkileşimlerle anlam kazanan katmanlı alanlardır. Kentler coğrafi konumları, kültürleri, toplumsal özellikleri ve büyüme modelleri gibi çeşitli unsurlara bağlı olarak ayrışmaktadırlar. Bu farklılıklar nedeniyle tek bir kentsel biçim, model veya tanımı tüm kentler için geçerli saymak mümkün değildir (Smith & Lobo, 2019). Kent, sürekli bir dönüşüm, yeniden yapılanma ve değişim süreci içerisindedir. Ancak kent, içinde algılandığı ve deneyimlendiği ölçüde anlam kazanır. Bu nedenle kentler, şehircilik anlayışları ve tanımları kapsamında da tek bir biçime indirgenemez (Boano 2015). Her kent farklı kullanıcılar tarafından aynı şekilde tanımlanamaz, algılanamaz ve deneyimlenemez. Çünkü kent, bilinç ve duygusal unsurların bir kombinasyonu olan bireyin zihinsel filtresi ile algılanır (Castillo-Villar, 2018). Bu farklılaşma, yalnızca bireysel algı üzerinden değil, aynı zamanda kentin farklı bağlamlarda nasıl temsil edildiği üzerinden de incelenmektedir. Çünkü birey, kenti yalnızca deneyimlediği biçimiyle değil, aynı zamanda maruz kaldığı temsiller aracılığıyla da zihninde yeniden kurar. Bu bağlamda, bireyin kent deneyimini kuran temsillerin incelenmesi açısından, "Kent Temsili" kavramı açıklığa kavuşturulması gereken temel kavramlardan biridir. Kent temsili, kentin yalnızca öznel deneyimlerinden değil aynı zamanda sosyal, kültürel ve dijital ortamlarda yeniden oluşturduğu temsillerle nasıl görünür kılındığını ortaya koymaktadır. Kullanıcıların doğrudan deneyimleri gibi somut, sosyal etkileşimler ve kültür gibi soyut unsurlar ile görsel medyadaki yansımalar gibi kentin ilettiği tüm mesajlar kent temsili kavramını oluşturan başlıca ögelerdir (Kalandides, 2011). Günümüzde kentin temsili artık yalnızca bireysel deneyimlerle sınırlı kalmayıp, dijital platformlar üzerinden de yeniden üretilmekte ve geniş kitlelere ulaşmaktadır. Dijital platformlar algıları şekillendirerek, kentin temsiliyetini şekillendirmektedir.

Kentin sosyal, kültürel ve dijital ortamlarda yeniden üretilen temsilleri, kente dair algının katmanlı yapısını ortaya koyarken, bu algıyı şekillendiren unsurlardan biri de "zaman" kavramıdır. Bireylerin algısı, çevresel koşullara bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Uyarıcının yoğunluğu, mekânın ölçeği, algının gerçekleştiği zamandaki ışık koşulları gibi değişkenlere bağlı olarak değişmektedir (Üstündağ, 2009). Bu nedenle kent, gündüz ve gece zaman dilimlerinde farklı ışık koşulları altında farklı temsillere bürünmektedir. Gündüz; doğal ışığın okunabilirliği artırdığı zaman dilimi olarak, kentin yaşanabilirliğine ve mekânsal sürekliliğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Gece ise doğal ışığın yetersizliği nedeniyle kentsel aydınlatma pratikleri devreye girerek belirli ögeleri vurgular, bu durum kentin siluetini dönüştürmektedir (Zeng ve ark., 2025). Aydınlatma, yalnızca kenti geceleri görünür kılmakla kalmaz; yön, güvenlik ve estetik kavramları ile kent üzerinde büyük bir etki yaratmaktadır (Gehl, 2010). Başka bir deyişle, aydınlatma gece temsilinin üretilmesi için bir araçtır. Bu bağlamda çalışmanın odak noktası, kentsel mekânda gündüz ve gece temsillerindeki farklılıkların belirlenmesi aydınlatma tipolojileri ile ilişkisi üzerinden kentsel temsilin biçimlenişini incelemektir. Kentsel temsillerin yalnızca fiziksel mekânda değil, dijital ortamda da üretildiği çağımızda, Instagram gibi görsel odaklı platformlar, kentlerin farklı zamanlardaki temsillerinin gözlemlenmesi için önemli bir veri kaynağı sunmaktadır. Yapılan araştırmalarda birçok platform arasında Instagram en popüler, en etkili ve en trend tanıtım platformu olarak öne çıkmaktadır. Aylık bir milyardan fazla aktif kullanıcı ile kentsel temsil üzerinde kritik bir tanıtım ve üretim platformudur (Shetye & Nair, 2025). Bu doğrultuda, çalışmada kentlerin gündüz ve gece temsilleri Instagram paylaşımları üzerinden analiz edilmiştir. Bu yaklaşım sayesinde, Instagram'da paylaşılan görseller aracılığıyla kentlerin farklı zaman dilimlerindeki temsillerinin nasıl biçimlendiği gözlemlenmiş ve kentsel aydınlatmanın kent temsili oluşturmada etkisi incelenmiştir.

1.1 Amaç

Kent, kullanıcılar tarafından günün farklı zaman dilimlerinde farklı biçimlerde gözlemlenir, algılanır, deneyimlenir ve yansıtılır. Kente dair bireysel algılar doğrudan deneyimler ile sınırlı olmayıp, aynı zamanda kültürel ürünler, medya temsilleri ve edinilen bilgi akışlarına da bağlı olarak şekillenmektedir (Yüknü &

Günay, 2024). Sözü geçen unsurlar, bireylerin zihninde oluşan kent algısını çok katmanlı ve zamana bağlı bir olgu haline getirerek, kentsel mekânın zamanla değişen yapısını ve kullanıcı etkileşimine bağlı olarak sürekli yeniden üretilen kent imajını ve temsilini ortaya koymaktadır. Kullanıcının kent algısını ve kentle ilişkisini doğrudan etkileyen ve bu ilişkinin yansıması olan kavram kent temsilidir. İnsan davranışlarının gece ve gündüz farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Kullanıcılar, kent mekânını gündüz saatlerinde daha işlevsel ve okunabilir bir bakış açısıyla değerlendirirken, gece saatlerinde ışığın yarattığı atmosfer, kentin estetik boyutunu öne çıkarmaktadır. Gece vakti kentsel mekânlarda bulunmak, bireylere ilgi çekici görsel deneyimler sunabilmektedir (Bostancı, 2023). Gündüz ve gece arasında oluşan bu algı farkı kentte bulunan kullanıcı davranışlarına yansıyarak kentin gündüz ve gece farklı algılanmasının ve temsil edilmesinin temel sebebidir. Gündüz ve gece arasındaki bu farklı algı biçimleri, kentin fiziksel özellikleri kadar kenti görünür kılan aydınlatma ile de ilişkilidir. Kentsel mekânın aydınlatma tipolojileri, kentin belirli ögelerini öne çıkararak mekânsal algıyı yönlendirmekte ve böylece gece ve gündüz temsilleri arasındaki görsel ve anlamsal farkın temelini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın araştırma sorusu: ***"Kentin gündüz ve gece temsilleri arasındaki farklılıklar, aydınlatma tipolojileri bağlamında nasıl açıklanabilir"*** olarak belirlenmiştir. Çalışmanın temel amacı ise kentin gündüz ve gece temsillerinde öne çıkan başlıca faktörleri ortaya koymak, kentsel aydınlatma ve çeşitlerinin kent temsilleri üzerindeki etkisinin kullanıcı üretimli dijital görsel veriler (Instagram görselleri) üzerinden nicel ve nitel analizlerle değerlendirilmesi ve somut bir çerçeve sunulmasıdır. Seçilen kentler üzerinden gündüz ve gece görseli yoğunlukları ölçülmüş, bu görsellerin aydınlatma tipolojileri incelenmiştir. Çalışma, her bir aydınlatma tipolojisinin gece temsili üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, çalışmanın hipotezi ise: "***Gece temsillerinde belirli kentsel aydınlatma tipolojisi baskındır; kentlerde gece temsili, yoğunluklu olarak anıtsal-simge yapı aydınlatması yöntemleri ile vurgulanmış işaret ögelerinde üretilir"*** Bu hipotez bağlamında, "Kentlerde Gündüz ve Gece Temsili" başlığı altında yürütülen çalışmada kullanıcı algısına dayanan ve zaman dilimlerine bağlı olarak farklılaşan kentsel temsil unsurları Instagram'dan elde edilen görseller aracılığıyla nicel (oranlar, karşılaştırmalar) ve nitel (görsel analizi) yöntemlerle analiz edilerek; aydınlatma tipolojileri ve gece temsili arasındaki ilişki ele alınmıştır. Elde edilen bulgular sayesinde anıtsal-simge

yapı aydınlatmasının gece paylaşımlarında oransal bir yoğunlaşma yarattığını; bunun sonucunda işaret ögesi unsurunun öne çıkararak kentin gece temsiliyetini arttırdığına ilişkin çıkarımlar sunulmuştur.

1.2 Kapsam

Yapılan çalışmada kentlerin gündüz ve gece temsilleri arasındaki farklılıklar kentsel aydınlatma tipolojileri bağlamında incelenmiştir. Analizler bu kapsamda, belirlenen küresel kentlerde kullanıcı üretimli dijital veriler üzerinden yürütülmüştür. Instagram platformundan elde edilen gece ve gündüz görselleri incelenmiştir. Instagram verilerinin kapsamı, kullanıcı profili üzerinde paylaşılan fotoğraf ve video içeriklerinden oluşmaktadır. Bu içerikler, bir kullanıcının belirli bir hesabı takip etmesi durumunda ya da kendisine yönelik olarak hedeflenen belirli aramalarla ya da reklamlarla gösterilmesiyle, söz konusu kullanıcının ana akışında görünür hâle getirilmektedir (Thomas ve ark., 2020). Kullanıcıların kişisel deneyimlerini, anlık gözlemlerini ve yaşamlarından kesitleri paylaşabildikleri bir platform olmanın ötesinde, şehirlerin gündüz ve gece görsellerinin dijital bir yansıması hâline gelmiştir. Bu noktada, Instagram yalnızca bireysel içeriklerin paylaşıldığı bir mecra olmanın ötesinde, kentsel temsilin dijital düzlemde üretildiği bir ortam sunmaktadır.

Gerçekleştirilen analizlerde görseller, zaman dilimlerine göre ve aydınlatma tipolojilerine göre sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda çalışmada, kentsel aydınlatmanın gece temsillerini nasıl dönüştürdüğü; gece temsilinde öne çıkardığı unsurlar belirlenmiştir. Araştırmanın örnek alanını, 2024 yılı Sosyal Medya Endeksi verilerinde en yüksek sırada yer alan ilk 10 şehir oluşturmaktadır (Titan Travel, 2024). Yapılan analiz kent mekânının kullanıcı deneyimleri sonrası Instagram'a yansıyan kent temsilini incelemektedir. Görsel içerik analizi yöntemi çerçevesinde yürütülen çalışma, çeşitli bölümler altında yapılandırılmıştır. İlk bölüm, araştırmanın amaçlarını, kapsamını, yöntemini ve literatür taramasını açıklamaktadır. İkinci bölüm, seçilen anahtar kelimeler ile teorik temeller etrafında şekillenen kavramsal çerçeveyi sunmaktadır. Üçüncü bölüm, gündüz ve gece kent temsilleri arasındaki karşıtlıkları keşfetmek için seçilen kentlerin görsel içerik analizlerini sunarak ve görsellerin aydınlatma tipolojilerini belirleyerek araştırmanın özünü oluşturmaktadır. Dördüncü bölüm, kent temsili kavramının

seçilen kentlerde gündüz ve gece arasındaki farklılıklarını değerlendirirken, gece gönderilerinin aydınlatma tipolojisi ile ilişkili bulguları da değerlendirmektedir.

Bu yapılandırılmış bölüm dağılımı çerçevesinde, çalışmanın odaklandığı konu ve kapsam, kent temsili ve Instagram üzerinden elde edilen veriler bağlamında daha ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Kent algısı, günümüz koşullarında dijital platformlar üzerinden şekillenir ve görsel paylaşımlar kent temsilinin oluşumunda önemli bir rol oynar; insanlar Instagram'ı kullanırken hem başkalarının paylaştığı seyahat fotoğrafları aracılığıyla bir yer hakkında izlenim edinir, hem de kendi paylaşımlarıyla bu izlenimlerin oluşmasına katkıda bulunurlar (Jun, 2022). Bu bağlamda, Instagram gibi kullanıcı odaklı görsel platformlar, kentsel deneyimlerin temsili ve paylaşılması açısından zengin veri kaynakları sunmaktadır. Bu araştırmada kullanılan tüm veriler yalnızca kamuya açık Instagram hesaplarından elde edilmiştir. Bulguların sadece bu çalışma verileri sınırları içerisinde değerlendirildiği dikkate alınarak, çalışma yalnızca Instagram platformundan toplanan verilerle sınırlandırılmıştır.

Sonuç olarak, çalışmanın kapsamı kentlerin gündüz ve gece temsillerini, dijital mecralarda yeniden üretilen kentsel temsiller aracılığıyla değerlendirmekte ve bu temsillerin aydınlatma tipolojileriyle nasıl biçimlendiğini ortaya koymaktadır. Instagram verileri üzerinden yürütülen analizler, bireysel paylaşımların kentsel temsilin oluşumunda etkisini gösterirken, aydınlatmanın ve zamanın kent algısını dönüştürücü rolünü de görünür kılmaktadır. Böylece araştırma, dijital çağda kentsel temsilin dinamik yapısını anlamaya yönelik yeni bir okuma biçimi sunmakta ve kentlerin gündüz ve gece arasındaki temsil farklılıklarını aydınlatma pratikleri üzerinden açıklayarak literatüre katkı sağlamaktadır.

1.3 Yöntem

Günümüzde bireylerin kentsel alanı algılamaları ve kentsel alan ile etkileşimlerini incelemek için çok sayıda yaklaşım mevcuttur. Günümüzün değişen paylaşım ve haberleşme kültürü, kullanıcı deneyimine dayanan dijital platformları, kentsel temsili araştırmak için dinamik, etkileşimli ve katılımcı araçlar hâline getirmiştir. Dijital platformlar, web tabanlı ve mobil teknolojiler kullanılarak, insanlar arasında mekân veya toplumsal sınırlamalara bağlı kalmadan etkileşim kurulmasını ve paylaşılan bilgilerin geniş kitlelere iletilmesini sağlayan bir teknolojidir (Toksarı,

2022). Bu platformlarda yer alan çok sayıda kullanıcı, sosyal medyayı, bilgiyi yaymanın en kolay ve en etkili yollarından biri hâline getirmiştir (Escamilla-Sanchez ve ark., 2025). 2024 yılı verilerine göre, dünya genelinde Instagram yaklaşık (App Store ve Google Play indirme sayılarına göre) 817 milyon indirme almış ve TikTok'un (825 milyon) ardından en çok indirilen ikinci uygulama konumuna yükselmiştir (Prioridata, 2025). Ancak TikTok'un içeriklerinin büyük ölçüde video temelli olması nedeniyle, bu çalışmada analiz dışında bırakılmıştır. Instagram'ın yaygın kullanıcı kitlesi ve görsel odaklı yapısı, kentsel mekânların temsilinde sağladığı kapsayıcı ve güncel veri olanaklarını artırmaktadır. Bu nedenle, tezin metodolojik çerçevesi, kentsel görsel temsilleri analiz etmek üzere Instagram'a odaklanmaktadır.

Instagram, 2010 yılında kurulmuş, kullanıcıların fotoğraf paylaşmalarını ve bunlara erişmelerini sağlayan bir platformdur. ***"Instagram"*** adı, anında anlamına gelen *"instant"* ve mesaj iletme yöntemini ifade eden *"telegram"* İngilizce kelimelerinin birleşiminden türetilmiştir (Yeniçıktı, 2016). Kurulduğu günden bu yana hızla gelişen platform, kullanıcıların mekân, an ve deneyimlerini görsel bir anlatı biçimiyle paylaşmalarına olanak tanıyarak, dijital platformlarda yer alan temsillerin üretiminde önemli bir araç hâline gelmiştir. Zamanla görsel paylaşıma dayalı bir iletişim biçimi olarak gelişen platform, fotoğraf çekme ve paylaşma eylemini gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası hâline getirmiştir.

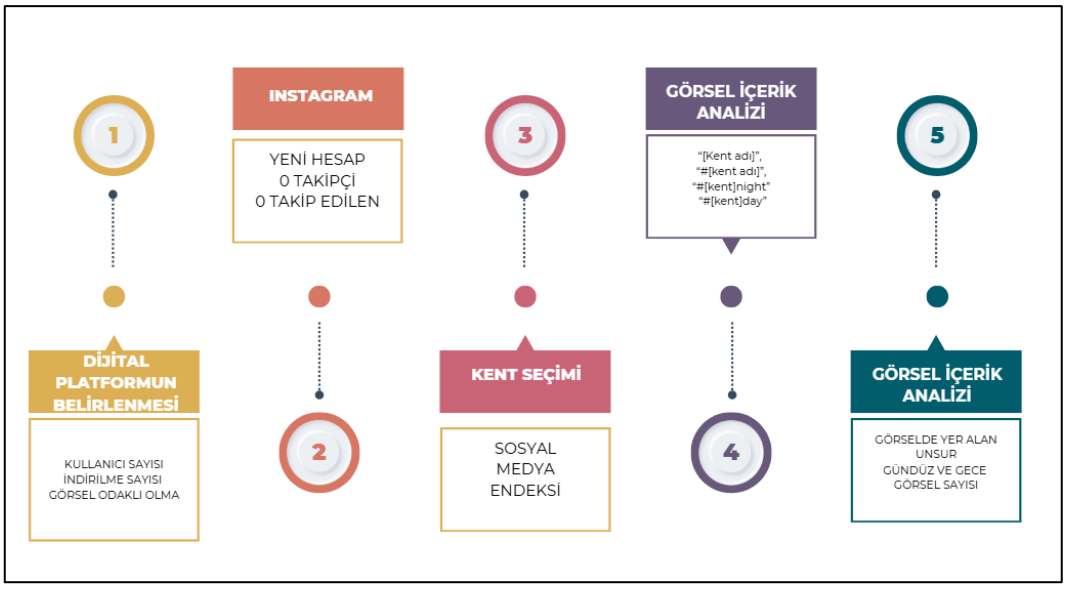
Günümüzde dijital platformların kullanımının ve fotoğraf çekmenin başlıca nedenleri arasında; bireyler arası iletişim kurma, güncel olaylardan anlık olarak haberdar olma, boş zamanları değerlendirme, kişisel görüş ve kimliklerin diğer kullanıcılarla paylaşılması, sosyal, mesleki veya eğitsel amaçlarla bağlantılar kurma, başkalarının paylaşımlarını izleme, önemli anları ve mekânları hatırlamak amacıyla görsel içerik üretme, dijital anılar biriktirme ve toplumsal düzeyde örgütlenme gibi çeşitli motivasyonlar yer almaktadır (Aktan, 2018). Bu bağlamda kent mekânları ile fotoğraf çekmenin ilişkisi, bireyin deneyimlediği mekânları görsel olarak kayıt altına alması ve paylaşmasına dayanmaktadır. Bunun sonucunda Instagram kullanımının yaygınlaşması, seyahat ve turizm sektörlerinde kullanıcı davranışlarını önemli ölçüde değiştirmiştir. Günümüzde Instagram kullanıcıları, seyahat planlamasında Instagram'ı aktif olarak kullanmakta, gittikleri destinasyonlarda yerel bilgiler yerine sosyal medyada paylaşılan içeriklere

yönelmektedir. Instagram, seyahat davranışlarını değiştiren yeni bir fenomen yaratmış, bireyler fotoğraf çekmek ve paylaşmak amacıyla seyahat eder hâle gelmiştir. Hatta bu durum özelinde "*Instagrammable*" kavramı türemiş olup, Cambridge İngilizce Sözlüğünde "fotoğraf çekmeye ve Instagram'da paylaşmaya uygun, çekici veya ilginç" olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, Instagram'da fotoğrafı çekilen ve paylaşılan yerler, kullanıcılar açısından kentin gösterilmeye değer noktaları olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda sosyal medya görselleri, kentsel mekânların algılanması ve temsil edilmesi konusunda somut bir veri kaynağı niteliği taşımaktadır (Jun, 2022).

Yapılan çalışmada, görsel içerik analizi aracılığıyla, kentlerde gündüz ve gece temsili kavramları kapsamlı bir biçimde ele alınmıştır. Bu süreçte, kenti deneyimleyen bireylerin kentte oluşturdukları dijital veriler kent temsilini üretmektedir, böylece gece ve gündüz temsili, yalnızca fiziksel çevre koşulları üzerinden değil, kullanıcı deneyimi ve kent temsili oluşturma tercihleri üzerinden de değerlendirilmiştir. Seçilen kentler üzerinden gündüz ve gece temsilleri aydınlatma tipolojileri bağlamında incelenmiştir. Elde edilen bulgular, kentlerin gece temsillerinin hangi aydınlatma tipolojisi etrafında geliştiğini açıklayan çerçeve niteliğindedir.

Analiz süresince platformun işleyen algoritmasında tarafsızlığı sağlamak ve veri toplama sürecini etkileyebilecek dış etkenlerden arınmak amacıyla; Okur'un da (2023) yaptığı gibi, takipçi, görsel içeriği ve ilgi alanlarından bağımsız, yeni oluşturulmuş bir Instagram hesabı kullanılarak 2025 yılı Mart ve Eylül ayları arasında analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, seçilen dünya kentleri kapsamında kentsel mekânların gündüz ve gece temsiline dair görsel içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Seçilen kentlerde, Instagram üzerinden elde edilen fotoğraf verileri gündüz ve gece olmak üzere iki temel zaman diliminde incelenmiştir. Analizlerde gündüz ve gece ayrıştırılması sürecinde, görsel içerikteki doğal ışık esas alınmıştır. Buna göre, fotoğraflarda doğal güneş ışığının doğrudan ya da dolaylı olarak algılanabildiği, gölge, aydınlık gökyüzü gibi doğal aydınlatma unsurlarının bulunduğu içerikler 'gündüz' kategorisine; doğal ışığın bulunmadığı, gökyüzünün karanlık olduğu ve yapay aydınlatma ögelerinin (sokak lambaları, vitrin ışıkları, bina aydınlatmaları vb.) belirgin olduğu içerikler ise 'gece' kategorisine dahil edilmiştir. Analizler, Acuti, Mazzoli, Donvito ve Chan'ın (2018)

çalışmasında yaptığı yöntemden esinlenerek ve geliştirilerek, belirli arama başlıkları ve konum bazlı aramalar kullanılarak yürütülmüştür. Analizler için seçilen arama başlıkları; "[Kent adı]", "#[kent adı]", "#[kent]night" ve "#[kent]day" ve konum aramalarından elde edilen veriler şeklinde kategorize edilmiştir. Çalışma kapsamında, "[Kent]" şablonu yerine incelenen kentin adı yazılarak inceleme tamamlanmıştır. Bu platformun küresel yapısı nedeniyle ve seçilen kentlerin küresel olması dolayısıyla, analizde kullanılan anahtar kelimeler ve etiketler İngilizce olarak belirlenmiştir. İngilizce kullanım, veri bütünlüğünü korumak, kullanıcı davranışlarını doğru şekilde temsil etmek ve farklı şehirler arasında karşılaştırma yapılabilmesini sağlamak amacıyla tercih edilmiştir. Kişiselleştirilmemiş hesaplar için Instagram'ın popülerlik algoritmasına göre sıralanan görsellerde her arama başlığında sıralanan ilk yüz görsel analiz için seçilmiştir. Kent temsili ögelerinin dağılımını ortaya çıkarmak için her kentte toplamda beş yüz görsel analiz edilmiştir. Bu çalışmada bir fotoğrafın hangi kentsel ögeyi temsil ettiği, görsel içindeki ögelerin konumu ve baskınlığı üzerinden sistematik biçimde değerlendirilmiştir. Öncelikle karede yer alan unsurların fotoğraf karesi içerisindeki konumu, netlik düzeyi ve ışık alımı incelenmiş; görselin merkezinde, en net ve en aydınlık biçimde yer alan öge temsilin ana konusu olarak kabul edilmiştir. Arka planda görünen görselde küçük yer kaplayan ya da netlik açısından geri planda kalan yapılar, görüntüye bağlamsal derinlik kazandıran ancak sınıflandırmayı belirlemeyen ikincil unsurlar olarak değerlendirilmiştir. Çerçevenin hangi eksende kurulduğu, bakış yönünün nereye hizalandığı, perspektifin kente mi yoksa yapıya mı odaklandığı gibi göstergeler, fotoğrafçının hangi mekânı anlatmayı amaçladığını anlamak için temel karar kriteri olarak kullanılmıştır. Eğer kullanıcı açıklaması ya da konum etiketi gibi bilgiler mevcutsa, bu veri görsel okumayı destekleyen ek bir doğrulama kaynağı olarak dahil edilmiştir. Şekil 1-1'de kullanılan yöntemin akış şeması gösterilmektedir.

Şekil 1.1 Yöntem akış şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur, 2025)

Çalışma süresince, şeffaflığı ve etik uyumluluğu sağlamak için yalnızca herkese açık paylaşılan ve herkesin ulaşabileceği hesaplar üzerinden görseller analiz kapsamı içerisinde değerlendirilmiştir. Kentlerin seçim kriterleri ve veri filtreleme sürecinde bazı içerik türleri veri kümesinin dışında bırakılmıştır. Bunlar; günlük yerel yaşamı tasvir eden görseller (örneğin, kafeler, pazarlar, tanımlanamayan sokaklar), belirsiz zaman referansları, soyut görseller veya iç mekân ortamları olan içerikler, profesyonel fotoğraflar, reklamlar, turizm kampanyaları ve hava görüntüleri, dinamik yapıları ile karşılaştırmada ve sınıflandırmada görsel sabitlik ve analiz edilebilirlik sorunu oluşturması nedeniyle video içerikleri veri kümesine dahil edilmemiş ve değerlendirme dışında bırakılmıştır. Araştırma kapsamında seçilen kentlerde yalnızca gündüz ve gece paylaşılan fotoğraflara odaklanarak, farklı zaman dilimlerinde kentsel alanları temsil eden bileşenler belirlenmiştir. Kullanıcı tarafından çekilen ve paylaşılan bu görseller, kent temsili ögelerinin gündüz ve gece arasında nasıl değiştiğine dair karşılaştırmalı bir analize olanak tanıyarak, nihayetinde zaman içinde gerçekleşen temsil dönüşümünün anlaşılması için somut bir çerçeve sunmuştur.

Bu çalışmada, Instagram üzerinden elde edilen gündüz ve gece fotoğrafları görsel içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Görsellerde yer alan kentsel aydınlatma tipolojilerinin belirlenmesi ile farklı aydınlatma biçimlerinin sistematik olarak sınıflandırılması sağlanarak aydınlatma alanındaki yönelimler belirlenmiştir (Valevičius, 2010). Bu kapsamda, her görselde yer alan aydınlatma türü,

aydınlatmanın konumlandığı kentsel unsur ayrı değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda, literatürde yer alan sınıflandırmalardan ve uluslararası kentsel aydınlatma kılavuzlarından yararlanılarak, görsellerde gözlemlenen aydınlatma biçimleri belirlenmiştir. Bu sınıflandırma, gece temsillerinde öne çıkan aydınlatma tipolojilerinin analitik olarak ayrıştırılmasına olanak sağlamıştır. Böylelikle, görsel verinin bileşenleri tanımlanmış, ve aydınlatma tipolojilerinin kentsel temsil ile ilişkisi ölçülebilir hâle getirilmiştir.

1.4 Literatür Özeti

Bu bölümde, kentlerde gündüz ve gece temsili üzerine yapılan çalışmalar incelenerek, kuramsal altyapı özetlenmiştir. Bu noktada, kent imajı kavramının temelini oluşturan Kevin Lynch'in (2010) yaklaşımı önem kazanmaktadır. Kevin Lynch'in (2010) kente dair anlayışı, kent imgesini oluşturmak için beş fiziksel öge tanımlar: kenarlar, düğüm noktaları, yollar, bölgeler ve işaret ögeleri. Lynch'in (2010) bu elemanları hem fiziksel planlamada hem de görsel temsillerin (fotoğraf, harita) analizinde kullanılabilecek kavramsal araçlardır. Örneğin aydınlatma uygulamaları bir işaret ögesinin algılanışını güçlendirebilir veya bir düğüm noktasının kullanım profilini değiştirebilir. Dolayısıyla Lynch'in tanımladığı bu fiziksel ögeler, kentsel mekânın yalnızca biçimsel yapısını değil, aynı zamanda kent imajının ve temsilinin nasıl üretildiğini anlamak açısından da temel bir çerçeve sunmaktadır.

Kent temsili, kişisel deneyimler, kişiler arası iletişim, hafıza ve çevrenin ortak etkileriyle şekillenen çok boyutlu hem öznel hem nesnel değerlendirmenin birleşimini yansıtan bir olgudur (Li, 2024). Petit (2014) ise kent temsilinin, kentin anlaşılmayan unsurlarını anlamlı biçime dönüştürme yetisine sahip olduğunu ifade etmektedir. Bu iki yaklaşım birlikte değerlendirildiğinde, kentin zihinsel yapısının oluşumu ve bu yapının temsiller aracılığıyla nasıl görünür kılındığı ortaya konmaktadır. Günümüzde dijital platformlar, bireylerin fiziksel çevreyi algılama biçimlerini dönüştüren ve kentin temsilini dijital ortamda yeniden üretme kapasitesine sahip önemli bir araç haline gelmiştir. Özellikle Instagram gibi görsel ve konum odaklı platformlar, kent imgesinin yeniden üretim sürecinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu sayede, kent imgesinin öznel algısı sosyal medya aracılığıyla görünür hâle gelmiş ve yeni bir okunaklılık biçimi ortaya çıkmıştır.

Sosyal medyanın yaygınlaşması, bireylerin kent imgesini istedikleri şekilde sunmalarına imkân tanırken, bu durum kentin imgesinin dijital ortamda yeniden şekillenmesine de katkı sağlamaktadır (Acar, 2022). Günümüz veri ortamında Instagram, kentsel temsili incelemek için güçlü fakat ikili (hem olanak hem sınırlılık) bir veri kaynağıdır. Çeşitli çalışmalarda Instagram veri kümeleri, kentlerdeki sosyo-mekânsal kalıpların ve ayrımların keşfedilmesi ve görselleştirilmesi için kullanılmıştır. Amsterdam ve Kopenhag'dan elde edilen iki coğrafi etiketli Instagram veri kümesi üzerinden, bu kentlerdeki sosyo-mekânsal kalıpların ve ayrımların keşfedilmesi ve görselleştirilmesine yönelik bir kavram kanıtı sunulmuştur. Verilerin sosyal ve coğrafi boyutlarından yararlanılarak kullanıcı gruplarının belirlenmesinde ağ analizi ile eşitsizlik ve çeşitlilik ölçütlerinden yararlanılmıştır (Gaston ve ark., 2012). Acuti ve arkadaşlarının (2018) yaptığı çalışmada ise Instagram; #London ve #Florence etiketleri üzerinden kent markalaşmasının görsel araçlarla nasıl yeniden inşa edildiğini göstermektedir. Zasina'nın (2018) yaptığı Lodz örneğinde ise Instagram paylaşımlarının kent mekânını genelde yansıtmayıp "estetize edilmiş ve resmedilmeye değer" yerleri/nesneleri seçtiğini ortaya koymaktadır. Bulgular, Instagram içeriğinin kent mekânını genel olarak yansıtmadığını; daha çok estetize edilmiş ve resmedilmeye değer yerleri ve nesneleri seçtiğini ortaya koymaktadır.

Dijital ortamda yeniden üretilen kent, kentin temsilini şekillendirme gücüne sahip bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışma, Instagram'da görsel analiz yoluyla bir kentin dijital platforma yansıyan temsilinin katmanlarını araştırmayı ve anlamayı amaçlamaktadır (Acar & Ek, 2024). Bu söylem, kent imgesinin artık sadece fiziksel deneyimlerle değil, aynı zamanda dijital dolaşıma giren görsel anlatılarla da inşa edildiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla araştırmalarda hem içerik analizleri (görsel + etiket) hem de veri (görsel sayısı) analizi önem kazanmaktadır.

Aydınlatma, bu dijital ve fiziksel katmanların kesişme noktasında özel bir rol oynamaktadır. Li (2024) çalışmasında aydınlatmayı çok boyutlu bir uygulama olarak ele almaktadır. Bu çalışmada, aydınlatmanın yalnızca görsel algıyı değiştirmekle kalmadığı, aynı zamanda psikolojik, sosyolojik ve estetik boyutlar gibi öznel faktörlerin de hesaba katılmasını gerektiren bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Kentin gündüz ve gece temsilleri arasındaki fark, büyük ölçüde

doğal ve yapay ışığın sağladığı görsel koşullar aracılığıyla oluşmaktadır. Gece, ışığın seçici vurgulama gücü sayesinde bazı mekân ögelerini öne çıkarırken (örn. cepheler, tabelalar, meydanlar), gündüzde mekânın fiziksel örgüsü ve güneş-gölge dinamikleri daha baskındır. Bu nedenle gece temsillerinde aydınlatma tipolojilerinin etkisini incelemek, yalnızca hangi tip aydınlatmanın nerede kullanıldığını tespit etmekle sınırlı kalmamalıdır; aynı zamanda bu uygulamaların Instagram gibi platformlarda hangi temsilleri (işaret ögesi vurgusu, buluşma noktası imajı, estetik ayrışma) ürettiğini de değerlendirmelidir.

Metodolojik olarak, Instagram tabanlı analizler için literatürde vurgulanan hususlar şunlardır:

- Veri temsiliyeti ve yanlılık: Instagram içerikleri estetize eğilimlidir; bu yüzden paylaşılan fotoğrafların "kent mekânını genel olarak temsil etmediği" göz önünde bulundurulmalıdır (Zasina, 2018).
- Çoklu veri katmanları: Görsel içerik ve etiket, veri (konum, tarih/saat) birlikte ele alınmalıdır.
- Ağ analizi ve kümeleme: Kullanıcı gruplarının belirlenmesinde ağ analizi ve eşitsizlik/çeşitlilik ölçütleri birlikte değerlendirilmelidir (Gaston ve ark., 2012).
- Kuramsal bağlama yerleştirme: Lynch'in (2010) ya da başka bir kuramsal temel ile aydınlatma uygulamalarının nasıl ilişkilendiği desteklenmelidir.

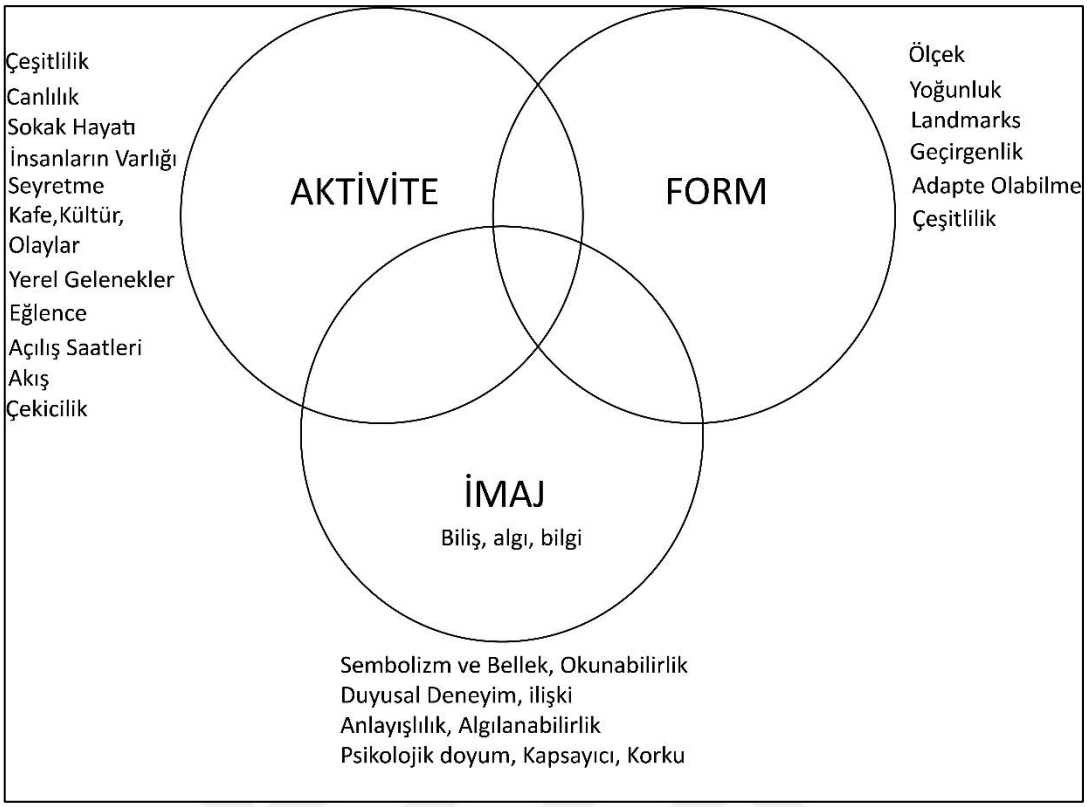
Sonuç olarak, literatür kentsel temsili şekillendiren fiziksel, algısal, sosyal ve dijital boyutlara dikkat çekmekte; gündüz ve gece temsilleri arasındaki farklılığın doğal ve yapay ışık sayesinde ortaya çıktığını göstermektedir. Bununla birlikte, kullanıcı üretimli dijital veriler aracılığıyla kentlerdeki gece temsillerinin sistematik analizine dair çalışmalar hâlâ sınırlıdır; bu boşluğu hedefleyen yapılan çalışma bağlamında, Instagram'dan elde edilen görseller üzerinden kentlerin aydınlatma tipolojileri analiz edilerek, kentsel aydınlatma ile gece temsili arasındaki ilişkiye dair somut bir çerçeve sunulmuştur.

2
KENT TEMSİLİ

Kent temsilinin temelinde, mekânın birey açısından anlam kazanmasının gerekliliği gelmektedir. Çünkü anlam yüklenmeyen bir mekân, yalnızca fiziksel bir varlık olarak kalır ve bireyde herhangi bir algısal ya da duygusal karşılık bulamaz. Mekânın kullanıcı için anlam kazanma süreci ise mekânın algılanması ile başlamaktadır. Mekânı algılamak; kullanıcının zamanı deneyimleme biçimi ve kişisel özellikleriyle etkileşim hâlinde şekillenerek, mekânı meydana getiren tüm ögelerin zihin üzerindeki yansımaları şeklinde tanımlanabilir (Yurttaş, 2019). Bu katmanlı deneyim, mekânın kullanıcılar ile kurduğu ilişkiyi derinleştirir ve mekânın sıradan bir ortamdan, daha özel bir bağlam olan anlamlı bir 'yer' olarak algılanmasına olanak tanımaktadır.

Yer kavramı temel olarak; insanların etkileşimde bulunduğu, üzerinde anlam yarattığı ve bağ kurduğu mekânlar, şeklinde ifade edilebilir (Cresswell, 2004). Montgomery (1998), Canter (1977) ve Punter'ın (1991) çalışmalarını geliştirerek, bir mekânın yere dönüşmesini sağlayan özellikleri belirlemiştir. Montgomery'nin (1998) geliştirdiği bu model, mekânın yere dönüşüm sürecini açıklarken üç temel unsuru öne çıkarmaktadır. Bu unsurlar; aktivite, form ve imaj olarak ifade edilmektedir (Şekil 2.1). Bu yaklaşıma göre, bir mekân sadece fiziksel nitelikleriyle değil, barındırdığı etkinlikler ve kullanıcıların zihinsel filtreleriyle birlikte anlam kazanmaktadır.

Modelde aktivite bileşeni; canlılık, gündelik hayat, sosyal ve kültürel etkinlikler gibi dinamiklerle şekillenirken; form bileşeni, çevresel mekân düzenlemeleri, ölçek ve yoğunluk gibi fiziksel unsurları kapsamaktadır. Mekânın yere dönüşmesini sağlayan imaj bileşeni ise algısal süreçler yoluyla bireyin mekâna dair oluşturduğu zihinsel unsurlar olarak ifade edilmektedir. (akt. Alpak, Mumcu & Yılmaz, 2018).

Şekil 2.1 Yer duygusunu geliştirmek için önerilen çevresel özellikler (akt. Alpak, Mumcu & Yılmaz, 2018)

İmaj kavramı, doğrudan zihin ile ilişkili olup belirli bir yer ya da ürüne ilişkin birey ya da grupların sahip olduğu bilgi, izlenim, önyargı ve algılamalar bütünüdür (Tolungüç, 1999). Appleyard (1973) tarafından, kentsel algı kavramı üç ana kategori altında sınıflandırılmıştır: kullanımsal, tepkisel ve çıkarımsal algılamalar. Kullanımsal algılamalarda, bireyin hangi mekânsal unsura ihtiyaç duyduğu, yaşanılan deneyimlere bağlı olarak belirlenmektedir. Birey, kenti kullanırken görevlerini sürdürebilmek için çevrenin belirli özelliklerini seçerek algılar; bu nedenle döner kavşaklar, adalar ve kavşaklar gibi yapısal ögeler, öznel kent haritalarında çoğu zaman orantısız biçimde vurgulanmaktadır. Bu durum, bireysel deneyimlerin tekrar edilmesiyle birlikte, kişisel algıya dayalı olarak zihinsel bir kent kurgusunun oluşturulmasını sağlamaktadır. Kullanımsal algının yanında, fiziksel çevrenin biçimine duyarlı tepkisel bir algı da bulunmaktadır. Parlak, izole ya da alışılmadık unsurlar, kent içinde hareket eden ya da çevreyi izleyen bireylerin dikkatini çeker ve çoğu zaman pasif bir algılama süreciyle fark edilir. Bu unsurlar yalnızca görsel değil; diğer duyulara dayalı deneyimler de olabilir ve sahip oldukları özelliklerin yoğunluğuna ve bağlam içindeki görece ayırt ediciliklerine bağlıdır. Algı aynı zamanda çıkarımsaldır. Birey, zamanla çevresel kategoriler ve

ilişkilerden oluşan genellenebilir bir zihinsel model geliştirir ve yeni bir kentte karşılaştığı ögeleri bu modele göre değerlendirerek, işlevsel ve toplumsal örüntüler hakkında çıkarımlar yapmaktadır. Tüm bu algısal girdilerin bir yorumu olarak, bireyin kentle kurduğu ilişkinin bir ürünü imajdır. Bu çok katmanlı yapı, yalnızca bireysel algı süreçlerini değil, aynı zamanda kentin kullanıcı belleğindeki yerini ve sembolik değerini de şekillendirerek kentsel temsillerin ortaya çıkmasında merkezi bir rol üstlenmektedir.

Bireyler, kentleriyle ilgili algılarından doğan anlamı; deneyimleri, medyada yer alan temsiller ve kentsel çevredeki planlı düzenlemeler yoluyla oluşturur (Castillo-Villar, 2018). Sonuç olarak, bu anlam temsil olarak yeniden üretilir. Bu süreçte kent, yalnızca fiziksel bir mekân olarak değil; sosyal ve kullanıcılar tarafından oluşturulan anlamlarla yüklü bir olgu olarak da ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kentsel imaj ve temsil, birbirini karşılıklı olarak besleyen iki süreç şeklinde değerlendirilebilir. Kentsel imaj, mimari çevreyi oluşturan yapılar, anıtlar ve sokaklar gibi fiziksel ögeleri kapsayan bir kavramdır. Kent, kullanıcıları tarafından görsel ve mekânsal açıdan algılanmakta ve bu algı doğrultusunda zihinsel çıktılar oluşturulmaktadır. Sonuç olarak, bireylerin hafızasında yer eden izlenimlerle kentsel imaj şekillenmektedir (Novoselov, 1991). Bu çerçevede, Lynch'in (2010) yaklaşımı, kentin fiziksel ve zihinsel boyutlarını bir arada ele alarak, kentsel imajın ve temsilin dinamik ilişkisini anlamak için kuramsal bir temel sunmaktadır. Lynch (2010), kentsel çevreyi algılamada ve zihinsel imaj oluşturulmasında önemli bir rol oynayan beş temel öge tanımlamıştır: yollar, sınırlar, bölgeler, düğümler ve simge yapılar olmak üzere sınıflandırılmıştır. Bu ögeler, bireylerin kentsel mekânı nasıl deneyimlediğini ve zihinsel haritalar oluşturduğunu anlamada kritik bir çerçeve sunmaktadır.

İşaret ögeleri, kentsel mekânda diğer mekânsal özelliklerden daha belirgin, tanınabilir ve hatırlanabilir ögeler olarak öne çıkmaktadır (Zhu ve ark. 2019). Bu yapılar, bireylerin mekânı anlamlandırmasında önemli referans noktalarıdır. Bu bağlamda, işaret ögeleri, kentsel temsillerin oluşumunda merkezi bir rol oynamaktadır. Lynch'in (2010) felsefesi, bu ögelerin bireylerin zihinsel temsillerini nasıl şekillendirdiğini ve bu temsillerin toplumsal düzeyde nasıl paylaşıldığını anlamaya yönelik bir yaklaşım sunmaktadır.İmajın bireysel düzeydeki algısal boyutu, günümüzde farklı medya araçları, sosyal ağlar, sanatsal üretimler ve

mekânsal planlama araçları aracılığıyla görünür hâle gelmekte ve bireysel düşünceden daha geniş bir kitleye ulaşarak anlam kazanma sürecine zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, kentin temsili, imge ile kent arasındaki bağı kuran dijital medya ve sosyal ağlar gibi araçlar aracılığıyla oluştuğundan, imaj bir "temsil" biçimine dönüşmektedir (Pilshchikov, 2015).

Algı oluşumunda etkisi olan unsurlar, imajın oluşumunda, biçimlenmesi ve yönlenmesinde de etkilidir (Erkan, 1996). Dolayısıyla, bir mekânın imajını ve nasıl temsil edildiğini analiz etmek, kentin anlam katmanlarını çözümlemeye olanak sağlamaktadır. Bu kapsamda, temsil kavramının içeriğini ortaya koymak ve kavramın kent ölçeğinde nasıl yapılandığını irdelemek, çalışmanın teorik temelini oluşturmaktadır. Türk Dil Kurumu'na (2023) göre temsil; "birinin veya bir topluluğun adına davranma", temsil etmek ise "belirgin özellikleriyle yansıtmak, sembolü olmak" olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede, temsil kavramı kent bağlamında, sembol olmanın ötesinde, kullanıcı ile ilişkilidir.

Bir kentin fiziksel dokusunun, sosyal yapılarının ve kullanıcıların zihinsel deneyimlerinin kavramsallaşması, mekânsal algıların şekillendiği imgelerin üretimi ve yorumlanması sürecini içermektedir. Bu süreç, kentin somut yapıları ve bireylerin zihinsel haritaları ile nasıl biçimlendirildiğini ve dışa yansıtıldığını ortaya koymaktadır (Stojanovski, 2013). Bu tanımdan yola çıkarak, kentlerin adlandırılması, haritalanması, yazılı, görsel ve sözlü betimlemelerinin tümü, kent temsili eylemlerini oluşturmaktadır (Short, 1999). Bu bağlamda, kent temsili, farklı yazarlar tarafından çeşitli biçimlerde sınıflandırılmış ve farklı açılardan tanımlanmıştır.

Lefebvre (1991), kent temsilini planlamacılar, mimarlar ve diğer yetkililerin mekânla ilgili düşünceleri, planları ve tasarımları üzerinden açıklamaktadır. Bu temsiller, mekânın resmi, kurumsal ve ideolojik bir düzen içinde şekillendirilmiş hâllerini göstermekte olup, kentin tasarlanmış ve sistemli boyutunu yansıtmaktadır. Ancak bu, kent temsilinin yalnızca bir yönünü göstermekte ve gündelik yaşamın, kullanıcıların deneyimlerinin ve sembolik anlamların kent üzerindeki etkilerini tam anlamıyla kapsamamaktadır.

King (1996), kent temsilini üç düzeyde ele almaktadır: maddesel, sembolik ve zihinsel. Bu üç düzey, kentin hem fiziksel yapısını hem de toplumsal algısını

anlamak için kritik bir çerçeve sunmaktadır. Maddesel düzey, kentin fiziksel çevresini kapsamaktadır. Mekânın fiziksel yapısı, günlük rutinleri ve sosyal yaşamı şekillendirmektedir. Örneğin, lüks semtler ile gecekondu mahalleleri arasındaki ayrımları yansıtmaktadır. Sembolik düzey, mekânın görsel simgelerin ve bu simgelerin taşıdığı anlamları içermektedir. Mimari yapılar, anıtlar ve kamusal alanlar, belirli ideolojileri ve toplumsal değerleri temsil etmektedir. Örneğin, bir hükümet binası veya kültürel bir merkez, güç ve prestij sembolü olarak işlev görmektedir. Zihinsel düzey, bireylerin kafasında oluşan hayali ve temsili kent imgelerini ifade etmektedir. Bu imgeler, maddesel ve sembolik düzeylerin birleşimi olarak şekillenir ve kişisel deneyimler, medya temsilleri ve kültürel anlatılarla beslenir. Örneğin, bir kent hakkında duyulan korku veya hayranlık, bireysel algıların bir sonucudur. King'in (1996) bu üç düzeyli yaklaşımı, kentsel temsillerin çok katmanlı yapısına dikkat çekerek, kentlerin sadece fiziksel yapılar değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin, kültürel anlatıların ve bireysel algıların şekillendiği dinamik alanlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Johnston (2000), kentsel temsilleri üç düzeyde ele almaktadır. Algısal temsil, bireylerin kenti duyusal algıları ve gözlemleriyle oluşturdukları temsillerdir. Görme, işitme, dokunma gibi duyular aracılığıyla edinilen bilgiler, bireylerin mekânı nasıl deneyimlediğini ve anlamlandırdığını göstermektedir. Örneğin, bir sokağın gürültülü olması veya bir parkın sessizliği, o mekânın algısal temsillerini oluşturmaktadır. Kavramsal temsil, bireylerin zihinsel haritalar, planlar ve şehir hakkındaki fikirleriyle şekillenen temsillerdir. Eğitim, deneyim ve kültürel arka plandan beslenen bu temsiller, bireylerin mekânı nasıl kategorize ettiğini ve organize ettiğini göstermektedir. Örneğin, bir şehirdeki mahallelerin sosyal sınıf veya etnik gruplara göre ayrılması, kavramsal temsillerin bir yansımasıdır. Üçüncü düzey ise sembolik temsildir. Bu düzey, medya, kültürel üretimler ve toplumsal anlatılar aracılığıyla yayılan imgeler ve semboller olarak ifade edilmektedir. Sinema, edebiyat, sanat ve reklamlar gibi araçlarla oluşturulan bu temsiller, şehri belirli bir ideoloji, değer veya kimlikle ilişkilendirmektedir. Örneğin, bir kentin modernlik veya tarihi özelliklerle tanıtılması, sembolik temsillerin bir örneğidir.

Bu yaklaşımların tümü, kentin sadece fiziksel veya sembolik bir varlık olmadığını; aynı zamanda bireylerin algıları, deneyimleri ve toplumsal etkileşimleri üzerinden sürekli olarak yeniden üretildiğini göstermektedir. Bu üretim süreci, çeşitli

koşullara bağlı olarak değişebilmekte; özellikle ışık, temsili oluşturan algısal katmanları dönüştürmektedir.

Kentsel temsiller, farklı zaman dilimlerinde ışığın değişimiyle farklı algısal biçimlere bürünmekte, böylece gündüz ve gece arasında farklı temsil katmanları oluşmaktadır. Çünkü ışık, mekânların algılanış biçimini şekillendirmede temel bir unsurdur. Kentsel mekân, farklı ışık kaynakları altında tamamen farklı görünür ve farklı algılar tetikler (Zeng ve ark., 2025). Bu farkın açıklanabilmesi ve kentteki temsil çeşitliliğinin anlaşılabilmesi için öncelikle kentin gündüz temsili ele alınmalıdır.

2.1 Kentin Gündüz Temsili

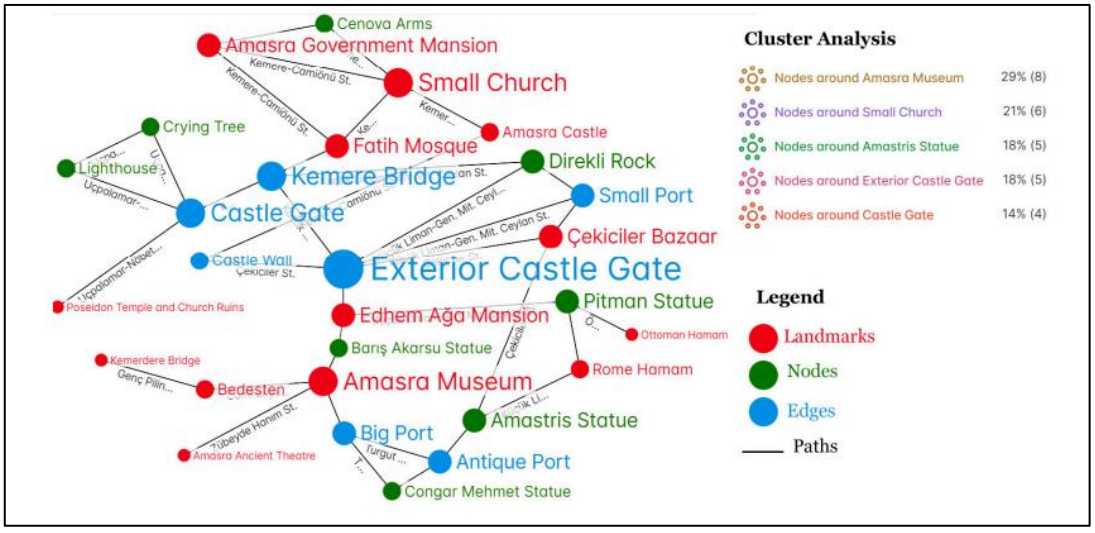
Mekânın algılanmasında görsel duyular önceliklidir. Bu bağlamda ışığın yönü ve özellikleri, mekânsal sınırları belirginleştirme veya bulanıklaştırma, biçim ve dokuyu vurgulama ya da gizleme işlevleriyle mekânsal deneyimi doğrudan şekillendirmektedir (Kıran, 1992). Altan'a (1992) göre mekân algısı yalnızca duyusal girdilerin pasif olarak değerlendirilmesine değil, aynı zamanda bu bilgilerin filtrelenmesi ve zihinsel süreçlerle bütünleştirilmesine dayanan aktif bir süreçtir. Görme, işitme, koklama ve dokunma gibi duyular aracılığıyla elde edilen veriler, anılar ve deneyimlerle birleşerek bireyin çevresiyle kurduğu anlamlı ilişkilerin zihinsel temsiline dönüşmektedir.

Gündüz etkili olan doğal ışık, kentsel mekânda önemli bir rol üstlenerek mekânı var kılan ve görünür, algılanabilir hâle getiren belirleyici bir unsur olarak işlev görmektedir (Ozorhon & Uraz, 2014). Doğal ışık, kaynağı Güneş olan ve Güneş ışığı ile gökyüzü ışığının birleşimi sonucu ortaya çıkan bir ışık türü olarak tanımlanmaktadır (Taşoluk, 2014). Işık vasıtasıyla renk, doku ve form gibi mekânsal ögeler en gerçekçi ve doğal biçimde algılanabilir hâle gelmektedir. Doğal ışığın mekânsal kaliteyi artırma ve mimari ifadeyi güçlendirme potansiyelinin kabul görmesi, bu unsuru estetik açıdan önemli bir tasarım bileşeni hâline getirmiştir.

Doğal ışık mekânda sadece işlevsel etkili bir unsur olarak değil, aynı zamanda psikolojik etkiler de yaratan bir unsurdur. Gündüz ve gece arasındaki döngünün fark edilmesi ile renk tonları ve ışık şiddetindeki değişikliklerin, mekânın algılanış

biçimini ve yorumlanmasını doğrudan etkilediği görülmektedir (Özorhon, 2002). Bu bağlamda, kentin gündüz temsili, genel olarak doğal ışık koşullarının sağladığı görünürlük üzerinden şekillenmektedir. Gündüz saatlerinde mekânın fiziksel ögeleri en açık hâliyle algılanabilir olduğundan, kent imajı ve temsili çoğunlukla tanınırlığı yüksek işaret ögeleri, odak noktaları ve görsel süreklilikler üzerinden kurulmaktadır (Lynch, 2010). Bu bağlamda doğal ışık, estetik bir unsurdan çok, kentsel ögelerin ayırt edilebilirliğini ve okunabilirliğini kolaylaştıran bir unsur olarak işlev görmektedir.

Mekânın görülmesi, algılanması ve kullanılması için en önemli unsur ışıktır (Cengiz, 2022). Güneşin hareketine bağlı olarak değişen ışık koşulları, kentin günün farklı zamanlarında farklı görünümler sunmasını sağlamaktadır ve bu durum, kullanıcıların zihinsel haritalarında yer alan kentsel imajlara etki etmektedir. Lynch (2010), kent sakinlerinin kentleri zihinsel haritalarında organize ederken özellikle "işaret ögeleri", "düğüm noktaları" ve "yol" ögelerinin öne çıktığını belirtmektedir. Bu ögeler, gündüz saatlerinde fiziksel olarak seçilebilen ve bireylerin mekânda yönlerini ve mekânsal konumlarını kavramalarını kolaylaştıran referans noktalarıdır. Böylece gündüz temsili, geceye kıyasla daha çok görsel hafıza, sembolik değer ve yön bulma kavramlarıyla ilişkilendirilmektedir. Şahin Körmeçli (2024), Amasra'daki tarihi yapılar, kale, liman ve surlar gibi simge yapıların "işaret ögesi" olarak belirlenmiş olduğunu; bu yapıların kent sakinlerinin zihinsel haritalarında merkezi bir konuma sahip olduğunu ve yollar aracılığıyla birbirine bağlandığını göstermiştir (Şekil 2.2).

Şekil 2.2 Amasra kent imajı ağ analizi (Şahin Körmeçli, 2024)

Benzer şekilde, Timişoara, cinsiyet, göç ve eğitim durumu gibi sosyal ve demografik parametreler aracılığıyla kent kullanıcılarının kent imajına ilişkin algı yoğunluklarını analiz ettiği çalışmasında, gündelik kullanım içerisindeki simge yapı ve bölgelerin hatırlanma sıklığında öne çıktığını ortaya koymaktadır. (Triponescu, Dragan & Creţan, 2024).

Bu literatür, gündüz temsili kavramının "işaret ögeleri" üzerinden kurulduğunu ve bu işaretleyicilerin kentin tanınması ile doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede, gündüz temsili üzerine yapılan gözlemler, gece ortamının sunduğu farklı görsellik ve deneyim boyutlarına geçiş için temel bir zemin oluşturmaktadır.

2.2 Kentin Gece Temsili

İnsanlar duyular arasında görsel olarak baskındırlar. Beyin, diğer duyulara göre görsel girdileri önceliklendirmektedir (Spence, 2020). Kentsel mekânın görsel algısını belirleyen temel tasarım ögeleri; biçim, renk, malzeme, doku, ışık ve yansımadan oluşmaktadır (Kordhaghı, Zolfagharı & Kandemir, 2022). Ancak bu ögeler arasında ışık, mekânı deneyimlememizi mümkün kılarak mekânın algısında kritik bir rol oynamaktadır (Lindh, 2012). Lynch (2010), insanların fiziksel çevreyi deneyimleyerek zihinsel bir imaj oluşturduklarını açıklamaktadır. Kentteki yollar, sınırlar, düğüm noktaları ve simgeler gibi mekânsal unsurlar, kullanıcıların çevreyi anlamlandırmasını ve zihinsel haritalar oluşturmasını kolaylaştırmaktadır. Kentin gece temsili bağlamında, bu okunabilirlik, gece mekânlarının nasıl algılandığını ve kullanıcıların yön bulma deneyimini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, ışık, mekânı hem fiziksel hem de algısal açıdan yapılandıran temel bir bileşen olarak tasarım sürecinde önceliklendirilmektedir (Çınar & Sarıberberoğlu, 2023). Başka bir ifadeyle, mekâna yönelik algının ve bu algıdan kaynaklanan duygu durumunun oluşumunda en etkili unsurun görsel algı olduğu ve bu algının da ışık aracılığıyla şekillendiği vurgulanmaktadır (Aşçıoğlu Yıldırım, 2024).

Kentsel mekânda herhangi bir müdahale bulunmadığı durumlarda, kentsel görünürlük, mekân kullanımı ve algı düzeylerinin gece ile gündüz arasında belirgin farklılıklar göstermektedir. Geceleri, doğal ışık kaynakları olarak Ay ve yıldızlar bulunsa da günümüz kentsel koşulları ve kent yaşamı için bu ışık miktarı yetersiz kalmaktadır. Bu yetersizlik, gece saatlerinde artan aydınlatma gereksinimini gündeme getirmektedir. Işığın yetersiz olduğu gece zaman diliminde ortaya çıkan

aydınlatma ihtiyacı, insani temel ihtiyaçlar arasında yer almakta olup, "Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi" modelinde ikinci sırada bulunan güvenlik ihtiyacı ile doğrudan ilişkilendirilmektedir (Turekulova, Kovatchev & Iskhojanova, 2020). Bu çerçevede, kentsel aydınlatma geceleri yalnızca görsel konfor sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda bireylerin kendilerini güvende hissetmelerine de katkıda bulunarak mekânla kurulan ilişkiyi güçlendirmektedir. Gece saatlerinde kentsel mekânlarda sosyal etkileşim, ancak uygun aydınlatma ile mümkündür. Aydınlatma, yalnızca görsel erişilebilirlik ve güven hissi sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda mekânın atmosferini de şekillendirerek cazip mekânlar yaratmaktadır (Hennig, 2025). Dolayısıyla, ışık yalnızca fiziksel bir gereksinim değil, aynı zamanda mekânın sosyal ve psikolojik algısında da belirleyici bir faktör haline gelmektedir. Bu durum, gece ve gündüz arasında ortaya çıkan mekânsal deneyim farklılıklarını anlamak ve yönetmek açısından aydınlatmanın kentsel tasarımda stratejik bir araç olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Bu çerçevede, gündüz ve gece temsilleri arasındaki farklılıklar, kentsel temsilin hem fiziksel hem de algısal boyutlarını şekillendiren temel unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır; gündüz saatlerinde simge yapı ve işaret ögeleri üzerinden şekillenen zihinsel temsiller, gece ise ışık ve aydınlatma koşulları aracılığıyla yeniden yorumlanmakta ve kentin görünürlüğü ile kullanıcı deneyimini dönüştürmektedir. Bir kentin benzersizliğini tanımlayan her kentsel değer, gündüz olduğu kadar gece de algılanabilir ve yorumlanabilir olmalıdır. Bu nedenle, kentsel anlam yaratma sürecinde bütünleşik bir aydınlatma tasarımı esas alınmalıdır. Çünkü kentsel aydınlatma, güvenlik ve işlevsellik sağlamanın ötesine geçerek, gece-gündüz sürekliliğini sürdüren, kentin kimliğini ve benzersiz değerlerini vurgulayan, sosyal, kültürel ve estetik önem taşıyan bir tasarım aracı olarak da hizmet etmektedir. (Neri, 2001; Narboni, 2004). Bu nedenle, kentsel aydınlatma kavramının açıklanması, gece temsillerinin anlaşılmasında ve mekânsal deneyimlerin bütüncül değerlendirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır.

2.2.1 Kentsel Aydınlatma Kavramı

Kentsel mekânların farklı kullanım ve işlevleri, aydınlatma tasarımının yalnızca işlevsellik ve güvenlik ile sınırlı kalmaması gerektiğini göstermektedir; kentsel aydınlatma aynı zamanda kentin kimliğini görünür kılmak, mekânsal estetiği güçlendirmek ve temsil değerini artırmak açısından da önem taşımaktadır (Polat &

Yağmur, 2018). Bu bağlamda, kentsel aydınlatma, mekânın sunduğu olanakları destekleyerek kullanıcı davranışlarını da doğrudan etkileyen bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Aydınlatma tasarımı gece vakti kamusal mekânların kullanımını etkileyerek; kullanıcıların mekân içindeki dağılımını, güven ve rahatlık düzeylerini, mekânın kullanım süresini ve sıklığını belirleyen bir kavramdır (Rakonjac ve ark., 2022). Jan Gehl'e (2008) göre, kamusal alanlardaki aktiviteler gerekli, isteğe bağlı ve sosyal davranışlar olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmaktadır. Gerekli aktiviteler çoğunlukla çevrenin kalitesinden bağımsız olarak gerçekleşirken, isteğe bağlı ve sosyal aktiviteler, mekânın sunduğu fiziksel ve görsel olanaklara büyük ölçüde bağlıdır. Bu bağlamda, gece kent aydınlatması, kamusal alanların algılanmasını ve çekiciliğini doğrudan etkileyerek, insanların gece boyunca isteğe bağlı ve sosyal aktivitelerde bulunmalarına olanak sağlamaktadır. Kentin gece zaman diliminde kent aydınlatması hem işlevsel hem estetik boyutlarıyla bu aktiviteleri desteklemelidir. Güvenlik, ulaşım, konumlandırma ve yön bulma gibi işlevsel anlamda önemli olduğu gibi; kent kimliği yaratarak, kenti estetik hâle getirerek mekânın çekiciliğini arttırıp, isteğe bağlı ve sosyal aktivitelerin daha yoğun ve uzun süreli gerçekleşmesine imkân tanımaktadır (Doğan, 2024). Böylece, işlevsel ve estetik aydınlatma birbirini tamamlayarak, gece kamusal alanlarının kullanıcılar için hem güvenli hem de davetkâr olmasına olanak tanımaktadır. Bu kapsamda, Jones (1989) kentsel aydınlatmanın teknik yönü itibarıyla bilimsel ilkeler doğrultusunda temellenirken; duyular üzerinde yarattığı estetik etkiler bakımından ise sanatsal bir nitelik taşıdığını ifade etmektedir. Bu bağlamda, kentsel aydınlatma yalnızca teknik bir gereklilik değil, aynı zamanda psikolojik, sosyolojik ve estetik boyutları olan çok katmanlı bir unsur olarak ifade edilebilir.

1913 yılında kurulan Uluslararası Aydınlatma Komisyonu (CIE) aydınlatmayı, *"nesnelerin ve çevrelerinin görülebilmesi için, ışık uygulamaktır"* şeklinde tanımlamıştır. Başka bir bakış açısından, aydınlatma, nesnelerin, çevrenin ve kentin gerektiği gibi ve gerçeğe en yakın şekilde algılanabilmesi için uygulanan ışık olarak tanımlanmaktadır (Sirel, 1996). Aydınlatma, temel düzeyde görünürlüğün sağlanması amacıyla kullanılan bir araç olarak tanımlansa da mimari bağlamda ele alındığında zamanla değişen ihtiyaçlar ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda dönüşüme uğramış ve kapsamlı biçimde değerlendirilmesi gereken bir tasarım

bileşeni hâline gelmiştir (Şerefhanoğlu & Bostancı, 2000). Kentsel aydınlatma, gece saatlerinde kentsel mekânın kullanılabilirliğini artırmaya yönelik olarak geliştirilen ve kullanıcı açısından çevreyi daha güvenli ve estetik kılmayı amaçlayan bütüncül aydınlatma yaklaşımlarını içermektedir (Doğan, 2024). Bir başka tanımda ise kentsel aydınlatma, teknik altyapı, mimari, peyzaj ve katılımcı tasarım süreçlerinin kesişiminde, kentin kimliğini güçlendiren, güvenliği sağlayan ve gece hayatını destekleyen stratejik bir planlama aracı olarak ifade edilmektedir (Polat & Yağmur, 2018). Bu çerçeveden yola çıkarak, kentsel aydınlatma, geceleri kentsel yaşamın sürekliliğini sağlamada ve gece görüntüsünü şekillendirmede temel unsur olarak öne çıkmaktadır. Gece saatlerinde önemi artan bu altyapı unsurunun temel işlevleri arasında; kentsel mekânlarda görsel algıyı güçlendirmek, kamusal alanlar ile kültürel miras unsurlarını daha görünür kılmak, kentin öne çıkan ögelerini vurgulamak ve bütüncül olarak kent estetiğine katkı sağlamak yer almaktadır (Rakonjac ve ark., 2022; Tomasovits ve ark., 2025).

Corten (2001), kentsel aydınlatmayı yalnızca mekânsal bütünlüğün ayrılmaz bir ögesi olarak değil, aynı zamanda kentsel yaşam kalitesini artırmaya yönelik en önemli araçlardan biri olarak değerlendirmektedir. Kentsel mekânların iyileştirilmesinde kritik bir planlama bileşeni olduğunun altını çizen Corten (2001), bu iyileştirme hedeflerini dört başlık altında toplamaktadır: mekânsal/kentsel belleğin korunması, alanın okunabilirliğinin ve anlaşılabilirliğinin artırılması, mekâna değer kazandırarak sıcak ve davetkâr bir kentsel atmosfer yaratılması, sosyal etkileşimi teşvik eden ve paylaşımı güçlendiren mekânların oluşturulması olarak sıralamaktadır. Kentsel aydınlatmanın amaçlarını Sözen (2003) ise; emniyet ve güvenliği sağlamak, çevreyi anlamlandırmak, kent kimliği oluşturmak hem ziyaretçilerin hem de yaşayanların kenti keşfetmelerine olanak sağlamak, kenti güzelleştirmek olarak ifade etmektedir. Bu amaçların ötesinde, aydınlatmanın insan davranışları ve mekân deneyimi üzerinde de etkisi bulunmaktadır. Edensor (2015), kentsel aydınlatma ve karanlığın niteliklerinin, geceleri mekânın nasıl algılandığını, mekân içinde nasıl hareket edildiğini ve mekânın nasıl deneyimlendiğini belirleyen temel etkenler olduğunu belirtmektedir. Karanlık bireyin mekânsal deneyimini dönüştürerek; gündüzün rasyonel yapısından uzaklaşan bireyin gece daha sezgisel bir etkileşim kurduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, gece kentinin gündüzden

farklı bir imaj ürettiğini ve bu imajın özellikle aydınlatma düzenlemeleri aracılığıyla biçimlendiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, kentsel aydınlatma kentlerin dinamik ve çok katmanlı yapısı içinde yalnızca bir teknik gereklilik olmaktan öte, kent kimliğini görünür kılan; mekânsal estetiği güçlendiren, kullanıcı güvenliği, sosyal etkileşim ve gece kullanımlarını destekleyen stratejik bir araç olarak işlev görmektedir. Bu durum, kentsel aydınlatmanın yalnızca teknik bir müdahale değil, kentsel temsilin dönüşümünde de belirleyici bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, kentsel aydınlatmanın etkilerini ve işlevlerini daha iyi anlayabilmek için, kullanılan aydınlatma tipolojilerinin incelenmesi önem kazanmaktadır.

2.2.2 Kentsel Aydınlatma Tipolojileri

Ashihara'nın (1983) vurguladığı üzere, bir binanın gece görünümü, kullanıcıların algısına göre gündüz görünümünden oldukça farklılık gösterebilir. Gündüzleri, insanlar binanın stilini, yapısını, malzeme ve renklerini, ayrıca bazı mimari detaylarını net biçimde gözlemleyebilir; ancak pencerelerden içeriyi görmek neredeyse mümkün değildir. Geceleri ise, odalardaki ışıklar açıldığında pencereler aracılığıyla iç mekân manzarası görünür hâle gelirken, binanın cephesi karanlık algılanır. Bu noktada mimari aydınlatma, binayı gece boyunca kullanıcıların görüş alanına geri getirerek, bazen gündüzden daha fazla bilgi sunacak şekilde mekânsal ve görsel bir deneyim yaratabilir. Dolayısıyla, gece ve gündüz arasındaki bu algısal kaymayı anlamak için, aydınlatma tipolojilerinin sistematik olarak incelenmesi gerekmektedir. Kentsel aydınlatma, modern kent planlamasında temel bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu süreç, aydınlatma sistemlerinin planlı bir şekilde tasarlanmasını, uygulanmasını ve yönetilmesini kapsamaktadır (Pérez Vega ve ark., 2021).

Aydınlatma; kentin kimliğini güçlendirmeyi, açık alanların gece kullanımı güvenliğini arttırmayı, kentte yönlenmeyi kolaylaştırmayı ve kente estetik manzaralar katmayı amaçlamaktadır (Jurševska & Vugule, 2022). Bu bağlamda literatür, aydınlatma kavramının yalnızca teknik bir düzenleme değil, aynı zamanda kentlerin temsil gücünü artıran bir tasarım aracı olduğunu vurgulamaktadır. Kentsel aydınlatma ile ışık, mekânsal unsurlara bağlı olarak farklı anlam katmanları edinir ve bu anlamlar estetik algı ile mekânsal deneyim üzerinde belirleyici bir rol oynar. Kentsel aydınlatmanın farklı mekânsal bağlamlarda ele alınışı, tipolojik

sınıflandırmalar aracılığıyla sistematik bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu çerçevede, tipolojilere göre yapılan incelemeler, yaya yolları, ağaçlar, bina cepheleri, yaya geçitleri, merdivenler, köprüler, heykeller ve önemli referans noktaları gibi alanlarda arka plan olarak kullanılan aydınlatmanın işlev ve anlamını ortaya koymakta; aynı zamanda kentsel aydınlatmanın tipolojilerini açıklamaya ve anlamlandırmaya yönelik kuramsal bir çerçeve sunmaktadır (Adın & Caymaz, 2024). Bu genel çerçeve doğrultusunda, farklı araştırmacıların geliştirdiği farklı sınıflandırmalar kentsel aydınlatmanın mekânsal bağlamlarda nasıl kategorize edildiğini göstermektedir.

Ministry of Housing and Urban-Rural Development (2008), aydınlatmayı altı grupta ele almaktadır: mimariler, özel peyzaj elemanları ve yapıları, ticari yaya caddeleri, meydanlar, kent parkları ve dış mekân reklamları veya tabelalar. Bu sınıflandırmaya göre, mimarilerin aydınlatılması yapıları kentsel silüet içinde öne çıkarırken, anıtlar, köprüler ve özgün peyzaj elemanları kentin estetik bütünlüğüne katkı sunmaktadır. Ticari yaya caddelerinde aydınlatma, hem dolaşımı destekleyen işlevsel bir araç hem de canlı bir gece atmosferi yaratıcı unsur olarak görülmektedir. Meydanlarda gerçekleştirilen aydınlatmalar, toplumsal buluşma mekânlarının gece kullanımlarını teşvik ederken, mekânın kimliğini de vurgulamaktadır. Kent parklarında ışıklandırma güvenliği artırmakla birlikte, doğayla bütünleşik bir gece deneyimi üretmektedir. Son olarak, dış mekân reklamları ve tabelalar, yoğun görsel etkileriyle kentsel gece manzarasının dinamik bileşenleri arasında yer almaktadır.

Şekil 2.3'te, temsilî bir park mekânı için oluşturulmuş aydınlatma kurgusunu içeren görselleştirmeler yer almaktadır. Şekil 2.4'te ise Ticari-yaya caddesine örnek olarak Londra'da bulunan Covent Garden bölgesinden ve Melbourne Bourke Street Mall bölgesinden aydınlatma örnekleri yer almaktadır.

Şekil 2.3 Park aydınlatması örnekleri (Park aydınlatması, t.y.)

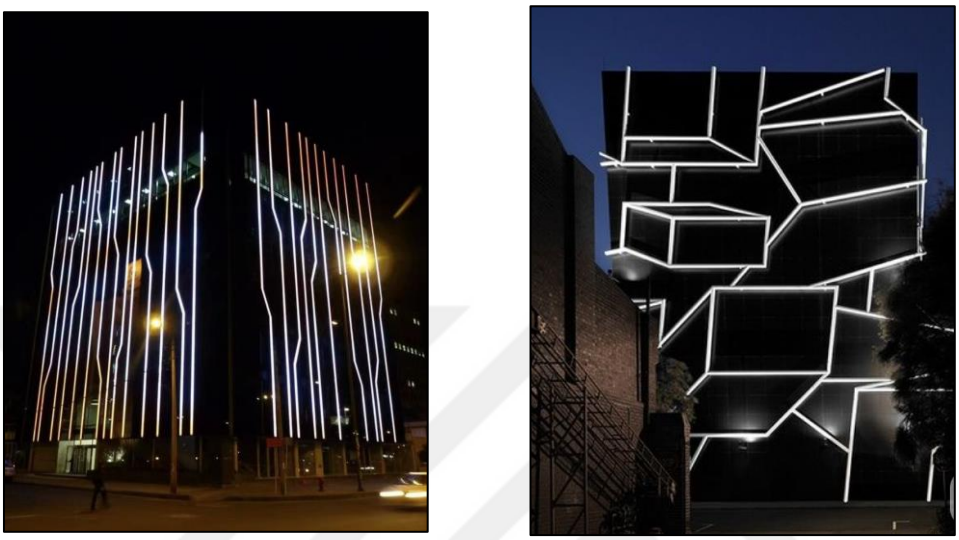

Londra-Covent Garden *Melbourne-Bourke Street Mall*

Şekil 2.4 Ticari-yaya caddesi aydınlatma örnekleri (Ticari-yaya caddesi aydınlatması, t.y.)

Valevičius'a (2010) göre kentsel aydınlatma iki ana gruba ayrılmaktadır. Kentsel yapıların aydınlatılması; genellikle **yatay yüzeylere** karşılık gelmektedir. Mimari ve mühendislik nesnelerinin sanatsal aydınlatılması ise ağırlıklı olarak **dikey yüzeyleri** kapsamaktadır. Bu iki bileşen, farklı yüzey türlerine göre planlanmaktadır. Alanları aydınlatan armatürler yol, cadde ve meydan gibi yatay yüzeylere yerleştirilirken; nesneleri aydınlatan armatürler cepheler, mühendislik yapıları ve ışıklı bilgi/reklam panoları gibi dikey yüzeylere konumlandırılmaktadır.

Dikey aydınlatma grubu ise, dış cephe aydınlatması ve bilgi/reklam aydınlatması olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Şekil 2.5'te yer bilgisi bulunmayan mimari yapı aydınlatması örnekleri, Şekil 2.6'da ise Londra Piccadilly Circus ile Hong Kong Shantung Caddesi'nde yer alan reklam-tabela aydınlatması örnekleri yer almaktadır.

Şekil 2.5 Mimari yapı aydınlatması (Mimari yapı aydınlatması, t.y.)

Londra-Piccadilly Circus

Hong Kong-Shantung Caddesi

Şekil 2.6 Reklam-tabela aydınlatması (Reklam-tabela aydınlatması, t.y.)

Nanjing Municipal Government (2012), kentte uygun gece manzarası aydınlatma tasarımının uygulanması gereken ortak kentsel alanları ayrıntılı biçimde

sınıflandırmıştır. Buna göre, ana yolların her iki tarafında yer alan **mimariler** ve **yeşil alanlar**, aydınlatılması gereken temel unsurlar arasında yer almaktadır. Yüksekliği 40 metreden fazla olan yapılar, kentsel silüete etkileri nedeniyle özel bir kategori oluşturmaktadır. Limanlar, havaalanları, tren istasyonları, otobüs terminalleri, meydanlar, iş caddeleri, şehir parkları ve bahçeler gibi kamusal alanlar, yoğun kullanım potansiyelleri dolayısıyla gece manzarasının önemli bileşenleri olarak görülmektedir. Köprüler, kuleler, bacalar, kapılar, şehir surları, anıtsal yapılar ve tarihi miraslar ise kentin simgesel ve kültürel değerlerini öne çıkaran ögeler olarak vurgulanmaktadır. Son olarak, Yangtze Nehri kıyıları, göller ve diğer su sistemleri, kentsel peyzajın doğal bileşenleriyle bütünleşen aydınlatma tasarımına örnek teşkil etmektedir.

Yuan'a (2014) göre ise gece aydınlatması uygulamaları genellikle **festival aydınlatması, mimari/bina aydınlatması, özel yapı aydınlatması, meydan aydınlatması, yol aydınlatması, ticari (yaya) sokak aydınlatması, park/bahçe aydınlatması ve reklam-tabela aydınlatması** olmak üzere sekiz temel kategoriye ayrılmaktadır. Her bir tipoloji, kullanıcı deneyimini ve mekânsal algıyı farklı biçimlerde etkilemektedir. Festival aydınlatması, geçici ve tematik uygulamalarla insanların mekân algısını dönüştürerek şenlikli bir atmosfer yaratmaktadır. Mimari ve bina aydınlatması, yapının stilini, yapısal ve estetik özelliklerini vurgulayarak kentsel imajı güçlendirmektedir. Özel yapı aydınlatması (köprüler, kuleler, heykeller vb.) estetik değerle ile güvenliği desteklemektedir. Meydan aydınlatması, toplanma ve dolaşım alanlarını ön plana çıkararak hem işlevsel hem estetik bir ortam sağlamaktadır. Yol aydınlatması, güvenli ve doğrusal bir trafik ortamı yaratmaktadır. Ticari sokak aydınlatması, yaya konforu ve görselliği artırır ve sosyal etkileşimleri desteklemektedir. Park ve bahçe aydınlatması, patikalar, bitki örtüsü ve su ögeleri üzerinden güvenlik ve estetik dengesi kurmaktadır. Reklam ve tabela aydınlatması, bilgi iletimi ve görsel okunabilirliği ön plana çıkarmaktadır. Bu tipolojik sınıflandırma, kentsel aydınlatmanın yalnızca teknik veya güvenlik odaklı bir uygulama olmadığını; aynı zamanda mekânsal algı, estetik değer ve kullanıcı deneyimi açısından çok boyutlu bir tasarım unsuru olduğunu göstermektedir. Şekil 2.7'de Yuan'ın (2014) aydınlatma uygulamaları kategorilerinden biri olan meydan aydınlatması örnekleri yer almaktadır. Toronto kenti Nathan Phillips Meydanı ve Londra kenti Finsbury Avenue Meydanı

aydınlatma örnekleri gösterilmektedir. Şekil 2.8'de festival aydınlatması örneği olarak Lyon, Fransa *"Işık Festivali"* fotoğrafları yer almaktadır.

Toronto-Nathan Phillips Meydanı

Londra-Finsbury Avenue Meydanı

Şekil 2.7 Meydan aydınlatması (Meydan aydınlatması, t.y.)

Lyon-"Işık Festivali"

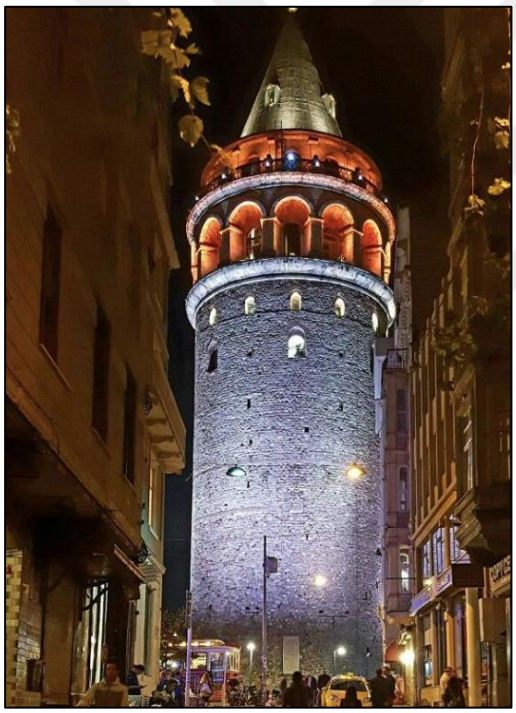

Lyon-"Işık Festivali"

Şekil 2.8 Işık festivali aydınlatması (Vietnam.vn, t.y.)

Giordano'ya (2018) göre aydınlatmaya ilişkin tipolojiler üç temel kategori altında sınıflandırılmıştır. Bunlardan ilki **anıtsal aydınlatma,** kentin tarihsel ve kültürel

değerini yansıtan anıtsal yapıların, mimari cephelerin ve simgesel ögelerin gece görünürlüğünü ve kimliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. İkinci kategori olan **işlevsel cadde aydınlatması**, kent içi ulaşım ve yaya hareketliliğinin güvenliğini sağlamak üzere tasarlanmış, daha teknik ve standartlara dayalı bir aydınlatma yaklaşımını ifade etmektedir. Üçüncü kategori ise **meydanlar ve kamusal alanlar** için atmosferik aydınlatma olup, sosyal etkileşimlerin yoğunlaştığı açık alanlarda kullanıcı deneyimini zenginleştiren, mekânın gece algısına estetik ve duyusal katkılar sunan bir uygulamadır. Bu üçlü sınıflandırma, kentsel aydınlatmanın yalnızca teknik bir gereklilik değil, aynı zamanda kentsel imaj, kültürel kimlik ve kamusal yaşam kalitesini şekillendiren bütüncül bir araç olarak ele alındığını göstermektedir. Şekil 2.9'da anıtsal yapı örneği olarak İstanbul kentinde bulunan Galata Kulesi ve Ayasofya Camisi yer almaktadır.

İstanbul-Galata Kulesi

İstanbul-Ayasofya Cami

Şekil 2.9 Anıtsal yapı aydınlatması (Anıtsal yapı aydınlatması, t.y)

Casciani'ye (2020) göre kentsel aydınlatma genel olarak üç temel tipolojiye dayanmaktadır. Bunlar; **işlevsel aydınlatma,** kent içi hareketliliği ve güvenliği desteklemeyi hedefleyen uygulamaları; **mimari aydınlatma,** kültürel mirasın, anıtsal yapıların ve simgesel kent ögelerinin görünürlüğünü ve temsil gücünü artırmaya yönelik tasarımları; **atmosferik aydınlatma** ise kamusal alanlarda estetik

değer ve mekânsal kimlik oluşturarak kullanıcı deneyimini zenginleştiren düzenlemeleri kapsamaktadır.

Kasseh ve Touzani'ye (2022) göre **işlevsel aydınlatma,** kent içi hareketliliği ve güvenliği artırmak için sokaklar, caddeler ve yaya yolları üzerinde uygulanan teknik ve standardize edilmiş düzenlemeleri ifade eder. **Mimari aydınlatma** ise kentin tarihsel ve kültürel değerini yansıtan yapı ve anıtsal ögelerin görünürlüğünü ön plana çıkararak, yapılı mirasın gece manzarasındaki temsil gücünü güçlendirmeyi hedefler. Ayrıca, **atmosferik aydınlatma**, meydanlar, parklar ve kamusal buluşma alanlarında estetik ve deneyimsel boyutları ön plana çıkaran, kentsel kimliği ve kullanıcı deneyimini zenginleştiren uygulamaları kapsamaktadır. Bu tipolojik ayrım, yalnızca teknik ve güvenlik gereksinimlerini karşılamaya değil, aynı zamanda kentsel mekânların sosyal, kültürel ve estetik değerlerini bütüncül bir biçimde desteklemeye yönelik bir çerçeve sunmaktadır.

Sonuç olarak, literatürde önerilen tipolojik sınıflandırmalar kentsel aydınlatmanın farklı mekânsal ölçeklerde oynadığı ayrışmış rolleri ortaya koymaktadır. Bu çeşitlilik, aydınlatma tasarımının yalnızca görsel konfor ve güvenlik sağlama işleviyle sınırlı kalmayıp aynı zamanda kent kimliğini inşa eden, mekânsal atmosferi belirleyen bir pratik olduğunu göstermektedir. Aydınlatma uygulamaları yalnızca mekânın görünürlüğünü iyileştirmekle kalmayıp; kentin gece temsilini, belirleyen stratejik bileşenler olarak değerlendirilmelidir.

2.3 Kent Temsiline İlişkin Değerlendirme

Kent temsiline ilişkin kuramsal yaklaşımlar, farklı bakış açıları sunmakla birlikte bazı ortak noktalar içermektedir. Lefebvre (1991), temsili kentin resmi ve kurumsal düzeni üzerinden açıklarken, King (1996) bunu maddesel, sembolik ve zihinsel düzeylerde ele alarak fiziksel yapılar, toplumsal algılar ve bireysel düşüncelerin bütünleştiği çok katmanlı bir çerçeve ile sunmaktadır. Johnston (2000) ise kentsel temsilleri algısal, kavramsal ve sembolik olmak üzere üç düzeyde vurgulamaktadır. Bu yaklaşımların tümü, kent temsillerinin yalnızca fiziksel yapılarla sınırlı olmadığını; bireylerin algıları, mekânsal deneyimleri ve toplumsal etkileşimler aracılığıyla sürekli olarak yeniden üretildiğini göstermektedir. Bu çalışma kapsamında kullanılan Instagram tabanlı analiz yöntemi, kent temsiline ilişkin kuramsal yaklaşımlar açısından özellikle Johnston'ın (2000) tanımladığı sembolik

temsil düzeyi ile uyum göstermekte ve kentin dijital ortamda yeniden üretilen sembolik temsillerinin analizine olanak tanımaktadır. Kentlerde gündüz ve gece temsillerinin incelenmesinin temel kriteri ise kentsel aydınlatmadır.

Kentsel aydınlatma, yaşam kalitesini yükselten ve kentsel mekânların niteliğini artıran stratejik bir planlama ögesi olarak değerlendirilmektedir. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren renkli ışık kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, kentsel aydınlatmaya atfedilen önem artmış; bu gelişme, uygulanan aydınlatma stratejilerinin görsel cazibe ve estetik değerleri ön plana çıkarmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda, aydınlatmanın yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda tanımlayıcı ve yönlendirici bir tasarım aracı olarak kentsel tasarım sürecine entegre edildiği görülmektedir (Corten, 2001; Ritter, 2006). Bu estetik ve işlevsel dönüşüm, ışığın kentteki temsil gücünü doğrudan etkileyerek gündüz ve gece imajları arasındaki algısal farklılıkların temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda kentlerde gündüz ve gece temsilleri arasındaki farkların temelinde, ışığın niteliği, yönü ve kaynağının değişimiyle ortaya çıkan algısal dönüşüm yatmaktadır. Doğal ışığın hâkim olduğu gündüz saatlerinde kent, fiziksel ögelerin görünürlüğü üzerinden okunabilirken; gece saatlerinde aydınlatma ögeleri vurgular ve yeni mekânsal düzenlemeler oluşturarak farklı bir atmosfer üretmektedir (Rozman Cafuta, 2021; Üstün Topal & Kurdoğlu, 2023). Kentsel aydınlatma geceleri kentte öncelikli olarak konforlu, işlevsel ve güvenli bir çevrede yaratılması adına, yollar, avlular ve dinlenme alanları gibi kamusal mekânlarda gerekli güvenlik koşullarının sağlanmasının bir aracıdır (U.S. Department of Transportation, 2007). Ancak aydınlatma günümüzde işlevselliği kadar estetik bir planlama aracı olarak da kabul edilmektedir. Böhme (2017) ışığın mekânda, aydınlatmaların atmosfer olarak algılandığı ve farklı görsel ögelerin çeşitliliğini tek bir bütün halinde birleştiren bir ton oluşturduğu ileri sürülmektedir. Bu durum, ışığın görsel algılanması sürecinde temel bir unsur olarak işlev gördüğünü göstermektedir (akt., Sumartojo, Edensor, & Pink, 2019). Tüm bu atmosferik etkilerin kent mekânlarında etkili biçimde ortaya çıkabilmesi ise, doğru aydınlatma tasarımı ve ilkelerine dayalı uygulamalarla mümkündür. Doğru renk ve yoğunluk kompozisyonları ile tasarım ilkelerinin uygulanması, kentsel aydınlatmanın hem estetik hem de işlevsel açıdan etkili olabilmesi için temel bir gerekliliktir. Yapılar gece aydınlatmasıyla gündüz siluetlerini hatırlatacak şekilde vurgulanır. Bina aydınlatmalarında, yapının işlevi ve mimari özelliklerine uygun

çözümler tercih edilerek, farklı yönlerden verilen ışıkla cephelerde ve mimari detaylarda ışık-gölge oyunları yaratılır. Böylece, yapının özgün mimari detayları estetik bir şekilde ön plana çıkarılır (Górczewska, 2011). Bu doğrultuda, aydınlatma yalnızca mekânın görünürlüğünü sağlamakla kalmaz; aynı zamanda kentteki sembolik değerleri, odak noktalarını ve sosyal etkileşim alanlarını da görünür kılar. Kentsel aydınlatma tipolojisinin oluşumu, belirli aydınlatma yöntemlerinin, olgularının ve nesnelerinin benzerliklerinin ve farklılıklarının belirlenmesine, eğilimlerin ayırt edilmesine ve belirli bir aydınlatma yönteminin sunduğu avantajların ve olanakların vurgulanmasına olanak sağlamıştır (Valevičius, 2010).

Tüm aydınlatma tipolojileri değerlendirildiğinde, bu çalışmada, analiz ve değerlendirmeyi daha sistematik hâle getirmek amacıyla, kentsel aydınlatma uygulamaları **iki ana kategoriye** ayrılmıştır. Bu kategoriler **mimari aydınlatma ve kamusal alan aydınlatması**. Bu yaklaşım, literatürdeki alt sınıflandırmaları toplulaştırmak ve çalışmanın yöntemine uygun bir çerçeve sunmak için geliştirilmiştir.

Mimari Yapı Aydınlatması

Uluslararası Enerji Ajansı – Enerji Tasarrufu ve Bina Sistemleri Programı [IEA ECBCS] (2010), tarafından yapılan çalışmada, mimari aydınlatma tasarımının yalnızca ışığın dağılımını planlamak veya görsel ihtiyaçları karşılamakla sınırlı olmadığı; teknik gereksinimlerin sağlanmasının yanı sıra kullanıcıların duygusal ve estetik beklentilerini de karşılayacak bütüncül bir tasarım oluşturması gerektiği vurgulanmıştır. Bodmann (2018) mimari aydınlatmayı, inşa edilmiş çevrenin, mekânların, yapıların, malzemelerin ve nesnelerin temel unsurlarını birbirleriyle olan ilişkilerine ve bağlarına göre ortaya çıkarmak için giderek daha fazla gerekli bir araç olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, mimari aydınlatmanın yalnızca bir ışık düzenlemesi değil, aynı zamanda yapının formunu, malzeme dokusunu ve kent içindeki konumunu vurgulayan bir tasarım aracı olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada mimari yapı aydınlatmaları, anıtsal/simge yapılar, özel yapılar (köprüler, heykeller, kuleler vb.) ve sivil ve ticari yapılar (sivil yapılar, alışveriş merkezleri, oteller vs.) olmak üzere üç alt gruba ayrılmıştır. Bu alt gruplar, özellikle cepheleri ve mimari yüzeyleriyle kentsel mekânda öne çıkan yapıların, farklı aydınlatma teknikleriyle nasıl vurgulanabileceğini ve kentsel temsil işlevini nasıl

güçlendirebileceğini göstermek amacıyla seçilmiştir. Bu bağlamda bu gruplarda sıklıkla kullanılan cephe aydınlatmasının temel amacı, bir simge yapıyı karanlık saatlerde yön bulmayı destekleyecek şekilde aydınlatmak ve aynı zamanda yapının sembolik işlevini vurgulayarak topluluğa bir atmosfer sunmaktır (Markus & Nadia, 2020). Özellikle tarihi yapılar benzersiz olduğundan, hangi yöntemin en uygun olduğu tasarımcı tarafından her yapıya özgü olarak belirlenir. Farklı aydınlatma tekniklerinin birleştirilmesi de mümkündür ve görsel olarak belgelenebildiğinde etkileyici sonuçlar elde edilmektedir. Tarihi yapıların cephe aydınlatması, hafızayı, mirası, korumayı ve yeniliği yansıtma işlevi taşır; bu nedenle, sembolik ve kamusal karaktere sahip, kentsel değeri yüksek ve şehrin siluetini şekillendiren binalar sıklıkla aydınlatılır. Yapay ışıkla gerçekleştirilen cephe aydınlatmasının başlıca işlevleri, binanın mimari ifadesini güçlendirmek, gözlemcinin estetik algısını harekete geçirmek, kentsel temsil değerini artırmak ve sürdürülebilirliği sağlamaktır (Balafoutis, 2024). Bu yapıları vurgulamak için kullanılan başlıca teknikler arasında ise silüet aydınlatması (arka plan aydınlatması), sel aydınlatması, yüzey yıkama, yüzey sıyırma ve vurgu aydınlatması sayılabilir (Markus & Nadia, 2020).

Kamusal Alan Aydınlatması

Kentsel kamusal aydınlatma sistemi, yalnızca güvenliğin sağlanmasında değil, aynı zamanda kentin gece kimliğinin, algısal sürekliliğinin ve mekânsal okunabilirliğinin biçimlenmesinde temel araçlardan biridir (Cumo, Pennacchia, & Sferra, 2025). Kamusal alan aydınlatması ise parklar, meydanlar ve rekreasyon alanları gibi kamusal mekânlarda uygulanan hem işlevsel hem de estetik amaçlara hizmet eden aydınlatma sistemlerini ifade eder. Kamusal alan aydınlatması, kentsel mekânın kritik bir parçasıdır ve doğal karanlık sonrasında özellikle yayaların genel güvenlik ve görsel konfor algılarına katkıda bulunmaktadır (Liu ve ark., 2022). Günümüzde kamusal alan aydınlatması, yalnızca görünürlük sağlamakla sınırlı kalmayıp, davetkâr, canlı ve dinamik ortamlar yaratarak toplum etkileşimini destekleyecek biçimde tasarlanmaktadır (Oguike, Ikike, & Etim, 2025). Çalışmada bu sınıflandırma kapsamı içerisinde ise meydan, yol (araç ve yaya yolları), park, sahil şeridi, reklam-tabela aydınlatması ve geçici aydınlatma yer almaktadır. Kamusal alan içerisinde yer alan bu yapıları vurgulamak için başlıca yöntemler şunlardır: yol aydınlatması, kaldırım (yaya yolu) aydınlatması, meydan ve park

aydınlatması, su unsurları ve peyzaj elemanları, olarak sınıflandırılabilir. Araç yolu aydınlatması, karayolları, caddeler ve sokaklar gibi taşıt yollarının gece görüşünü artırmak amacıyla uygulanan sabit aydınlatma sistemidir.

İyi planlanmış bir sokak aydınlatma sistemi, gece görüşünü hızlı, doğru ve konforlu hale getirerek hem araçların hem de yayaların güvenli hareketini sağlamaktadır (InTrans, 2020). Yaya yolu aydınlatması, kaldırımlar, park yolları ve bisiklet yolları gibi yayaların kullandığı kamusal alanların gece güvenliğini sağlamak için yapılan aydınlatmadır. Bu aydınlatma, yayaların çevrelerini daha iyi görmesine ve sürücülerin yayaları kolaylıkla fark etmesine olanak tanımaktadır (Federal Highway Administration, 2025). Akşam saatlerinde kamusal alanların, özellikle park ve bahçelerin, güvenlik algısını şekillendiren, alanın kullanıcılar tarafından algılanan çekiciliğini belirleyen ve mekânsal deneyimi yönlendiren temel kentsel unsurdur. Park ve bahçelerde aydınlatma, yaya yolları ve girişlerde güvenliği sağlamak için eşit dağılımlı ışık ve düşük gölge oluşturan armatürlerle tasarlanırken; estetik ve atmosferik değerleri artırmak amacıyla önemli ağaçlar, heykeller veya su elemanları yönlendirici ışıklarla vurgulamaktadır (Lis ve ark., 2023).

Peyzaj ve su ögesi aydınlatması, parklar, bahçeler ve diğer doğal unsurların görsel olarak vurgulanmasını sağlayarak çevrenin estetik çekiciliğini artıran, aynı zamanda mekânsal derinlik ve yönlendirici görsel ipuçları oluşturan bir kentsel aydınlatma türüdür. Bu yaklaşım, ışık ve suyun etkileşimini kullanarak mekânda huzurlu, davetkâr ve estetik açıdan zengin bir atmosfer yaratırken, kullanıcıların mekânı algılama biçimini ve deneyimlerini de biçimlendirmektedir (Sun & Liu, 2025).

Reklam ve tabela aydınlatması, işletme ya da kuruluşun ışıklı bir tabela ile bildirme amacıyla yapay bir kaynaktan ışık yaymasıdır. Parlaklık ve kontrast bir tabelanın dikkat çekme kapasitesi ve okunabilirliğini belirleyen en önemli iki unsur olarak gösterilmektedir (Highway Research Record, 1967). Aydınlatma uygulamalarının değerlendirilmesi, teknik gereksinimler ile algısal unsurlar arasındaki ilişkiyi gözeten tipolojik bir çerçevenin zorunluluğunu ortaya koymaktadır; bu çalışma da mimari yapı aydınlatması ile kamusal alan aydınlatmasını ayıran bir sınıflandırma üzerinden bu ilişki çözümlenmiştir. Bu iki temel tipoloji, kentin gece ortamını hem işlevsel hem de estetik katmanlarıyla anlamada kavramsal bir çerçeve sunmaktadır.

3
KENTLERİN GÜNDÜZ VE GECE TEMSİLİ

Kent, günün farklı zaman dilimlerinde faaliyet biçimleri ve çevresel koşullar doğrultusunda kendi dinamikleriyle sürekli olarak yeniden şekillenmektedir (Chen, Wei & Cao, 2025). Bu bağlamda kent temsili, durağan ve tekil bir imge olmaktan ziyade; algısal, mekânsal ve estetik faktörlerin karşılıklı etkileşimiyle oluşan, zamana bağlı olarak dönüşen çok katmanlı bir görsel gerçeklik üretmektedir. Özellikle gündüz ve gece zaman dilimleri arasında ortaya çıkan temsili farklılıklar, yalnızca ışık koşullarındaki değişime değil, aynı zamanda kentsel mekânın kullanım biçimlerine, kullanıcı davranışlarına ve öne çıkan kentsel ögelerin çeşitlenmesine işaret etmektedir. Bu farklılıklar, kentsel deneyimin değişen bileşenlerini görünür kılarak kentin fiziksel ve algısal katmanlarına dair önemli ipuçları sunmaktadır. Bu çalışmada, kentlerin gündüz ve gece temsilleri arasındaki söz konusu farklılıkları ortaya koymak amacıyla, çeşitli işletim sistemlerinde kullanılabilen ve küresel ölçekte yaygın biçimde kullanılan ücretsiz bir fotoğraf ve video paylaşım uygulaması olan Instagram platformundan elde edilen görsel verilerden yararlanılmıştır (Yenici, 2025).

Gündüz temsili, doğal ışığın hâkim olduğu mekânsal düzenlemeler üzerinden; gece temsili ise yapay aydınlatmanın biçimlendirdiği kentsel atmosfer üzerinden değerlendirilmiştir. Analiz süreci, her kent özelinde gündüz ve gece görsel oranlarının belirlenmesini, bu görsellerde öne çıkan kentsel unsur ögelerinin sınıflandırılmasını ve aydınlatma tipolojilerinin çözümlenmesini kapsamaktadır. Analiz süreci, her bir kent özelinde gündüz ve gece görsellerinin sayısal dağılımlarının belirlenmesini, bu görsellerde öne çıkan kentsel unsur ögelerinin (işaret ögeleri, düğüm noktaları, sınırlar, bölgeler ve yollar) sınıflandırılmasını ve kullanılan aydınlatma tipolojilerinin çözümlenmesini kapsamaktadır. Nicel bulgular, elde edilen oran tabloları aracılığıyla sistematik biçimde sunulurken; nitel değerlendirmeler, görsel içerik analizi yöntemiyle desteklenmiş ve her iki veri seti

bir arada yorumlanmıştır. Bölüm sonunda, seçilen küresel kentlerin gündüz ve gece temsillerine ilişkin bulgular karşılaştırmalı olarak tartışılmış; kent temsilinin farklı zaman dilimlerinde nasıl yeniden üretildiğine dair kavramsal sonuçlara ulaşılmıştır.

3.1 Küresel Kentlerde Gündüz ve Gece Temsili İncelemesi

Günümüzde kentlerin görünürlüğü yalnızca fiziksel mekânla sınırlı kalmamakta, dijital platformlarda üretilen görsel içerikler aracılığıyla da şekillenmektedir. Buna bağlı olarak kent deneyimi yalnızca sokakta edinilen bir yaşantı olmaktan çıkarak; çevrim içi etkileşimler ve görsel temsillerle yeniden üretilmektedir. Özellikle günümüz dijital çağında Instagram gibi sosyal medya araçları aracılığıyla bireysel deneyimlerin paylaşıldığı; bu sayede kentlerin farklı zaman dilimlerindeki temsillerinin yansıtıldığı dijital platformlar bulunmaktadır. Bu dijital platformlar aracılığı ile oluşturulan görseller; fiziksel mekân ve kullanıcı belleğinde yorumlanma ile kent temsilinin inşa edilmesinde rol almaktadır.

Bu çalışmada, kentlerin gündüz ve gece temsillerinde ortaya çıkan değişimi açıklamak amacıyla seçilen küresel kentlerde analiz gerçekleştirilmiştir. Analiz edilen kentler, 2024 yılı "Sosyal Medya Endeksi" (Titan Travel, 2024) verileri temel alınarak seçilmiştir. Kentler arası sıralama, her kent için Instagram ve TikTok paylaşımları ile Google arama trendleri üzerinden dijital görünürlük ve popülerlik ölçütleri dikkate alınarak yapılmıştır. Ayrıca üç yıllık sosyal medya paylaşımlarındaki değişim oranları ve toplam Google arama hacimleri, kentlerin güncel dijital görünürlüğü ve sosyal algısı açısından karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bu çerçevede, kullanıcıların sosyal medyada en çok paylaştığı ve arattığı kentler öncelikli olarak belirlenmiştir.

Seçilen kentlerde, kent temsili kavramının çağdaş bir ifade şekli olan Instagram platformu üzerinden paylaşılan görseller aracılığıyla incelendiği bir yöntem benimsenmiştir. Analizler kapsamında kullanıcılar tarafından paylaşılan gündüz ve gece görselleri incelenmiş, kent temsilinin günün farklı zaman dilimlerinde nasıl değiştiği değerlendirilmiştir. Kentlerin seçiminde temel alınan 2024 yılı Sosyal Medya Endeksi verileri listesinde yer alan ilk 10 şehir, Tablo 3.1'de sunulmaktadır. Sıralamaya uygun olarak Nice, Londra, Paris, Barselona, İstanbul, Dubai, New York, Toronto, Madrid ve Amsterdam kentleri analiz kapsamına dahil edilmiştir.

Tablo 3.1 2024 yılı sosyal medya endeksi (Titan Travel, 2024)

Ülke				%	
	Instagram Gönderileri	**TikTok Gönderileri**	**Toplam Google Aramaları**	**3 Yıllık Yüzde Değişimi**	**Sosyal Medya Endeksi**
Nice, Fransa	**94,019.178**	10,200.000	28,430	165.64%	8.42
Londra, İngiltere	**164,890.942**	10,600.000	69,300	77.56%	8.17
Paris, Fransa	**143,130.953**	9,100.000	46,820	90.79%	8.06
Barselona, İspanya	**71,561.423**	9,500.000	39,640	128.57%	7.96
İstanbul, Türkiye	**132,026.905**	8,200.000	26,390	106.37%	7.60
Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri	**123,850.836**	30,200.000	116,480	25.36%	7.45
New York, Amerika Birleşik Devletleri	**130,289.716**	7,400.000	59,210	54.57%	7.35
Toronto, Kanada	**58,571.575**	4,300.000	7,060	205.94%	7.20
Madrid, İspanya	**50,337.647**	4,500.000	9,440	171.85%	6.99
Amsterdam, Hollanda	**36,607.755**	1,500.000	45,040	141.14%	6.79

Yürütülen analizler, kentsel temsilin bireysel kullanıcı deneyimleri doğrultusunda dijital ortam yansımalarını değerlendirmek amacıyla, yöntemde detaylı biçimde açıklanan sistematik çerçeve doğrultusunda oluşturulmuştur. Instagram platformu üzerinden "[Kent adı]", "#[Kent adı]", "#[Kent]night" ve "#[Kent]day" başlıkları kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, ilgili kentlerin Instagram konum etiketleri seçilerek yapılan taramalardan elde edilen içerikler de analiz kapsamına dahil edilmiştir.

Analiz edilen kentlerde gündüz ve gece temsillerinin karşılaştırmalı analizi yapılırken, İngilizce etiketlerin tercih edilmesi daha geniş ve temsili bir veri kümesine ulaşmak açısından önem arz etmektedir. Ancak bu başlıklar yalnızca veri toplama amacıyla kullanılmış olup, analiz ve değerlendirme bölümlerinde Türkçe olarak ilerlenmiştir.

Analizler çerçevesinde her bir arama başlığında ve konum verisi kullanılarak elde edilen verilerden, Instagram algoritmasına göre sıralanan ilk yüz görsel seçilerek toplamda beş yüz görsel veriye ulaşılmıştır. Yapılan analizler, her bir kent için toplanan bu görsel içeriklerin; görsellerin ait olduğu zaman dilimi (gündüz/gece) ve içerdiği temel kentsel ögeler (işaret ögeleri, doğal unsurlar, meydanlar vb.) dikkate alınarak gerçekleştirilen sınıflandırma sonuçlarını içermektedir. Söz konusu sınıflandırma, kentsel temsilin gündüz ve gece bağlamlarında sahip olduğu farklılıkları ortaya koymaya yönelik olarak oluşturulmuş ve içerik analizi yöntemiyle yürütülmüştür.

Sosyal medya verilerine dayalı olarak yürütülen bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular, 2024 yılı Sosyal Medya Endeksi sıralamasında öne çıkan ilk on kent için gündüz ve gece temsilinin ayrı değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Bu doğrultuda, Tablo 3.1'de yer alan kentler için gerçekleştirilen analizler detaylı biçimde sunulmuştur.

3.1.1 Nice, Fransa

Nice, Fransa'nın Provence-Alpes-Côte d'Azur bölgesinde, Akdeniz kıyısında, Alp dağlarının eteklerinde ve İtalya sınırına yakın bir konumda yer almaktadır. 2022 nüfus sayımına göre, Nice'in nüfusu 341.003 kişi olup, bu nüfus 71,92 km²'lik bir alana yayılmakta ve kilometrekare başına 4.741 kişi yoğunluğa karşılık gelmektedir. Kentin kıyı ve dağlar arasında sıkışmış coğrafi konumu hem manzara

çeşitliliğini hem de turizm potansiyelini artırmaktadır (Nice Côte d'Azur Metropolitan Convention & Visitors Bureau, 2023). Nice, bu potansiyeli ile Instagram'da ilgi gören kentlerin başında gelmektedir.

Nice kenti, Instagram üzerinden gerçekleştirilen görsel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu analiz sürecinde; "Nice", "#nice", "#nicenight" ve "#niceday" arama başlıkları ve konum verileri kullanılarak kullanıcı paylaşımları derlenmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda, paylaşımlarda en sık yer verilen Nice'e ait Instagram görselleri içeriklerinde öne çıkan temsil unsurları görsel analiz sürecinde tematik olarak sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda, Promenade des Anglais Sahili Akdeniz kıyısı boyunca uzanan simgesel bir rekreasyon alanı olması ve gündüz çekimlerinde yoğun biçimde temsil edilmesi nedeniyle ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir. Eski Nice Şehir Merkezi (Vieux Nice), dar sokakları, tarihi dokusu ve gündelik yaşam görselleriyle sıklıkla karşılaşılan bir temsil alanı olarak ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir. Masséna Meydanı, anıtsal ölçeği ve yoğun yaya hareketliliği ile sosyal medya paylaşımlarında dikkat çeken bir kamusal alan olarak ayrı bir başlık olarak sınıflandırılmıştır. Lympia Limanı, yatlar, tekneler ve sahil çizgisiyle kentsel kimliğin denizle bütünleşen bir ögesi olarak ayrı bir görsel unsur olarak ele alınmıştır. Negresco Oteli, mimari karakteri ve kentin tanıtımlarında öne çıkan ikonik yapısı nedeniyle tekil bir kent temsili unsuru olarak değerlendirilmiştir. Notre-Dame Bazilikası ise dini mimarinin kentteki temsilini öne çıkaran bir yapı olarak ayrı bir başlık olarak değerlendirilmiştir.

Tüm bu sınıflandırmalar, görsellerde baskın biçimde temsil edilen mekânsal unsurlara göre yapılmış olup, Nice'in gündüz ve gece temsil farklılıklarının değerlendirilmesinde temel veri kaynağını oluşturmuştur. Bu tematik ayrım sayesinde, kentin farklı zaman dilimlerinde öne çıkan temsil katmanları daha sistematik bir şekilde okunabilmiştir.

Nice kentinde Instagram verileri kullanılarak gerçekleştirilen analizlerde; gündüz ve gece görsellerinin sayıları, toplam görsel sayıları, gece görsellerinin toplam içindeki oranı ile her bir görsel unsurun gece görsel sayısının toplam gece görseli içerisindeki payı hesaplanmıştır. Bu kapsamda elde edilen bulgular, karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılabilmesi amacıyla Tablo 3.2'de ayrıntılı biçimde sunulmaktadır.

Tablo 3.2 Nice kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı

Instagram Görseli	Gündüz Görselleri (A)	Gece Görselleri (B)	Toplam Görseller (A+B)	Gece Görsel Sayısı / Gündüz + Gece Görsel Sayısı (A/(A+B))	Toplam Gece Görselleri İçerisindeki Oranı (B/G)	Toplam Görseller İçerisindeki Gece Görselleri Oranı (B/T)
Promenade des Anglais Sahili	96	11	107	0.10	0.07	0.02
Eski Nice Şehir Merkezi	33	7	40	0.18	0.05	0.01
Masséna Meydanı	118	56	174	0.32	0.36	0.11
Lympia Limanı	34	17	51	0.33	0.11	0.03
Negresco Oteli	29	16	45	0.36	0.10	0.03
Notre-Dame Bazilikası	31	45	76	0.59	0.29	0.09
Diğer Unsurlar (Sokak Fotoğrafları vb.)	5	2	7	0.29	0.01	0.004
Zaman Dilimine Göre Toplam Görsel Sayıları	**346**	**154 (G)**	**500 (T)**	-	-	-

Genel görsel dağılımı incelendiğinde, içeriklerin yaklaşık %31'inin gece çekimlerinden, yaklaşık %69'unun ise gündüz çekimlerinden oluştuğu tespit edilmiştir.

Nice'deki paylaşımlarda en sık yer alan temsil unsurun yaklaşık %35 oran ile Masséna Meydanı olduğu belirlenmiştir. Bu yapının ön planda olduğu 174 görselin 56 gönderi ile yaklaşık %32'si gece olup tüm gece görselleri içerisinde yaklaşık %36 oranında bir yoğunluğu bulunmaktadır.

Paylaşılma oranı en yüksek ikinci sırada yer alan görsel öge ise görsellerin yaklaşık %21'ini oluşturan Promenade des Anglais Sahili olmuştur. Toplam 107 görselin 11 görsel ile yaklaşık %10'u gece gönderileri olup tüm gece gönderileri içerinde ise yaklaşık %7 oranında bir yoğunluğu bulunmaktadır. Temsil ögesinin yaklaşık %90'ı ise gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

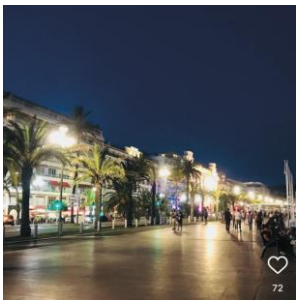
Buna karşılık Notre-Dame Bazilikası 76 görsel içinde 45 gece fotoğrafı ile toplam gönderileri içerisinde %59 gece gönderisi oranına sahip olmakla birlikte tüm gece görselleri içerisinde yaklaşık %29 orana sahiptir. Lympia Limanı yaklaşık %33 ve Negresco Oteli yaklaşık %36 gece gönderisi oranıyla gece temsilini destekleyen unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Bu tablo, Nice'te "en çok fotoğraflanan" yer ile "en yüksek gece-oranına sahip" yer mekânlarının farklılaştığını; toplam görsel sayısı liderliğinin Masséna Meydanı'nda, geceye özgü çekiciliğin yani gece görseli yoğunluğunun ise Notre-Dame Bazilikası'nda olduğu belirlenmiştir.

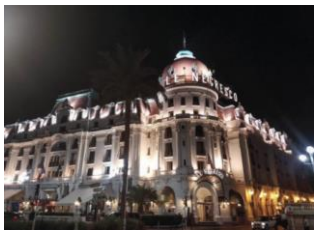
Nice kenti öne çıkan gece temsilleri, aydınlatma tipolojileri ve kentsel temsil ögeleri bağlamında değerlendirilmiştir. Instagram görselleri üzerinden yapılan inceleme, her mekânın gece temsilinin hangi aydınlatma biçimiyle üretildiğini ve bu aydınlatmanın kentsel temsil içindeki rolünü ortaya koymaktadır. Bu değerlendirme, yalnızca mekânların fiziksel aydınlatma özelliklerini değil, aynı zamanda bu aydınlatmanın kullanıcı algısı ve kentsel görünürlük üzerindeki etkisini de kapsamaktadır.

Tablo 3.3'te incelenen mekânların aydınlatma tipolojileri ile Kevin Lynch'in (2010) kent imgesi kavramında yer alan temsil ögeleri arasındaki ilişkiyi göstermektedir.

Tablo 3.3 Nice kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması

Instagram Görseli	Aydınlatma Tipolojisi	Kentsel Temsil Ögesi	Instagram Görseli Örneği
Promenade des Anglais Sahili	Sahil Şeridi Aydınlatması	Sınır	
Eski Nice Şehir Merkezi	Sivil ve Ticari Yapı Aydınlatması	Bölge	
Masséna Meydanı	Meydan Aydınlatması	Düğüm Noktası	
Lympia Limanı	Sahil Şeridi Aydınlatması	Sınır	

Tablo 3.3 Nice kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması (devamı)

Negresco Oteli	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Notre-Dame Bazilikası	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	

Bu çalışmanın sunduğu sınıflandırma çerçevesi, gece temsillerini analiz etmek üzere aydınlatma tipolojilerini Kevin Lynch'in (2010) kent imgesi kategorileriyle sistematik olarak eşleştirilerek mekânsal (fiziksel) ve algısal (görsel-temsil) katmanlar birlikte ele alınmıştır. Sahil şeridi aydınlatmaları (Promenade des Anglais, Lympia Limanı) genellikle kamusal alan aydınlatmalarında yer alan zemin, yaya yolu, park aydınlatması gibi yöntemlerle yatay sürekliliği vurgulayan kent temsillerini oluşturmaktadır. Promenade sahil yolu boyunca oluşturulan yatay hatlar, yürünebilirliğe ve yön algısına katkıda bulunarak "sınır" algısını güçlendirmektedir. Buna karşılık anıtsal/simge yapı aydınlatması (Negresco Oteli, Notre-Dame Bazilikası) dikey yüzeylere odaklanarak cephe aydınlatmasının siluet ve vurgu oluşturma gibi yöntemleri ile gece temsilini oluşturmada kritik bir rol oynamaktadır. Bu tip aydınlatmalar Lynch'in (2010) "işaret ögesi" kavramıyla doğrudan ilişkilidir ve gece saatlerinde kent temsilinin referans noktalarını üretmektedir. Düğüm noktası (Masséna Meydanı) ise aydınlatma aracılığıyla toplanma ve yönlendirme işlevlerini pekiştirmektedir. Meydan aydınlatması, kentin toplanma ve geçiş alanları olan düğüm noktalarında kullanım yoğunluğunu destekleyerek, kentsel temsilin oluşumunda mekânsal kullanım ile görünürlük arasında güçlü bir ilişki kurmaktadır.

3.1.2 Londra, Birleşik Krallık

Londra, Birleşik Krallık'ın en büyük kenti ve başkentidir. 2024 yılı itibarıyla yaklaşık 8,945 milyon kişilik nüfusa sahip olan kent, 1.579 km²'lik yüzölçümüyle ülkenin en yoğun kentlerinden birini oluşturmaktadır. Tarihi mirası, sosyal, kültürel çeşitliliği ve küresel finans merkezi kimliğiyle öne çıkmaktadır (Office for National Statistics, 2024).

Londra kenti, Instagram üzerinden gerçekleştirilen görsel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu analiz sürecinde; "Londra", "#Londra", "#londranight" ve "#londraday" arama başlıkları ve konum verileri kullanılarak kullanıcı paylaşımları derlenmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda, paylaşımlarda en sık yer verilen Londra'ya ait Instagram görselleri, içeriklerinde öne çıkan temsil unsurları görsel analiz sürecinde tematik olarak sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda, Westminster Sarayı ve Big Ben, genellikle birlikte fotoğraflandıkları ve Londra'nın tanımlayıcı işaret ögeleri oldukları için ortak bir başlık altında değerlendirilmiştir. Tower Köprüsü, mimari karakteri ve ikonik siluetiyle görsellerde tekil olarak yer aldığı durumlarda ayrı bir kategori olarak ele alınmıştır. London Eye ise -kent manzarası sunan dev dönme dolap- Thames Nehri çevresinden yapılan çekimlerde baskın biçimde yer alması nedeniyle ayrı bir başlık altında sınıflandırılmıştır. Kırmızı telefon kulübeleri ve çift katlı kırmızı otobüsler, Londra'nın tanıtımında sıkça kullanılan ögeler olarak, görselde belirgin şekilde yer aldıkları içeriklerde tematik birer simge unsuru olarak değerlendirilmiştir. Piccadilly Circus Meydanı ve Trafalgar Meydanı gibi kamusal alanlar, yoğun yaya hareketliliği, ışıklı reklam panoları ve anıtsal unsurlarıyla dikkat çeken, sosyal medya paylaşımlarında sıkça karşılaşılan alanlar olarak ayrı başlıklar altında incelenmiştir. Kent silüeti kategorisi ise Thames Nehri çevresi veya yüksek bakı noktalarından çekilen, birden fazla tanınabilir yapının aynı karede yer aldığı görselleri kapsamaktadır. St. Paul Katedrali ise dini mimarinin kent içindeki simgesel temsili olarak, yapının açıkça göründüğü paylaşımlar üzerinden ayrı bir temaya dahil edilmiştir.

Tüm bu sınıflandırmalar, görsellerde baskın biçimde temsil edilen mekânsal unsura göre yapılmış olup, Londra'nın gece ve gündüz temsil farklılıklarını değerlendirmede bir temel oluşturmuştur (Tablo 3.4).

Tablo 3.4 Londra kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı

Instagram Görseli	Gündüz Görselleri (A)	Gece Görselleri (B)	Toplam Görseller (A+B)	Gece Görsel Sayısı / Gündüz + Gece Görsel Sayısı (A/(A+B))	Toplam Gece Görselleri İçerisinde Oranı (B/G)	Toplam Görseller İçerisinde Gece Görselleri Oranı (B/T)
Westminister Sarayı ve Big Ben	105	49	154	0.32	0.26	0.10
Tower Köprüsü	52	31	83	0.37	0.16	0.06
London Eye	45	39	84	0.46	0.21	0.08
Trafalgar Meydanı	12	5	17	0.29	0.03	0.01
Piccadilly Circus Meydanı	15	26	41	0.63	0.14	0.05
St Paul Katedrali	14	8	22	0.36	0.04	0.02
Diğer Unsurlar (Kırmızı Telefon Kulübesi,Kent Silüeti, Kırmızı otobüs vs)	69	30	99	0.30	0.16	0.06
Zaman Dilimine Göre Toplam Görsel Sayıları	**312**	**188 (G)**	**500 (T)**	-	-	-

Dağılım incelendiğinde, içeriklerin yaklaşık %37'sinin gece çekimlerinden, yaklaşık %63'ünün ise gündüz çekimlerinden oluştuğu tespit edilmiştir.

Tüm görseller değerlendirildiğinde, Londra'daki paylaşımların yaklaşık %32'sinde Westminster ve Big Ben'in en sık yer alan görsel öge olduğu belirlenmiştir. Bu yapının ön planda olduğu 154 görselin 49 görsel ile yaklaşık %32'si gece görsellerinden oluşmaktadır. Londra'da paylaşılan tüm gece gönderileri içinde ise yaklaşık %26'sını oluşturmaktadır.

Paylaşılma oranı en yüksek ikinci sırada yer alan görsel öge ise görsellerin yaklaşık %17'sini oluşturan London Eye olmuştur. Toplam 84 London Eye görselinin ise yaklaşık %46'sı gece, yaklaşık %54'ü gündüz çekiminden oluşmaktadır. Buna karşılık Piccadilly Circus Meydanı toplam 41 görsel içinde 26 gece fotoğrafıyla temsil unsurları içerisinde gece oranı %63 gibi oldukça yüksek bir değer göstermekte ve gece gönderisi toplamına yaklaşık %14 katkı sağlamaktadır.

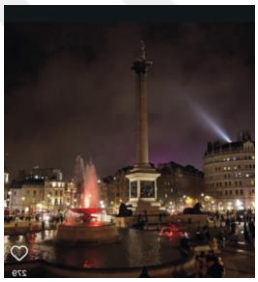
Londra verileri, gece ve gündüz kent temsilinin toplam gönderi sayısı ve gönderilerde gece gönderisi yoğunluğu açısından farklılaştığını göstermektedir. Kent iki ayrı ölçüt üzerinden de okunabilmektedir. Bu farklılaşmanın mekânsal temsil biçimlerine doğrudan yansıdığı izlenmektedir. Bulgular, toplam gönderi sayısının yüksekliği ile (Westminster Sarayı) geceye özgü çekiciliğin (Piccadilly Circus Meydanı) farklı görsel dinamiklerden beslendiğini açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca analizler kentteki simgesel mekânların zaman dilimine bağlı olarak farklı temsil örüntüleri oluşturduğunu göstermektedir.

Tablo 3.5'te yer alan veriler kentsel temsil unsurları ile aydınlatma tipolojileri ve Kevin Lynch'in (2010) kent imgesi kavramında yer alan temsil ögeleri arasındaki ilişkiyi göstermekte ve bu ilişkinin sayısal karşılıkları tablo üzerinden izlenebilmektedir.

Tablo 3.5 Londra kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması

Instagram Görseli	**Aydınlatma Tipolojisi**	**Kentsel Temsil Ögesi**	**Instagram Görseli Örneği**
Westminister Sarayı ve Big Ben	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	

Tablo 3.5 Londra kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması (devamı)

Tower Köprüsü	Özel Yapı Aydınlatması- Köprü	İşaret Ögesi	
London Eye	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Trafalgar Meydanı	Meydan Aydınlatması	Düğüm Noktası	
Piccadilly Meydanı	Meydan-Reklam-Tabela Aydınlatması	Düğüm Noktası	

Tablo 3.5 Londra kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması (devamı)

St Paul Katedrali	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	

Londra örneği, kentsel aydınlatmanın temsil işlevlerinin nasıl yeniden düzenlendiğini açıklamak için kritik bir örnektir: Westminster Sarayı ve Big Ben, Tower Köprüsü, St Paul Katedrali ve London Eye gibi anıtsal yapılar dikey vurgular ve cephe aydınlatması aracılığıyla güçlü "işaret ögesi" işlevi üstlenmektedir. Bu ögeler, özellikle cephe ve vurgu teknikleri kullanıldığında gece saatlerinde kullanıcıların mekânsal yönelimini destekleyerek, kentsel belleğin referans noktalarını oluşturmaktadır. Trafalgar Meydanı ve özellikle reklam–tabela ağırlıklı Piccadilly Circus ise meydan aydınlatması, reklam ve ekran aydınlatması ile düğüm yani toplanma, yönlendirme ve turistik etkileşim üretme işlevi göstermektedir. Bu tipolojik kombinasyon, hareketlilik ve görünürlük arasında güçlü bir bağ kurmaktadır.

Özetle, Londra'da anıtsal yapıların işaret ögesi işlevini yerine getiren dikey yüzeyler ile yani mimari aydınlatma ile kıyı ve meydanlarda kullanılan yatay yani kamusal alan aydınlatmaları tipolojilerinin karşılıklı etkileşimi, gece temsilinin temel bileşenlerini oluşturmaktadır.

3.1.3 Paris, Fransa

Paris, Fransa'nın başkenti ve en büyük şehridir. 2024 yılı itibarıyla nüfusu yaklaşık 2,1 milyon kişidir. Kent, 105,4 km²'lik bir yüzölçümüne sahip olup hem kültürel hem de ekonomik açıdan ülkenin en önemli merkezi konumunda yer almaktadır. Paris, tarihsel ve modern yapılarıyla dünya çapında tanınmakta olup, Avrupa'nın en yoğun nüfuslu ve hareketli kentlerinden biri olarak tanınmaktadır (Institut National de la Statistique et des Études Économiques [INSEE], 2024).

Paris, Instagram üzerinden gerçekleştirilen inceleme sürecinde “Paris”, “#Paris”, “#parisnight”, “#parisday” arama başlıkları ve konum verileri kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda, Instagram görsellerinde en sık karşılaşılan mekânsal ögeler belirlenmiş ve bu unsurlar Paris’in gece ve gündüz temsili açısından öne çıkan unsurları olarak değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre görseller, içeriklerinde öne çıkan mekânsal ögeler doğrultusunda tematik olarak sınıflandırılmıştır. Yalnızca Eyfel Kulesi’nin kadraja alındığı veya arka planda açık biçimde yer aldığı görseller Eyfel Kulesi başlığı altında toplanmıştır. Benzer biçimde, Zafer Takı, Dôme des Invalides, Sacré-Cœur Bazilikası gibi anıt yapılar; Louvre Müzesi gibi kültürel yapılar, Alexandre III Köprüsü veya Seine Nehri gibi kentsel ögeler, görselin ana temasını oluşturdukları ölçüde ayrı alt başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Kent silüeti kategorisi, özellikle panoramik çekimlerde birden fazla tanınabilir ögenin aynı karede yer aldığı görselleri kapsarken; sokak fotoğrafları ise gündelik yaşam sahneleri, mimari cepheler ve yayaların yer aldığı kentsel mekân kurgularını içeren içerikleri barındırmaktadır. Ayrıca Disneyland, yüksek sayıda turistik paylaşım içermesi sebebiyle ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir.

Paris’in gündüz ve gece temsil farklılıkları bu başlıklar üzerinden yorumlanmıştır (Tablo 3.6).

Tablo 3.6 Paris kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı

Instagram Görseli	Gündüz Görselleri (A)	Gece Görselleri (B)	Toplam Görseller (A+B)	Gece Görsel Sayısı / Gündüz + Gece Görsel Sayısı (A/(A+B))	Toplam Gece Görselleri İçerisindeki Oranı (B/G)	Toplam Görseller İçerisindeki Gece Görselleri Oranı (B/T)
Eyfel Kulesi	140	116	249	0.44	0.58	0.22
Alexandre III Köprüsü	10	7	16	0.38	0.03	0.01
Invalides Kubbesi (Dôme des Invalides)	9	5	14	0.36	0.03	0.01

Tablo 3.6 Paris kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı (devamı)

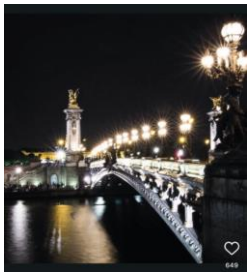
Louvre Müzesi	37	23	58	0.36	0.11	0.04
Zafer Takı	34	19	52	0.35	0.10	0.04
Sacré-cœur Bazilikası	8	4	12	0.33	0.02	0.01
Concorde Meydanı	7	3	9	0.22	0.01	0.00
Seine Nehri	16	3	18	0.11	0.01	0.004
Diğer Unsurlar (Sokak Fotoğrafları, Kent Silüeti, Disneyland vb.)	50	23	72	0.31	0.12	0.04
Zaman Dilimine Göre Toplam Görsel Sayıları	**311**	**203 (G)**	**500 (T)**	-	-	-

Bulgulara göre içeriklerin yaklaşık %40'ının gece çekimlerinden, yaklaşık %60'ı ise gündüz çekimlerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Paris görsellerinde en sık yer alan unsur, toplam fotoğrafların yaklaşık %49'unda görülen Eyfel Kulesi olmuştur. Eyfel Kulesi'nin ön planda yer aldığı 249 görselin yaklaşık %44'ü gece fotoğraflarından, yaklaşık %56'sı ise gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

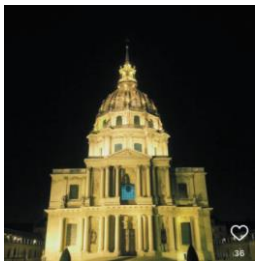
Çekimlerde en çok yer verilen ikinci öge olan Louvre Müzesi, toplam görsellerin yaklaşık %12'sinde yer almakta olup; müzenin öne çıktığı 58 paylaşımın yaklaşık %36'sı gece, yaklaşık %64'ü gündüz çekiminden meydana gelmektedir. Sacré-Cœur Bazilikası'da az gönderi sayısına rağmen 4 gece gönderisi toplam gece fotoğrafları içerisinde yaklaşık %0.02 orana sahipken, kent temsili özelinde gece fotoğrafı yoğunluğu yaklaşık %33 oranıyla dikkat çekmektedir. Benzer biçimde Concorde ve Alexandre III Köprüsü nispeten yüksek kentsel temsil unsuru özelinde gece oranları sunmaktadır. Elde edilen bulgular, Paris'in kentsel temsiline yön veren mekânsal tercihlerin kullanıcılar tarafından farklı zaman dilimlerinde nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 3.7'de incelenen mekânların aydınlatma tipolojileri ile Kevin Lynch'in (2010) kent imgesi kavramında yer alan temsil ögeleri arasındaki ilişkiyi göstermektedir.

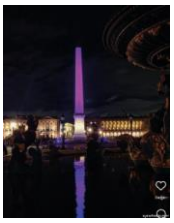
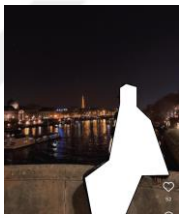
Tablo 3.7 Paris kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması

Instagram Görseli	**Aydınlatma Tipolojisi**	**Kentsel Temsil Ögesi**	**Instagram Görseli Örneği**
Eyfel Kulesi	Özel yapı Aydınlatması-Kule	İşaret Ögesi	
Alexandre III Köprüsü	Özel Yapı Aydınlatması-Köprü, Heykel	İşaret Ögesi	

Tablo 3.7 Paris kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması (devamı)

Invalides Kubbesi (Dôme des Invalides)	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Louvre Müzesi	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Zafer Takı	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Sacré-cœur Bazilikası	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	

Tablo 3.7 Paris kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması (devamı)

Concorde Meydanı	Meydan Aydınlatması	Düğüm Noktası	
Seine Nehri	Sahil Şeridi Aydınlatması	Sınır	

Paris kenti, gece kent temsilinde tekil bir düzeni açıklamak açısından özgün bir örnektir. Eyfel Kulesi, geniş ölçeği, dikey vurgusu ve aydınlatmasıyla yüksek görsel erişim ve görsel baskınlık yaratarak kentin gece temsilinde merkezi bir işaret ögesi işlevi görmektedir. Buna karşılık Sacré-Cœur Bazilikası, şehrin yükseltilmiş siluetine eklemlenmiş olması nedeniyle daha çok siluet-odaklı bir işaret sunarak uzak perspektiflerde mekânsal yönelim sağlayan arka plan referansı olarak öne çıkmaktadır. Invalides'in kubbe aydınlatması ve Zafer Takı gibi anıtsal yapılar ölçek ve malzeme farklarıyla Instagram temelli temsiller üretmektedir. Kubbe vurgulu cephe aydınlatması parlaklık noktaları yaratırken, Zafer Takı'nın konumu onu hem yönlendirici hem de düğüm noktası haline getirmektedir. Louvre Müzesi ise zemin ve cephe vurgulama aracılığıyla çekim merkezi oluşturmaktadır. Alexandre III Köprüsü, vurgulu heykelleri ve detayları ile küçük ölçekli ama yüksek detay yoğunluklu görsel göstergeler sunmaktadır. Köprü ve su yansımalarıyla birleşen bu detay vurguları, "işaret ögesi" işlevini suyun yatay sürekliliğiyle etkileşime sokmaktadır. Seine Nehri tipolojik olarak Paris'te kıyı-şeridinin "sınır" gece temsilini oluşturmaktadır. Nehir boyunca oluşan yatay aydınlatma ve su yansımaları kıyı hattını görsel olarak belirginleştirmektedir.

Concorde Meydanı gibi geniş düğüm noktalarında meydan-zemin aydınlatmasının yarattığı etki ise bir diğer gece temsil ögesidir.

Sonuç olarak Paris'te gece temsili; yoğunluklu olarak anıtsal yapıların farklı türde işaret ögesi işlevlerinin hiyerarşik ve mekânsal etkileşimi üzerinden inşa edilmiştir.

3.1.4 Barselona, İspanya

Barselona, İspanya'nın doğu Akdeniz kıyısında, Katalonya Özerk Bölgesi'nin başkenti olarak konumlanmaktadır. Barselona'nın belediye sınırları 102,2 km²'lik bir alanı kapsamaktadır ve nüfus yoğunluğu kilometrekare başına yaklaşık 16.154 kişi ile oldukça yüksek bir kentsel yoğunluk sergilemektedir. Kent, Akdeniz iklimi özellikleri göstermektedir. Kentin kıyısal konumu ve Akdeniz'e açılan yüzü, hem tarihsel olarak ticaret ve turizm faaliyetlerini desteklemiş hem de günümüzde kentsel imajının şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır (Moreno-García & Baena, 2019; Barcelona City Council, 2015). Bu bağlamda Barselona, iklimsel özellikleri, yoğun kent dokusu ve kıyı kimliğiyle birlikte, Akdeniz kent morfolojisinin karakteristik bir örneğini oluşturmaktadır. Bu çok katmanlı kentsel yapı, kentin hem gündüz hem de gece saatlerinde farklı biçimlerde algılanmasına olanak tanımakta; böylece Barselona, görsel temsiller açısından zengin ve çok yönlü bir inceleme alanı sunmaktadır.

Bu doğrultuda, Barselona'nın görsel temsilleri analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında, Barselona'nın kent temsillerinin gündüz ve gece bağlamında nasıl üretildiği ve hangi mekânsal ögeler üzerinden görünür kılındığı incelenmiştir.

Barselona'nın Instagram üzerinden gerçekleştirilen inceleme sürecinde "Barcelona", "#barcelona", "#barcelonanight", "#barcelonaday" arama başlıkları ve konum verileri kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda, Instagram görsellerinde en sık karşılaşılan mekânsal ögeler belirlenmiş ve bu unsurlar Barselona'nın gece ve gündüz temsili açısından öne çıkan bileşenleri olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, kullanıcı paylaşımlarının yoğunlukları, görsel tekrarları ve temsil çeşitliliği dikkate alınarak tematik bir sınıflandırma yapılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, kullanıcılar tarafından paylaşılan Barselona'ya ait görseller, içeriklerinde öne çıkan mekânsal ögeler doğrultusunda tematik olarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma süreci, kentin görsel temsillerinde tekrar eden odak noktalarının belirlenmesine ve Barselona temsilinin hangi mekânsal unsurlar

üzerinden üretildiğinin anlaşılmasına olanak sağlamıştır. Barselona'nın temsili için ön plana çıkan ögelerden Sagrada Família Bazilikası, yalnızca Barselona'nın değil tüm dünyanın en ikonik yapılarından biri olarak kabul edilmektedir. Gaudí'nin mimari mirasının en güçlü ve en tanınan örneklerinden biri olan bu bazilika hem ölçeği hem de detaylandırılmış cephe tasarımıyla kentin silüetinde belirgin bir konum oluşturmakta ve dini kimliğini temsil edebilecek düzeyde simgesel bir nitelik taşımaktadır. Yapının turistik çekiciliği, mimari özgünlüğü ve kültürel değerinin bir araya gelmesi, onu kentteki dini mimarinin yanı sıra Barselona'nın tarihsel sürekliliğini yansıtan önemli bir temsil ögesi hâline getirmekte; böylece yapı, kentin genel imajında hem fiziksel hem de kültürel bir odak noktası olarak konumlanmaktadır. Güell Parkı, Barselona'nın kent temsilinde doğa ve mimarinin bütünleştiği, özgün mozaik dokularıyla öne çıkan bir alan olması nedeniyle ayrı bir temsil unsuru olarak ele alınmıştır. Batlló Evi, Barselona'nın modern mimarisinin en özgün örneklerinden biri olup, Gaudí'nin bireysel üslubunu ve kentteki sıra dışı mimari anlayışı temsil eder. Bu nedenle kentsel imgede tek başına ayrı bir simge olarak değerlendirilmiştir. Zafer Takı, kentin tarihsel kimliğini ve 19. yüzyıldan gelen anıtsal değerini temsil eden bir yapıdır. Kentteki geçit törenlerinin ve kamusal etkinliklerin odak noktasıdır. Barceloneta Sahili, Barselona'nın denizle kurduğu ilişkiyi, kıyı kimliğini ve gündelik yaşamın önemli bir parçasını yansıtır. Kentin turistik cazibesinde sahil imajı ayrı bir yere sahiptir, bu nedenle tek başına güçlü bir temsil aracıdır. Kent silüeti, Barselona'nın bütüncül imajını hem modern hem de tarihi unsurların bir arada algılandığı geniş ölçekli bir görünüm olarak yansıtır. Kentin bütününü tanımlayan simgesel bir çerçeve sunduğu için tek başına temsil edilmektedir. Plaça Reial Meydanı, kentsel yaşamın ve sosyal etkileşimin önemli bir merkezi olması, gece ve gündüz farklı işlevlerle kullanılan bir odak nokta oluşturması nedeniyle ayrı temsil olarak değerlendirilmiştir.

Zamana bağlı görsel temsil farklılaşmasını ortaya koymak amacıyla, Barselona'ya ait gündüz ve gece paylaşımları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu karşılaştırma, kentin hangi mekânsal ögelerinin hangi zaman diliminde daha görünür ve baskın hâle geldiğini ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Barselona'nın görsel temsillerinde gündüz ve gece kullanım biçimleri arasındaki yoğunluk farklarını nicel olarak ortaya koyan değerlendirme sonuçları, Tablo 3.8'de ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

Tablo 3.8 Barselona kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı

Instagram Görseli	Gündüz Görselleri (A)	Gece Görselleri (B)	Toplam Görseller (A+B)	Gece Görsel Sayısı / Gündüz + Gece Görsel Sayısı (A/(A+B))	Toplam Gece Görselleri İçerisindeki Oranı (B/G)	Toplam Görseller İçerisindeki Gece Görselleri Oranı (B/T)
Sagrada Família Bazilikası	125	68	193	0.35	0.38	0.136
Güell Parkı	40	0	40	0.00	0.00	0
Batlló Evi	78	45	123	0.37	0.25	0.09
Zafer Takı	20	15	35	0.43	0.08	0.03
Barceloneta Sahili	48	21	69	0.30	0.12	0.042
Plaça reial Meydanı	3	9	12	0.75	0.05	0.018
Diğer Unsurlar (Sokak Fotoğrafları, Kent Silüeti vb.)	5	23	28	0.82	0.13	0.046
Zaman Dilimine Göre Toplam Görsel Sayıları	**319**	**181 (G)**	**500 (T)**	-	-	-

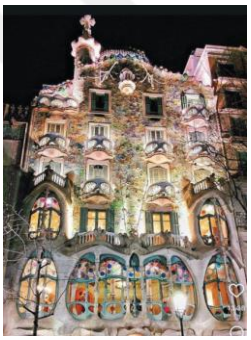
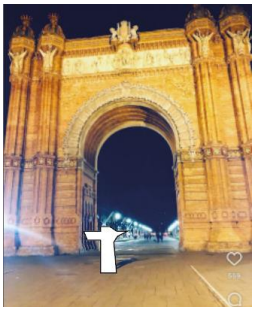
Bulgulara göre görsellerin yaklaşık %36'sı gece çekimlerinden, yaklaşık %64'ü ise gündüz çekimlerinden oluşmaktadır.

Tüm görseller değerlendirildiğinde, Barselona'daki paylaşımların yaklaşık %38'i Sagrada Familia'da olduğu belirlenmiştir. Bu yapının ön planda olduğu 193 görselin yaklaşık %35'i gece, yaklaşık %65'i gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

Paylaşılma oranı en yüksek ikinci sırada yer alan görsel öge ise görsellerin yaklaşık %24'ünü oluşturan Batlló Evi olmuştur. Toplam 123 görselin yaklaşık %37'si gece yaklaşık %63'ü gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

Tablo 3.9'da incelenen mekânların aydınlatma tipolojileri ile Kevin Lynch'in (2010) kent imgesi kavramında yer alan temsil ögeleri arasındaki ilişkiyi göstermektedir.

Tablo 3.9 Barselona kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması

Instagram Görseli	**Aydınlatma Tipolojisi**	**Kentsel Temsil Ögesi**	**Instagram Görseli Örneği**
Sagrada Família Bazilikası	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Batlló Evi	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Zafer Takı	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	

Tablo 3.9 Barselona kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması (devamı)

Barceloneta Sahili	Sahil Şeridi Aydınlatması	Sınır	
Plaça reial Meydanı	Meydan Aydınlatması	Düğüm Noktası	

Sagrada Família Bazilikası ve Batlló Evi gibi Gaudí yapılarının güçlü cephe vurgusu ve form silueti aracılığıyla Barselona'nın gece temsilini belirgin biçimde yükselttiğini göstermektedir. Sagrada Família Bazilikası, dikey ölçeği, çok katmanlı cephesi ve vurgulu cephe aydınlatmasıyla uzak perspektifte yönlendirici bir referans üretirken; Batlló Evi, mozaik doku ve küçük ölçekli cephe detaylarıyla daha yakın kompozisyonlara elverişlidir. Zafer Takı ise biçimsel karakteri ve aks sonlandırmadaki konumsal rolü nedeniyle yalnızca estetik bir işaret olmanın ötesine geçerek meydan ve kentsel akslarla kurduğu ilişki, onu aynı zamanda görsel ve kentsel yönlendirme işlevi taşıyan bir düğüm kriterine yaklaştırmaktadır. Buna karşın Barceloneta Sahilinde mevcut aydınlatma uygulamaları, fiziksel olarak bir "sınır" etkisi üretse de (yatay ışık bantları, sınırlı su yansıması), kent temsiline etkisi sınırlı kalmıştır.

Plaça Reial Meydanı ise nispeten küçük mekânsal hacmine rağmen gece görsellerinde gözlemlenen yoğunluk sayesinde gece temsili çeşitlenmesinde kritik bir düğüm noktası olarak öne çıkmaktadır. Meydan-zemin aydınlatması ve sosyal, kültürel kullanım örüntüleri burayı hem toplanma hem de temsil üreten bir merkez haline getirmiştir.

Sonuç olarak Barselona'da gece temsili, ağırlıklı olarak işaret ögeleriyle üretilmektedir.

3.1.5 İstanbul, Türkiye

Türkiye'nin en kalabalık şehri olan İstanbul, yaklaşık 15 milyonluk nüfusu ve 5.461 km² yüzölçümüyle farklı iklim özellikleri gösteren bir kenttir. İstanbul'da iklim kuzey–güney doğrultusunda değişkenlik göstermektedir; güney kesim, Akdeniz iklimi özellikleri taşırken, kuzey kesim deniz ve kara kütlelerinin etkisiyle daha serin ve nemli Karadeniz iklimine geçiş göstermektedir (Yılmaz, Yılmaz, & Altunkasa, 2024). Coğrafi konumu, çok katmanlı tarihsel dokusu ve farklı iklimsel etkilerin biçimlendirdiği mekânsal yapısıyla İstanbul, gündüz ve gece arasında belirgin biçimde değişen bir kentsel temsil sunmaktadır.

Bu çerçevede, Instagram görselleri üzerinden görsel içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu analiz sürecinde; "İstanbul", "#istanbul", "İstanbul, Türkiye", "#istanbulnight" ve "#istanbulday" arama başlıkları kullanılarak kullanıcı görselleri incelenmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda, İstanbul'a ilişkin Instagram görselleri, içeriklerde baskın ögelerine göre tematik olarak sınıflandırılmıştır. Kentin mekânsal belleğinde önemli bir yer tutan 15 Temmuz Şehitler Köprüsü yapılan çekimlerle kent siluetine dramatik bir katkı sunduğunda, ayrı bir kategori altında değerlendirilmiştir. Ortaköy, cami-sahil-köprü-meydan bileşenlerinin aynı kadrajda yer aldığı ya da birinin veya birkaçının birlikte bulunduğu görseller ile hem turistik hem yerel kullanıcılar tarafından sıklıkla paylaşılan bir alan olarak ayrı başlıkta analiz edilmiştir. Galata Kulesi ise, çevresindeki sokak dokusuyla birlikte ya da yüksekten bakışla siluet içerisinde temsil edildiği görsellerde baskın bir simge olarak yer almakta ve bu nedenle tematik sınıflamaya dahil edilmiştir. Ayasofya Cami ve Sultanahmet Cami, hem dini hem tarihi temsil gücüyle, özellikle meydan çevresinden yapılan geniş açılı fotoğraflarda kent temsilinin temel ögeleri arasında yer almaktadır. Kız Kulesi, denizle ilişkili ikonik kimliğiyle, çoğunlukla uzaktan yapılan çekimlerde tekil bir simgesel yapı olarak ele alınmış ve ayrı bir tema altında incelenmiştir. Balat Evleri, bölgeye özgü renkli cephe dokusu ve nostaljik sokak estetiğiyle Instagram'da öne çıkan görsel temsiller arasında yer almakta, özellikle gündüz ışığında yapılan estetik kadrajlarda belirginleşmektedir. İstiklal Caddesi ise insan hareketliliği açısından yoğun bir merkez olarak analiz edilmiştir. Son olarak,

kent silueti başlığı altında, özellikle boğaz hattı, tarihi yarımada ve Galata çevresinden çekilen, birden fazla tanınabilir yapının aynı karede yer aldığı manzara fotoğrafları toplanmış; bu görseller İstanbul'un gece ve gündüz imaj farklarını karşılaştırmada bütüncül bir çerçeve sunmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 3.10'da gösterilmektedir.

Tablo 3.10 İstanbul kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı

Instagram Görseli	Gündüz Görselleri (A)	Gece Görselleri (B)	Toplam Görseller (A+B)	Gece Görsel Sayısı / Gündüz + Gece Görsel Sayısı (A/(A+B))	Toplam Gece Görselleri İçerisindeki Oranı (B/G)	Toplam Görseller İçerisindeki Gece Görselleri Oranı (B/T)
15 Temmuz Şehitler Köprüsü	46	54	100	0.54	0.28	0.108
Ortaköy	71	42	113	0.37	0.22	0.084
Galata Kulesi	40	26	66	0.39	0.13	0.052
Ayasofya Camisi	30	10	40	0.25	0.05	0.02
Kız Kulesi	18	6	24	0.25	0.03	0.012
Sultanahmet Camisi	52	23	75	0.31	0.12	0.046
İstiklal Caddesi	12	5	17	0.29	0.03	0.01
Diğer Unsurlar (Kent Silüeti, Balat Evleri vs)	37	28	65	0.43	0.14	0.056
Zaman Dilimine Göre Toplam Görsel Sayıları	**306**	**194 (G)**	**500 (T)**	-	-	-

Genel görsel dağılımı incelendiğinde, içeriklerin yaklaşık %39'u gece çekimlerinden, %61'i ise gündüz çekimlerinden oluşmaktadır. Tüm görseller değerlendirildiğinde, İstanbul'daki içeriklerin yaklaşık %23'ünde Ortaköy, en sık paylaşılan görsel öge olarak belirlenmiştir. Bu meydanın ön planda olduğu 113

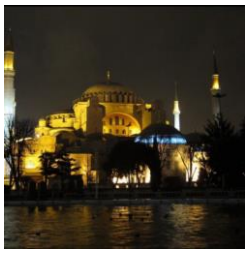
görselin yaklaşık %37'si gece, yaklaşık %63'ü gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

Paylaşımlarda en çok yer alan ikinci görsel öge ise görsellerin yaklaşık %20'sini oluşturan 15 Temmuz Şehitler Köprüsü olmuştur. Köprünün ön planda olduğu 100 görselin yaklaşık %54'ü gece, yaklaşık %46'sı gündüz çekimidir. Tablo 3.11'de, aydınlatma tipolojileri, Lynch'in (2010) kent imgesi yaklaşımında yer alan temsil ögeleriyle ilişkilendirilerek sunulmuştur.

Tablo 3.11 İstanbul kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması

Instagram Görseli	**Aydınlatma Tipolojisi**	**Kentsel Temsil Ögesi**	**Instagram Görseli Örneği**
15 Temmuz Şehitler Köprüsü	Özel Yapı Aydınlatması-Köprü	İşaret Ögesi	
Ortaköy	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması, Meydan Aydınlatması	Düğüm Noktası	
Galata Kulesi	Özel Yapı Aydınlatması-Kule	İşaret Ögesi	

Tablo 3.11 İstanbul kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması (devamı)

Ayasofya Camisi	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Kız Kulesi	Özel Yapı Aydınlatması-Kule	İşaret Ögesi	
Sultanahmet Camisi	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
İstiklal Caddesi	Sivil ve Ticari Yapı Aydınlatması	Yol	

İstanbul kentinde; 15 Temmuz Şehitler Köprüsü, iki kıtayı bağlayan hattı ve renk değiştiren şerit aydınlatma sistemiyle güçlü bir "işaret ögesi" olarak öne

çıkmaktadır. Köprü ışıklarının su yüzeyinde yarattığı yansıma bantları, boğaz hattını gece boyunca görsel bir süreklilik eksenine dönüştürmektedir. Galata Kulesi, dikey konumu ve siluet odaklı cephe aydınlatmasıyla belirgin bir "işaret ögesi" işlevi üstlenirken tepe-odaklı aydınlatma sayesinde fotoğraflarda yüksek görsel baskınlık elde edilmektedir. Ayasofya ve Sultanahmet Cami, kubbe ve minare kompozisyonlarıyla tarihi siluetin en güçlü anıtsal bileşenlerini oluşturur; cephe ve hacim aydınlatmaları sayesinde gece kent temsilinde yer almaktadır. Kız Kulesi, suyla çevrili konumu ve yansıma etkisiyle işaret ögesi konumundadır. İstiklal Caddesi, yüksek insan yoğunluğu, ticari tabela ışıkları ve sürekli hareketlilikle belirgin bir yol karakteri taşımaktadır. Burada aydınlatma, reklam ve pano aydınlatmaları ve mağaza cephelerinin birleşimiyle dinamik ve çok kaynaklı bir parlaklık dokusu üretmektedir. Ortaköy ise kıyı konumu, sosyal toplanma alanı ve birkaç işaret ögesini bir arada bulundurmasıyla belirgin bir "düğüm noktası" işlevi görür; su kenarı, cami ve köprü arka planının birleşimi kent temsilini güçlendirmektedir.

Sonuç olarak İstanbul'un gece temsili; boğaz hattının süreklilik üreten aydınlatma çizgileri, tarihi anıt yapıların sembolik cephe vurguları ve kamusal düğüm noktalarının sosyal yoğunlukları arasında kurulan çok katmanlı bir dengeye dayanmaktadır. Bu yapı, kentin geceye özgü yönlendirme sistemini, görsel hiyerarşisini ve kimlik üretim biçimlerini hem mekânsal hem de temsili düzeyde açıklayan bütüncül bir çerçeve sunmaktadır.

3.1.6 Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri

Dubai, Arap Yarımadası'nda, Basra Körfezi'nin güney kıyısında konumlanmaktadır. Kent-devlet statüsündeki Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri'ni oluşturan yedi emirlikten biri olup yüzölçümü bakımından Abu Dabi'den sonra ikinci büyük emirliktir (Vietor & Forrest, 2009). Arap Yarımadası genel olarak aşırı kurak, yüksek sıcaklık ve nem oranlarının hâkim olduğu çöl iklimi özellikleri göstermektedir (Raymond, Matthews, & Tuholske, 2024). Bu iklim koşulları, kentte açık alan kullanımı, yapılaşma biçimi ve kentsel tasarım kararları üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. 2021 yılı itibarıyla Dubai'nin nüfusu 2.921.376 kişiye ulaşmış olup, bu durum kentin hızlı kentleşme süreci ve yoğun göç hareketleriyle doğrudan ilişkilidir (Jung, Awad, & Al Qassimi, 2021). Kentin iklimsel koşulları ve hızlı gelişim dinamikleri, Dubai'nin mimari kimliğinin ve gece-gündüz kentsel

temsilinin biçimlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu genel çerçeve doğrultusunda, Dubai'ye ilişkin görsel analiz süreci gerçekleştirilmiştir.

Dubai, Instagram üzerinden gerçekleştirilen inceleme sürecinde "Dubai", "#dubai", "#dubainight", "#dubaiday" arama başlıkları ve konum verileri kullanılarak analiz edilmiştir.

Analizler sonucunda, Instagram görsellerinde en sık karşılaşılan mekânsal ögeler belirlenmiş ve bu unsurlar Dubai'nin gece ve gündüz temsili açısından öne çıkan unsurları olarak değerlendirilmiştir. Burj Khalifa, yalnızca Dubai'nin değil tüm dünyanın en yüksek yapısı olması nedeniyle kentin küresel ölçekteki kimliğini tanımlayan simge niteliği taşımaktadır. Yapının fiziksel ölçeği, silüetteki hâkimiyeti ve farklı ışık koşullarında değişen görünümü, onu kent temsillerinin en belirgin unsurlarından biri hâline getirmektedir. Bu noktada bir başlık olarak değerlendirilmiştir. Dubai Frame, kentin eski yerleşim dokusuyla yeni gelişen bölgelerini aynı çerçeve içinde görme imkânı sunmasıyla dikkat çekmektedir. Kentin tarihsel dönüşümünü, mekânsal ikiliğini ve eski–yeni arasındaki karşıtlığı görünür kılan bu anıt yapı, tek başına kent temsili açısından güçlü bir öge olarak değerlendirilmiştir. Madinat Jumeirah, geleneksel Arap mimarisinin çağdaş bir yorumla ele alındığı ve kültürel kimliğin görünür kılındığı bir alan olması nedeniyle ayrı bir başlık altında incelenmiştir. Alanın mimari karakteri, ticari ve rekreatif işlevlerle birleşerek hem turistik hem de kültürel temsil açısından önemli bir görsel çeşitlilik sunmaktadır. Çöl Safarisi, Dubai'nin doğa odaklı deneyimlerini ve kentin coğrafi bağlamını ortaya koyan özgün bir etkinliktir. Kentsel yapının ötesinde, kentin doğal çevresi ve kültürel yaşam biçimiyle ilişki kurduğu için ayrı bir kategori olarak ele alınmış; görsellerde sıklıkla tekrar eden tematik bir öge olduğu gözlemlenmiştir. Burj Al Arab, yelken formuyla hem ikonik bir mimari yapıdır hem de lüksün simgesi olarak Dubai'nin marka değerini artırmaktadır. Kentin küresel ölçekte tanınan simgelerinden biri olduğu için tekil değerlendirilmiştir. Dubai Mall, dünyanın en büyük alışveriş merkezlerinden biri olarak kentin tüketim kültürünü, eğlence anlayışını ve modern yaşam tarzını temsil etmektedir. Kent imajında güçlü bir yer tuttuğu için tek başına bir kent temsili ögesi olarak değerlendirilmiştir.

Dubai'nin görsel temsillerinde gündüz ve gece kullanım biçimleri arasındaki yoğunluk farklarını nicel olarak ortaya koyan değerlendirme sonuçları, Tablo 3.12'de ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

Tablo 3.12 Dubai kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı

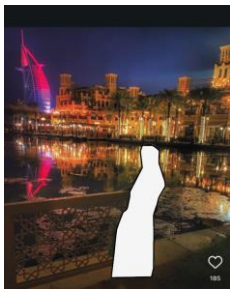
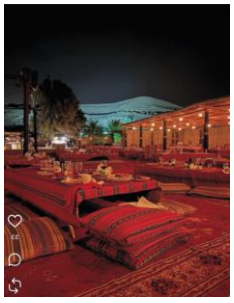
Instagram Görseli	Gündüz Görselleri (A)	Gece Görselleri (B)	Toplam Görseller (A+B)	Gece Görsel Sayısı / Gündüz + Gece Görsel Sayısı (A/(A+B))	Toplam Gece Görselleri İçerisindeki Oranı (B/G)	Toplam Görseller İçerisindeki Gece Görselleri Oranı (B/T)
Burj Khalifa	102	105	207	0.51	0.50	0.21
Dubai Çerçevesi	48	22	70	0.31	0.10	0.04
Madinat Jumeirah	20	17	37	0.46	0.08	0.03
Çöl Safarisi	23	2	25	0.08	0.01	0.00
Burj Al Arab (Yelken Otel)	59	44	103	0.43	0.21	0.09
Dubai Mall Alışveriş Merkezi	37	21	58	0.36	0.10	0.04
Zaman Dilimine Göre Toplam Görsel Sayıları	289	**211 (G)**	**500 (T)**	-	-	-

Genel görsel dağılımı incelendiğinde, içeriklerin yaklaşık %42'sinin gece çekimlerinden, yaklaşık %58'inin ise gündüz çekimlerinden oluştuğu tespit edilmiştir.

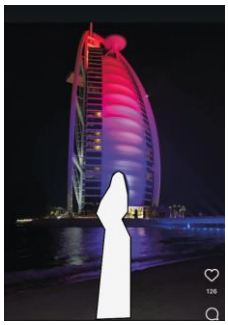
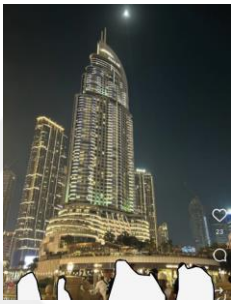
Tüm görseller değerlendirildiğinde, Dubai'deki paylaşımların yaklaşık %41'inin Burj Khalifa'da olduğu belirlenmiştir. Bu yapının ön planda olduğu 207 görselin yaklaşık %51'i gece, yaklaşık %49'u gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

Paylaşılma oranı en yüksek ikinci sırada yer alan görsel öge ise görsellerin yaklaşık %21'ini oluşturan Burj Al Arab olmuştur. Toplam 103 görselin yaklaşık %43'ü gece yaklaşık %57'si gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır. Tablo 3.13'te, Lynch'in (2010) sınıflandırması temelinde veriler sunulmuştur.

Tablo 3.13 Dubai kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması

Instagram Görseli	Aydınlatma Tipolojisi	Kentsel Temsil Ögesi	Instagram Görseli Örneği
Burj Khalifa	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Dubai Çerçevesi	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Madinat Jumeirah	Sivil ve Ticari Yapı Aydınlatması	Bölge	
Çöl Safarisi	Geçici Aydınlatma	Bölge	

Tablo 3.13 Dubai kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması (devamı)

Burj Al Arab (Yelken Otel)	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Dubai Mall Alışveriş Merkezi	Özel Yapı Aydınlatması- Alışveriş Merkezi	İşaret Ögesi	

Dubai örneği, gece temsilinin kent temsilinde nasıl doğrudan kritik bir unsura dönüştüğünü çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır. Burj Khalifa, yalnızca şehrin dikey ölçüsünü simgeleyen bir işaret olmanın ötesinde; aydınlatması, periyodik ışık şovları ve reklam kullanımları aracılığıyla gece temsilinin başlıca unsurları arasında yer almaktadır. Burj Al Arab ve Dubai Frame gibi diğer anıtsal ögeler ise belirgin formları, yüksek görünürlük sağlayan aydınlatma kurguları ve tematik renk kullanımları aracılığıyla güçlü "işaret ögeleri" rollerini üstlenmektedir. Madinat Jumeirah, Dubai Mall ve çevresindeki karma kullanımlar ise anıtsal yapılardan farklı olarak, bölge ölçeğinde bir karakter sunmakta; peyzaj, zemin ve yönlendirici yol aydınlatmaları aracılığıyla gece kamusal kullanımını, tüketim pratiklerini ve turistik yönlendirmeyi yoğunlaştırmaktadır. Öte yandan, çöl safarisi etkinlikleri ya da büyük ölçekli organizasyonlara bağlı geçici aydınlatma uygulamaları, kalıcı mimari temsillerden farklı olarak, mekânsal süreklilikten ziyade zaman–mekân temelli bir görünürlük üretmektedir. Böylece Dubai'de gece temsili, hem kalıcı anıtsal yapılar hem de geçici ışık ve etkinlik düzenlemeleri aracılığıyla çok katmanlı, dinamik ve gösteri odaklı bir kentsel imge olarak ortaya çıkmaktadır.

Yaklaşık %42'si gece görsellerinden oluşan kentte aydınlatma ve dolayısı ile aydınlatılmış işaret ögesi gece temsilini oluşturan temel unsurlardandır.

3.1.7 New York, Amerika Birleşik Devletleri

New York City, Amerika Birleşik Devletleri'nin kuzeydoğusunda yer almakta olup ayrıca ülkenin en kalabalık kenti durumundadır. 2024 yılı itibarıyla yaklaşık 8,3 milyon kişilik nüfusa sahip olan kent, toplamda 784 km²'lik bir yüzölçümü ile küresel finans, kültür ve sosyal alanlarda önemli bir merkez konumundadır. (U.S. Census Bureau, 2024).

New York kenti, Instagram üzerinden gerçekleştirilen görsel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu analiz sürecinde "New York", "#newyork", "#newyorknight" ve "#newyorkday" arama başlıkları ve konum verileri kullanılarak kullanıcı paylaşımları derlenmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda, New York'a ilişkin Instagram görselleri, görsellerde öne çıkan mekânsal ve simgesel unsurlar doğrultusunda tematik olarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada, Özgürlük Heykeli gibi küresel ölçekte tanınan işaret ögeleri, kadrajın ana odağı olduklarında ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir. Benzer şekilde, yüksek yoğunlukta bireysel ve turistik paylaşıma konu olan Times Meydanı da hem gündüz hem gece görsellerinde baskın biçimde yer alması nedeniyle ayrı bir kategoriye ayrılmıştır. Kent silüeti başlığı altında ise, özellikle Manhattan'ın yüksek yapılarının ve ikonik kulelerinin yer aldığı geniş açılı veya uzaktan çekilmiş görseller değerlendirilmiştir. Sarı taksi ikonu ise, New York'un kent imajında güçlü bir yer edinmiş olup, görsellerde bu ögenin belirgin biçimde yer aldığı içerikler üzerinden ayrı bir tematik kategori olarak ele alınmıştır. Central Park, kent içinde yeşil alan deneyimini temsil etmesi nedeniyle, park peyzajı, yürüyüş yolları ve doğayla bütünleşik çekimlerin yer aldığı paylaşımları içermektedir. Sokak fotoğrafları ise mimari cepheler, yaya hareketliliği, gündelik yaşama dair sahneler gibi doğrudan sokak ölçeğinde çekilmiş içeriklerden oluşmaktadır. Son olarak, George Washington ve Brooklyn Köprüleri, ikonik mimari kurgularıyla öne çıkan yapılar olarak ayrı bir başlıkta incelenmiştir. Bu görsel temsillerin her biri, New York'un gece ve gündüz temsil farklılıklarını yorumlamaya yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Tablo 3.14'te veriler sunulmuştur.

Tablo 3.14 New York kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı

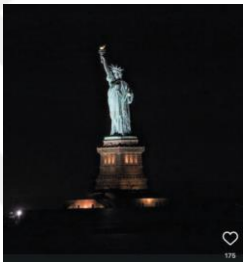
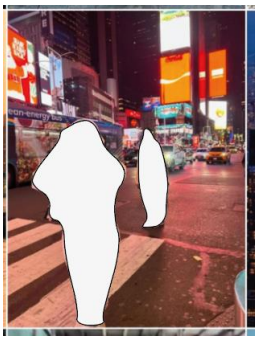
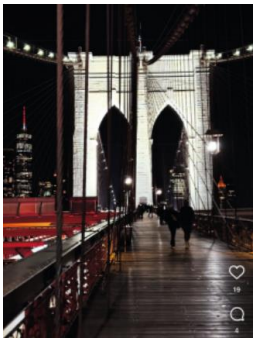
Instagram Görseli	Gündüz Görselleri (A)	Gece Görselleri (B)	Toplam Görseller (A+B)	Gece Görsel Sayısı / Gündüz + Gece Görsel Sayısı (A/(A+B))	Toplam Gece Görselleri İçerisinde Oranı (B/G)	Toplam Görseller İçerisinde Gece Görselleri Oranı (B/T)
Özgürlük Heykeli	14	10	24	0.42	0.05	0.0
Times Meydanı	80	110	190	0.58	0.53	0.2
Central Park	37	0	37	0.00	0.00	0.0
George Washington Köprüsü / Brooklyn Köprüsü	63	28	91	0.31	0.14	0.1
Diğer Unsurlar (Sokak Fotoğrafları Sarı taksi ikonu, Kent Silüeti vd.)	99	59	158	0.37	0.29	0.12
Zaman Dilimine Göre Toplam Görsel Sayıları	293	**207 (G)**	**500 (T)**	-	-	-

Bulgular değerlendirildiğinde, içeriklerin yaklaşık %41'i gece çekimlerinden, yaklaşık %59'u ise gündüz çekimlerinden oluşmaktadır. New York'taki paylaşımların yaklaşık %38'inde en sık yer alan görsel öge Times Meydanı olmuştur. Times Meydanı'nın ön planda olduğu toplam 190 görselin yaklaşık %58'i gece fotoğraflarından, yaklaşık %42'si ise gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

En çok yer verilen ikinci öge ise görsellerin yaklaşık %18'ini oluşturan George Washington Köprüsü / Brooklyn Köprüsü olmuştur. George Washington Köprüsü / Brooklyn Köprüsü 'nün ön planda yer aldığı toplam 91 paylaşımın yaklaşık %31'i gece, yaklaşık %69'u gündüz çekimidir. New York Instagram paylaşımları

incelendiğinde, kentin gündüz ve gece temsillerinde Özgürlük Heykeli ve Brooklyn Köprüleri, "işaret ögesi" işlevini somutlaştırmaktadır. Times Meydanı, tek başına gece görsellerinin yaklaşık %53'ünü üreterek düğüm noktası ölçeğinde dinamik ve reklam-tabela aydınlatması temelli ışık kullanımının görsel çekiciliği artırdığını göstermektedir. Tablo 3.15'te, her bir kentsel ögenin aydınlatma tipolojisi ile kent imajı ögesi içerisindeki temsil rolü, Lynch'in (2010) sınıflandırması temelinde karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Tablo 3.15 New York kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması

Instagram Görseli	**Aydınlatma Tipolojisi**	**Kentsel Temsil Ögesi**	**Instagram Görseli Örneği**
Özgürlük Heykeli	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Times Meydanı	Meydan-Reklam Tabela Aydınlatması	Düğüm Noktası	
George Washington Köprüsü / Brooklyn Köprüsü	Özel Yapı Aydınlatması-Köprü	İşaret Ögesi	

Özgürlük Heykeli, izole ada konumu ve hedeflenmiş cephe aydınlatmasıyla güçlü bir dikey "işaret ögesi" olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, anıtsal ölçeğin temsile nasıl dönüştüğünü açık biçimde ortaya koymaktadır. Brooklyn ve George Washington Köprüleri ise lineer biçimleri ve halat kulelerine uygulanan vurgulu aydınlatmalarıyla hem fiziksel hem de görsel sürekliliği temsil eden "işaret ögesi" karakteri taşırlar. Times Meydanı, yoğun reklam panoları, LED ekranlar ve yüksek parlaklık düzeyiyle gece temsilin "düğüm noktası" örneğini oluşturmaktadır. Bu bölgede aydınlatma yalnızca işlevsel bir unsur değil, sürekli yenilenen bir görsel temsil üretim unsuru hâline gelmiştir. Böylece New York'un gece temsili; simge yapıların ve köprülerin yönlendirici referans gücü, Times Meydanı'in reklam-tabela aydınlatması yüzeylerinden oluşan dinamik düğüm yapısı arasında kurulan bir düzen üzerinden okunmaktadır.

3.1.8 Toronto, Kanada

Toronto, Kanada'nın Ontario eyaletinde ve Ontario Gölü kıyısında konumlanmaktadır. Kent, Köppen iklim sınıflandırmasına göre karasal iklim özellikleri göstermektedir. Bu durum kentin yerleşim biçimi, açık alan kullanımı ve kentsel çevresinin karakteri üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. 2021 Nüfus Sayımı verilerine göre, Toronto'nun nüfusu 2.794.356 kişiye ulaşmış olup, bu rakam Kanada nüfusunun yaklaşık %7,6'sına karşılık gelmektedir. 2016–2021 döneminde nüfus %2,3 oranında artış göstermiştir; bu durum, kentin göçmen çekiciliği ve hızlı kentleşme dinamiklerini yansıtmaktadır (Toronto City Planning, 2022). Kent iklimi ve demografik yapısı, Toronto'nun mekânsal ve görsel temsillerinin analizinde önemli bir bağlam oluşturmaktadır. Bu genel çerçeve doğrultusunda, Toronto'ya ilişkin görsel analiz süreci gerçekleştirilmiştir.

Kent, "Toronto", "#toronto", "#torontonight", "#torontoday" arama başlıkları ve konum verileri kullanılarak analiz edilmiştir.

Analizler sonucunda, Instagram görsellerinde en sık karşılaşılan mekânsal ögeler belirlenmiş ve bu unsurlar Toronto'nun gece ve gündüz temsili açısından öne çıkan unsurları olarak değerlendirilmiştir. Casa Loma, kentin tarihsel kimliğini temsil eden, şatoya benzer mimarisiyle öne çıkan bir yapıdır. Farklı bir dönem vurgusu yaptığı için ayrı sınıflandırılmıştır. Gooderham Flatiron Binası, üçgen formuyla Toronto'nun en ikonik tarihi yapılarından biridir. Kentin modernleşmeden önceki mimari karakterini sembolize etmesi nedeniyle tekil bir temsil değeri taşımaktadır.

Nathan Phillips Meydanı, hem belediye binası hem de meydan kimliğiyle kentin kamusal yaşamının merkezlerinden biridir ve ayrı bir kategori olarak değerlendirilmiştir. CN Kulesi, Toronto'nun ve Kanada'nın küresel ölçekte en tanınan simgesidir. Kent silüetinde baskın etkisi ve ikon kimliğiyle ayrı değerlendirilmektedir. High Park, Toronto'nun en büyük ve en bilinen yeşil alanıdır. Doğal peyzajı ve kentlilerin gündelik yaşamında üstlendiği rol nedeniyle ayrı bir başlık altında sınıflandırılmıştır. Kent silüeti, gökdelenlerin hâkim olduğu modern Toronto görüntüsünü temsil etmektedir. Özellikle kıyıdan veya yüksek bakı noktalarından yapılan çekimlerde birden fazla tanınabilir yapıyı aynı karede bulundurması nedeniyle ayrı bir kategoriye alınmıştır. Analiz kapsamında yapılan sınıflandırma Tablo 3.16'da gösterilmiştir.

Tablo 3.16 Toronto kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı

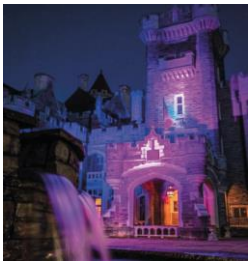
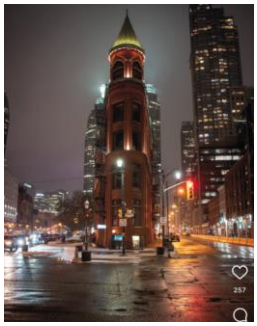
Instagram Görseli	Gündüz Görselleri (A)	Gece Görselleri (B)	Toplam Görseller (A+B)	Gece Görsel Sayısı / Gündüz + Gece Görsel Sayısı (A/(A+B))	Toplam Gece Görselleri İçerisinde Oranı (B/G)	Toplam Görseller İçerisinde Gece Görselleri Oranı (B/T)
Casa Loma Şatosu	32	12	44	0.27	0.07	0.024
Gooderham Flatiron Binası	41	8	49	0.16	0.05	0.016
Nathan Phillips Meydanı	88	47	135	0.35	0.28	0.094
CN Kulesi	136	67	203	0.35	0.39	0.128
High Park	23	0	23	0.00	0.00	0
Diğer Unsurlar (Kent Silüeti vs)	15	31	46	0.67	0.19	0.062
Zaman Dilimine Göre Toplam Görsel Sayıları	**335**	**165 (G)**	**500 (T)**	-	-	-

Genel görsel dağılımı incelendiğinde, içeriklerin yaklaşık %33'ü gece çekimlerinden, yaklaşık %67'si ise gündüz çekimlerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Tüm görseller değerlendirildiğinde, Toronto'daki paylaşımların yaklaşık %41'ini CN Kulesi'nin oluşturduğu belirlenmiştir. Bu yapının ön planda olduğu 203 görselin yaklaşık %35'i gece, yaklaşık %65'i gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

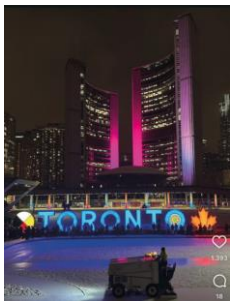
Paylaşılma oranı en yüksek ikinci sırada yer alan görsel öge ise görsellerin yaklaşık %27'sini oluşturan Nathan Phillips Meydanı olmuştur. Toplam 135 görselin yaklaşık %35'i gece yaklaşık %65'i gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

Tablo 3.17'de, Toronto kentindeki seçili mekânların aydınlatma tipolojileri, Lynch'in (2010) kent imgesi yaklaşımında yer alan temsil ögeleriyle ilişkilendirilerek sunulmuştur.

Tablo 3.17 Toronto kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması

Instagram Görseli	**Aydınlatma Tipolojisi**	**Kentsel Temsil Ögesi**	**Instagram Görseli Örneği**
Casa Loma Şatosu	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Gooderham Flatiron Binası	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	

Tablo 3.17 Toronto kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması (devamı)

Nathan Phillips Meydanı	Meydan Aydınlatması	Düğüm Noktası	
CN Kulesi	Özel Yapı Aydınlatması-Kule	İşaret Ögesi	

Casa Loma Şatosu, mimari biçimi ve konum itibarıyla tarihsel bir "işaret ögesi" olarak öne çıkarken, cephe boyunca uygulanan sıcak tonlu aydınlatma binanın anıtsal kimliğini güçlendirir ve gece temsilinde kentin üst kotlarında belirgin bir referans noktası oluşturmaktadır. Gooderham Flatiron Binası, üçgen formu ve çevresindeki kent dokusuyla kurduğu kontrast sayesinde, ölçekte küçük ancak temsil gücü yüksek bir "işaret ögesi" işlevi üstlenmektedir. CN Kulesi ise Toronto'nun gece temsilinde en baskın semboldür; dinamik renk değişimleri, yüksek ışık yoğunluğu ve dikey vurgu sayesinde hem kentsel siluetin hem de uzaktan algılanma düzeyinin merkezinde yer almaktadır. Buna karşın Nathan Phillips Meydanı, zemin aydınlatması, su ögesi yansımaları ve çevre yapıların dolaylı ışık etkisiyle, kentin kamusal "düğüm noktası" işlevini gece de sürdürmektedir.

Sonuç olarak Toronto'nun gece temsili, işaret ögelerinin dikey vurguları ile Nathan Phillips Meydanı'nın yatay ve kamusal ışık dokusu arasındaki denge üzerinden şekillenmektedir. Bu bütünlük, kentin gece temsilinde tarihsel miras, modern

simgesellik ve kamusal deneyimin birlikte var olabildiği özgün bir aydınlatma kimliği oluşturmaktadır.

3.1.9 Madrid, İspanya

Madrid, İspanya'nın başkenti ve belediyesi olarak İber Yarımadası'nın merkezinde konumlanmaktadır. Kent, Akdeniz iklimi özellikleri göstermektedir. 2022 itibarıyla Madrid'in toplam nüfusu 3.334.730 kişi olarak kaydedilmiştir (Luna, 2024). Kent iklimi ve nüfus yapısı, Madrid'in mekânsal ve görsel temsillerinin analizinde temel bir bağlam oluşturmaktadır.

Bu genel çerçeve doğrultusunda, Instagram üzerinden gerçekleştirilen inceleme sürecinde "Madrid", "#madrid", "#madridnight", "#madridday" arama başlıkları ve konum verileri kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda, Instagram görsellerinde en sık karşılaşılan mekânsal ögeler belirlenmiş ve bu unsurlar Madrid'in gece ve gündüz temsili açısından öne çıkan unsurları olarak değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, kullanıcılar tarafından paylaşılan Madrid'e ait görseller, içeriklerinde öne çıkan mekânsal ögeler doğrultusunda tematik olarak sınıflandırılmıştır. El Retiro Parkı, Madrid'in en büyük ve en bilinen yeşil alanıdır. Kentin gündelik yaşamını ve açık alan kültürünü temsil ettiği için tekil bir kategori olarak değerlendirilmiştir. Santiago Bernabéu Stadyumu, spor ve modern kültür simgesi olarak, kentin küresel tanınırlığına katkıda bulunduğundan ayrı bir başlıkta ele alınmıştır. Puerta del Sol Meydanı, Madrid'in merkezi ve tarihi meydanı olarak sosyal, ticari ve turistik işlevleriyle kent yaşamının odak noktası olarak temsil unsurudur. Bu nedenle kentin tarihsel sürekliliğini ve güncel kamusal yaşam dinamiklerini bir arada temsil eden bir mekânsal unsur olarak sınıflandırılmıştır. Metropolis Binası, kentin ana arterlerinden biri olarak mimari çeşitliliği, gece-gündüz hareketliliği ve ticari kimliğiyle ayrı bir kategoriye dahil edilmiştir. Cibeles Meydanı, anıtsal yapılar ve kamusal alanın bütünleştiği bir kent düğümü olarak Madrid'in en simgesel alanlarından biridir; bu nedenle tarihsel kimliği ve kentsel temsil gücü nedeniyle tek başına bir kategori olarak değerlendirilmiştir. Alcalá Kapısı, kentin tarihsel kapılarından biri olarak hem mimari hem de simgesel önem taşımaktadır; bu nedenle ayrı bir başlıkta değerlendirilmiştir. Instagram görsellerinden elde edilen tüm tematik sınıflandırma Tablo 3.18'de sunulmaktadır.

Tablo 3.18 Madrid kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı

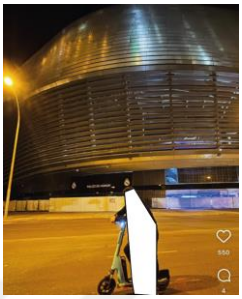
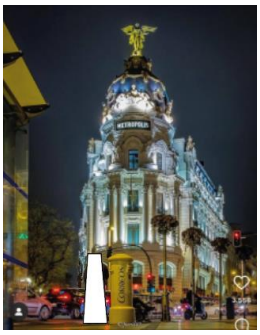
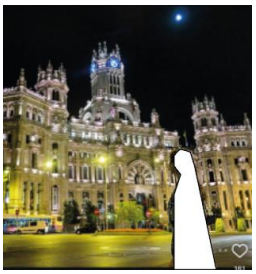
Instagram Görseli	Gündüz Görselleri (A)	Gece Görselleri (B)	Toplam Görseller (A+B)	Gece Görsel Sayısı / Gündüz + Gece Görsel Sayısı (A/(A+B))	Toplam Gece Görselleri İçerisindeki Oranı (B/G)	Toplam Görseller İçerisindeki Gece Görselleri Oranı (B/T)
El Retiro Parkı	48	0	48	0.00	0.00	0.00
Santiago Bernabéu Stadyumu	30	4	34	0.12	0.03	0.01
Puerta Del Sol Meydanı	59	30	89	0.34	0.19	0.06
Metropolis Binası	78	47	125	0.38	0.30	0.09
Cibeles Meydanı	107	63	170	0.37	0.40	0.13
Alcalá Kapısı	21	13	34	0.38	0.08	0.03
Zaman Dilimine Göre Toplam Görsel Sayıları	**343**	**157 (G)**	**500 (T)**	-	-	-

Genel görsel dağılımı incelendiğinde, içeriklerin yaklaşık %31'i gece çekimlerinden, yaklaşık %69'u ise gündüz çekimlerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Tüm görseller değerlendirildiğinde, Madrid'teki paylaşımların yaklaşık %34'ünün Cibeles Meydanı'nda olduğu belirlenmiştir. Bu yapının ön planda olduğu 170 görselin yaklaşık %37'si gece, yaklaşık %63'ü gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

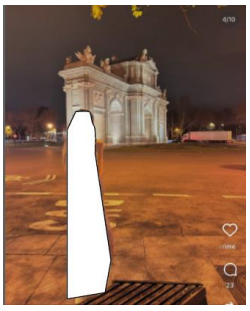
Paylaşılma oranı en yüksek ikinci sırada yer alan görsel öge ise görsellerin yaklaşık %25'ini oluşturan Metropolis Binası olmuştur. Toplam 125 görselin yaklaşık %38'i gece yaklaşık %62'si gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

Tablo 3.19'da her bir kentsel ögenin aydınlatma tipolojisi ile kent imgesi içerisindeki temsil rolü, Lynch'in (2010) sınıflandırması temelinde karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Tablo 3.19 Madrid kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması

Instagram Görseli	Aydınlatma Tipolojisi	Kentsel Temsil Ögesi	Instagram Görseli Örneği
Santiago Bernabéu Stadyumu	Özel Yapı Aydınlatması-Stadyum	İşaret Ögesi	
Puerta Del Sol Meydanı	Meydan Aydınlatması	Düğüm Noktası	
Metropolis Binası	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	
Cibeles Meydanı	Meydan Aydınlatması	Düğüm Noktası	

Tablo 3.19 Madrid kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması (devamı)

Alcalá Kapısı	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	İşaret Ögesi	

Madrid örneği, kentin gece temsilinde tarihsel anıtsallık ile kamusal temsilin dengeli biçimde bir arada olduğu bir yapıyı ortaya koymaktadır. Metropolis Binası ve Alcalá Kapısı, mimari biçimlerinin vurgulandığı detaylı cephe aydınlatmalarıyla kentin "işaret ögeleri" olarak öne çıkmaktadır. Bu yapılar, dikkat çekici anıtsal/simge yapı aydınlatması ile yönlendirme ve referans noktası oluşturarak kent temsili unsurudurlar. Santiago Bernabéu Stadyumu, dinamik LED yüzeyleri ve geniş cephe aydınlatmasıyla, geleneksel anıtsallığın ötesine geçen çağdaş bir "işaret ögesi" kimliği taşımaktadır. Özellikle etkinlik günlerinde çevresinde oluşan yoğun ışık yayılımı, bölgesel ölçekte güçlü bir gece odaklı cazibe merkezi yaratmaktadır. Buna karşın Puerta del Sol ve Cibeles Meydanı, yaygın zemin aydınlatmaları, çevresel yapı cephelerinden gelen dolaylı ışıklar ve odaklanmış su ögesi yansımalarıyla birlikte, kamusal etkileşimlerin yoğunlaştığı "düğüm noktaları" olarak tanımlanır. Bu meydanlar, gece boyunca hem yönlendirme hem de toplu deneyim açısından sosyal bir süreklilik alanı üretmektedir. Sonuç olarak Madrid'in gece temsili, anıtsal işaretlerin (Metropolis Binası, Alcalá Kapısı, Bernabéu Stadyumu) dikey vurguları ile meydanların (Puerta del Sol, Cibeles) yatay ve etkileşimli ışık dokuları arasındaki ilişki üzerinden şekillenmekte; bu durum, kentin gece temsilinde katmanlı bir aydınlatma yapısını ortaya koymaktadır.

3.1.10 Amsterdam, Hollanda

Amsterdam, Hollanda'nın başkenti olup Kuzey Hollanda ilinde konumlanmaktadır. İklim açısından Amsterdam, Kuzey Denizi'nin etkisi altında ılıman deniz iklimi özellikleri göstermektedir. 2020 yılı itibarıyla şehir nüfusu 872.757 kişi olarak

kaydedilmiş olup, yaklaşık 2,5 milyon kişinin yaşadığı daha geniş Amsterdam metropol bölgesinin bir parçasıdır. Kentin nüfus yoğunluğu 5.214 kişi/km² ile ülkenin en yoğun bölgelerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca şehir, uluslararası Amsterdam Limanı ile ticaret açısından da stratejik bir konuma sahiptir (ODI, 2019).

Bu genel çerçeve doğrultusunda, Amsterdam'a ilişkin görsel analiz gerçekleştirilmiştir. "Amsterdam", "#amsterdam", "#amsterdamnight", "#amsterdamday" arama başlıkları ve konum verileri kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda, Instagram görsellerinde en sık karşılaşılan mekânsal ögeler belirlenmiş ve bu unsurlar Amsterdam'ın gece ve gündüz temsili açısından öne çıkan unsurları olarak değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, kullanıcılar tarafından paylaşılan Amsterdam'a ait görseller, içeriklerinde öne çıkan mekânsal ögeler doğrultusunda tematik olarak sınıflandırılmıştır. Kanal Evleri, kanal hattı boyunca sıralanan tarihi evleri ve su kenarı dokusuyla Amsterdam'ın karakteristik siluetini ve kentsel kimliğini yansıttığı için tekil bir kategori olarak değerlendirilmiştir. Red Light Bölgesi, kentin turistik ve gece yaşamını simgeleyen, karakteristik bir alan olması nedeniyle ayrı bir kategoriye dahil edilmiştir. Bulgular Tablo 3.20'de gösterilmektedir.

Tablo 3.20 Amsterdam kentinde Instagram görsellerinin gündüz ve gece dağılımı

Instagram Görseli	**Gündüz Görselleri (A)**	**Gece Görselleri (B)**	**Toplam Görseller (A+B)**	**Gece Görsel Sayısı / Gündüz + Gece Görsel Sayısı (A/(A+B))**	**Toplam Gece Görselleri İçerisindeki Oranı (B/G)**	**Toplam Görseller İçerisindeki Gece Görselleri Oranı (B/T)**
Kanal Evleri	277	73	350	0.21	0.43	0.15
Red Light Bölgesi	20	130	150	0.87	0.77	0.26
Zaman Dilimine Göre Toplam Görsel Sayıları	**297**	**203 (G)**	**500 (T)**	-	-	-

Genel görsel dağılımı incelendiğinde, içeriklerin yaklaşık %40'ı gece çekimlerinden, yaklaşık %60'ı ise gündüz çekimlerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Tüm görseller değerlendirildiğinde, Amsterdam'daki paylaşımların yaklaşık %70'ini Kanal Evleri'nin oluşturduğu belirlenmiştir. Bu yapının ön planda olduğu 350 görselin yaklaşık %21'i gece, yaklaşık %79'u gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

Paylaşılma oranı en yüksek ikinci sırada yer alan görsel öge ise görsellerin yaklaşık %30'unu oluşturan Red Light Bölgesi olmuştur. Toplam 150 görselin yaklaşık %87'si gece yaklaşık %13'ü gündüz fotoğraflarından oluşmaktadır.

Tablo 3.21'de, Amsterdam kentindeki seçili mekânların aydınlatma tipolojileri, Lynch'in (2010) kent imgesi yaklaşımında yer alan temsil ögeleriyle ilişkilendirilerek sunulmuştur.

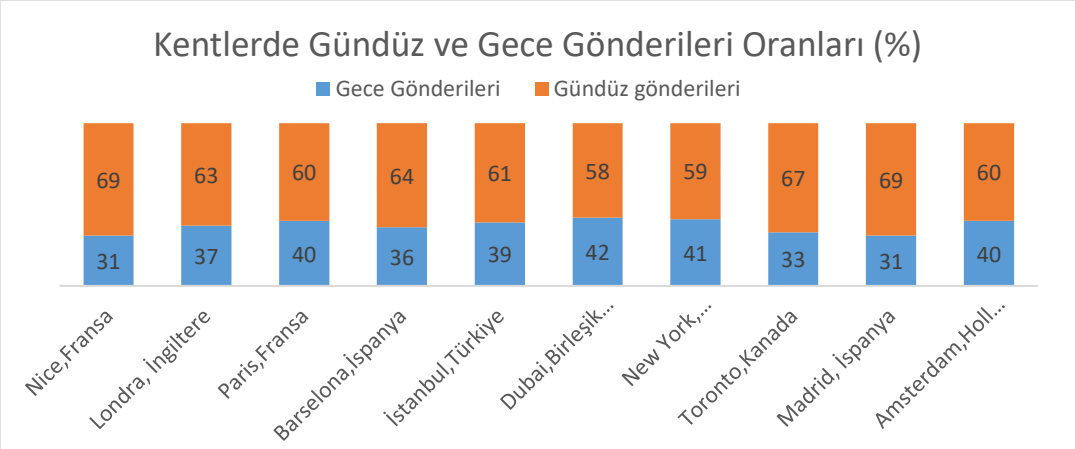
Tablo 3.21 Amsterdam kentinde kentsel aydınlatma tipolojileri ve temsil ögeleri sınıflandırılması

Instagram Görseli	**Aydınlatma Tipolojisi**	**Kentsel Temsil Ögesi**	**Instagram Görseli Örneği**
Kanal Evleri	Sivil ve Ticari Yapı Aydınlatması	Bölge	
Red Light Bölgesi	Sivil ve Ticari Yapı Aydınlatması	Bölge	

Amsterdam kenti, tek bir kentsel imge unsuru ögesi üzerinden temsil üretmektedir. Bölge unsuru sivil ve ticari yapı aydınlatması üzerinden temsil oluşturmaktadır. Kanal Evleri, kıyı boyunca uzanan sivil mimari cephelerin sıcak tonlu aydınlatmasıyla "bölge" ölçeğinde süreklilik üretmektedir. Red Light Bölgesi ise özellikle kırmızı tonlu vitrin ve ticari yapı aydınlatması ile bölgesel bir temsil karakteri taşımaktadır. Bölgedeki neon ve vitrin temelli aydınlatma düzeni, kentsel kimliğin turistik, sosyal ve ekonomik bileşenleriyle birleşerek Amsterdam'ın gece imajında en yoğun atmosferik temsili üretir. Sonuç olarak Amsterdam'ın kent temsili gündüz ve gece saatlerinde belirgin olarak farklılaşmaktadır. Kanal evleri gündüz gösterilme eğilimindeyken Red Light bölgesi gece temsilinde belirgin olarak rol oynamaktadır.

3.2 Küresel Kentlerin Gündüz ve Gece Temsili Değerlendirilmesi

Yapılan analizlerde temel bulgu, kentlerin gündüz gönderilerinin gece gönderilerine kıyasla kullanıcılar tarafından daha yoğun paylaşılmasıdır (Şekil 3.1).

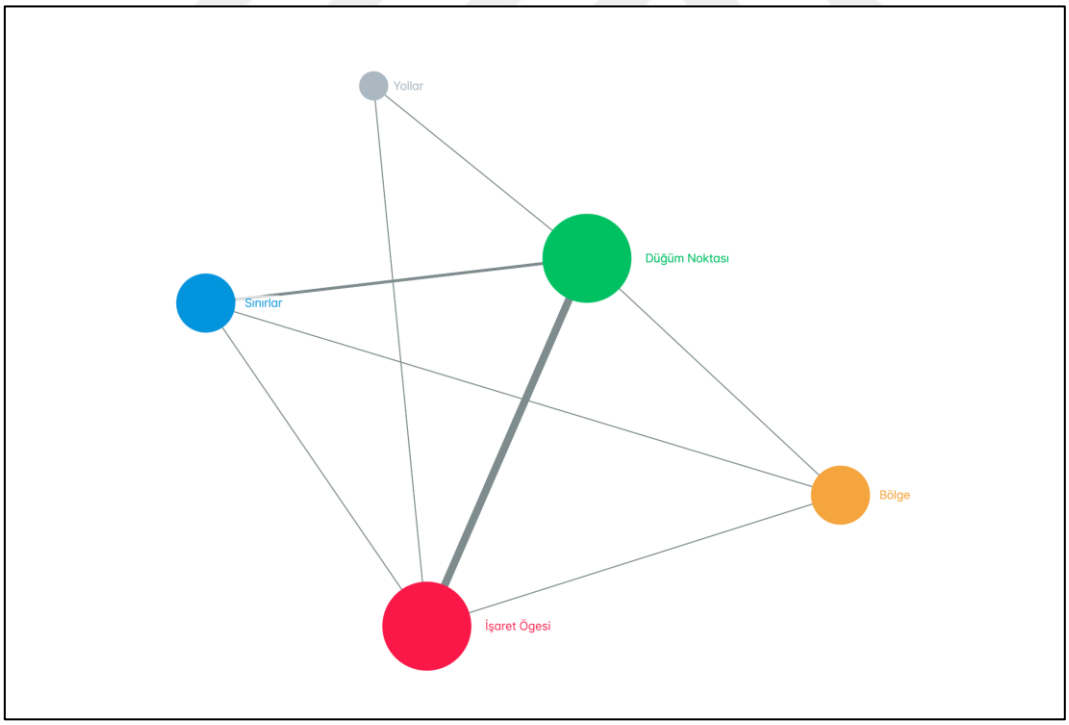
Şekil 3.1 Kentlerde gündüz ve gece gönderileri oranları

Gündüz fotoğraflarının; Westminster Sarayı ve Big Ben, Sagrada Familia Bazilikası, Sultanahmet Camisi gibi mimari detayları ve Promenade des Anglais, Sahili, Seine Nehri ve çevresi, Güell Parkı, Barceloneta Sahili gibi kamusal kullanım biçimlerini öne çıkardığını göstermektedir. Analiz yapılan tüm kentlerde gece paylaşımlarının toplam hacmi gündüze kıyasla daha düşüktür. Ancak çoğu temsil unsurunda gece fotoğraflarının sayısı gündüz paylaşımlarına yaklaşmaktadır. Bu durum, uyku sürelerinden kaynaklanan bir kısıt olmasına rağmen kentsel

aydınlatma ile sağlanan görsel cazibenin temsil noktalarını gündüz kadar görünür kıldığını göstermektedir.

Kentlerin gece temsilleri incelendiğinde, öne çıkan kentsel imgelerin birbirleriyle olan ilişkilerini ve bu imgelerin temsil gücünü ortaya koymak amacıyla Şahin Körmeçli'nin de (2024) çalışmasında yer alan Şekil 2.2'de gösterilen ağ analizinden esinlenerek Şekil 3.2'de gösterilen ağ analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz, her kentteki işaret ögesi, düğüm noktası, sınır, yol ve bölgeden oluşan Kevin Lynch (2010) imge bileşenlerinin gece temsili içerisindeki birlikte görülme örüntülerini incelemektedir. Bu yöntemle, farklı kentlerdeki imge ögeleri arasında birlikte temsil ilişkilerini gösteren genel bir kentsel temsil ağı oluşturulmuştur.

Ağ yapısı, gece temsillerinde hangi imge türlerinin daha baskın olarak birlikte temsil edildiğini ve kentsel görünürlüğü yönlendirdiğini ortaya koymaktadır. Böylece, yüksek bağlantı değerlerine sahip ögeler kent temsilinin oluşumunda merkezi bir rol oynayan temsil ögelerini; düşük bağlantı değerlerine sahip ögeler ise ikincil veya yerel düzeyde katkı sağlayan ögeleri göstermektedir.

Şekil 3.2 Kentlerin gece temsili Kevin Lynch (2010) kuramı temelli ağ analizi

Toplu analiz bulguları, gece temsillerinin kentler arasında tutarlı biçimde işaret ögeleri etrafında yapılandığını ortaya koymaktadır. Analiz edilen tüm kentlerde yer

alan temsil unsurları içerisinde işaret ögeleri, toplam 32 unsur ile veri setinin yaklaşık %62'sini oluşturarak gece temsillerinin baskın bileşeni konumundadır.

Buna karşılık, düğüm noktaları (10), sınırlar (4), bölgeler (5) ve yollar (1) daha düşük oranlarda temsil edilmiştir. Bu bulgular, gece temsillerinin büyük ölçüde işaret ögeleri ve yönlendirici nitelikteki düğüm noktaları etrafında yoğunlaştığını, dolayısıyla kentsel temsilin oluşumunda görsel vurgu ve algısal çekim merkezlerinin belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 3.22'de incelenen kentlerde gece temsillerinde hangi kentsel temsil ögelerinin (işaret ögesi, düğüm, sınır vb.) baskın olduğu, bu temsilleri üreten aydınlatma tipolojileri ile görsel sayısı ve gece temsili oranlarında öne çıkan kentsel unsurlar ve son olarak her kent için "genel gece vurgusu" derecelendirmesi sunarak hangi kentlerin gece temsilinin daha baskın olduğu gösterilmektedir. Gece vurgusu, her kent için gözlemlenen gece temsili paylarının yüzdelik değerlerine göre dilime ayrılmıştır. Bu çalışmada düşük–orta–yüksek ayrımı yapılırken değerlerin verideki konumları esas alınmış, böylece her bir aralık gece vurgusunun şiddetini temsil eden bir ölçek hâline getirilmiştir. 31–33 aralığı, değerlerin veri grubunun en alt noktasına en yakın olduğu, dolayısıyla fotoğraflarda geceye ilişkin vurgunun görece zayıf kaldığı bir düzeyi ifade etmektedir. Buna karşılık 36–39 aralığı, dağılımın orta bölümünde yer aldığı için gece vurgusunun belirgin ancak baskın olmadığını bir seviyeyi işaret etmektedir. En üst aralık olan 40–42, değerlerin üst eşikte yoğunlaştığı ve gece temsillerinin daha belirgin olduğu durumu tanımlamaktadır. Bu sınıflandırma, gece temsilinin kentler arasında hem nicel hem yorumlanabilir biçimde karşılaştırılmasına imkân tanımaktadır.

Tablo 3.22 Kentsel temsil ögeleri değerlendirmesi

Kent	**Baskın Lynch'in (2010) Temsil Ögesi**	**Baskın Aydınlatma Tipolojisi**	**Temsiline En Çok Katkı Sağlayan Ögeler**	**Genel Gece Vurgusu**
Nice	Düğüm noktası, İşaret Ögesi	Meydan Aydınlatması, Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	Masséna Meydanı-Notre-Dame Bazilikası,	Düşük (%31)

Tablo 3.22 Kentsel temsil ögeleri değerlendirmesi (devamı)

Londra	İşaret Ögesi, Düğüm noktası	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması, Meydan - Reklam, Tabela Aydınlatması	Westminister Sarayı ve Big Ben- Picadilly Meydanı	Orta (%37)
Paris	İşaret Ögesi	Özel Yapı Aydınlatması- Kule	Eyfel Kulesi	Yüksek (%40)
Barselona	İşaret Ögesi, Düğüm noktası	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması, Meydan Aydınlatması	Sagrada Familia Bazilikası- Plaça reial Meydanı	Orta (%36)
İstanbul	İşaret Ögesi, Düğüm noktası	Özel Yapı Aydınlatması- Köprü- Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması Meydan Aydınlatması	15 Şehitler Köprüsü- Ortaköy	Orta (%39)
Dubai	İşaret Ögesi	Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	Burj Khalifa	Yüksek (%42)
New York	Düğüm noktası	Meydan Aydınlatması- Reklam Tabela Aydınlatması	Times Meydanı	Yüksek (%41)
Toronto	İşaret Ögesi, Düğüm noktası	Özel Yapı Aydınlatması- Kule- Meydan Aydınlatması	CN Kulesi- Nathan Philips Meydanı	Düşük (%33)
Madrid	Düğüm noktası, İşaret Ögesi,	Meydan Aydınlatması- Anıtsal / Simge Yapı Aydınlatması	Cibeles Meydanı- Metropolis Binası	Düşük (%31)

Tablo 3.22 Kentsel temsil ögeleri değerlendirmesi (devamı)

Amsterdam	Bölge	Sivil ve Ticari Yapı Aydınlatması	Kanal Evleri-Red Light Bölgesi	Düşük (%33)

Bu bağlamda, incelenen on kentin gündüz ve gece temsilleri Lynch'in (2010) kent imgesi kavramı çerçevesinde işaret ögeleri ve düğüm noktaları olmak üzere belirgin iki ana öge bulunmaktadır.

Bulgular doğrultusunda Paris ve Dubai kentlerinin gece temsilini işaret ögeleri üzerinden anıtsal-simge yapı aydınlatması ile oluşturduğu belirlenmiştir. Diğer kentler incelendiğinde genel gece vurgusu değerleri orta ve yüksek olan kentlerin yaklaşık %66'sında işaret ögesi unsuru bulunmaktadır. Bu noktada işaret ögeleri ve anıtsal-simge yapı aydınlatma uygulamalarının genellikle daha yüksek gece vurgusuyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu kentlerde ışık, yalnızca yapıyı görünür kılmakla kalmaz; yapıya ait tarihî ve simgesel anlamı gece görselleri aracılığıyla yeniden aktarmaktadır. Tabloya yansıyan orta düzey gece vurguları (yaklaşık %37) bu işaret ögesi odaklı temsiliyetin dengeli ama belirgin olduğunu göstermektedir. Kentlerde gece temsilini oluşturan bir diğer önemli unsur ise düğüm noktalarıdır. Aydınlatmanın odaklayıcı etkisi bir meydanı zihinsel haritalarda Lynch'in (2010) belirttiği üzere daha belirgin kılarak vurgu yapmaktadır. Mekânı görsel olarak odaklaştırarak ve yön bulmayı kolaylaştırarak "buluşma" imajını güçlendirmektedir. Özellikle meydanlarda belirginleşen bir diğer aydınlatma türü ise reklam ve tabela aydınlatmasıdır. Bu aydınlatma türü New York örneğinde belirginleşmektedir. Times Meydanı gibi mekânlar, meydan niteliğini reklam panoları ve yüksek parlaklıktaki görsel ekranlarla yeniden tanımlamaktadır. Bunun sonucunda kent görseli hem buluşma yoğun hem de görsel olarak aydınlatma sayesinde güçlü ve dinamik bir gece profil göstermektedir (%41).

Özetle, ağ analizi, işaret ögelerinin gece temsillerinde merkezi bir rol oynadığını ve kentsel görünürlüğü ve algısal çekim merkezlerini belirlediğini ortaya koymuştur; buna karşın düğümler, sınırlar ve yollar görece daha az düzeyde temsil işlevi taşımaktadır. Bu bulgular, aydınlatma stratejilerinin yalnızca estetik değil aynı zamanda kentsel kimlik, yön bulma ve toplumsal kullanım açısından da belirleyici

olduğunu vurgulamaktadır. Bu sonuçlar, Lynch'in (2010) kent imgesi çerçevesiyle uyumlu olarak, gece temsillerini biçimlendiren ögeleri ve bu ögelerin kentsel algıyı yönlendirmesini açıklamaktadır.

4
SONUÇ

Kent temsili, kentlerin nasıl algılandığını ve betimlendiğini; bu algının sosyal, kültürel ve politik anlatımlar aracılığıyla toplumsal kimlik ve kamu politikalarını nasıl etkilediğini inceleyen bir kavramdır (Banou, 2016). Bu tezde, seçilen küresel kentler gündüz ve gece temsilleri ile kentsel aydınlatma tipolojileri bağlamında, Instagram verileri üzerinden incelenmiştir. Günümüzde paylaşma ve haberleşme kültürünün değişmesiyle, temsil biçimleri fiziksel çevreden ziyade dijital mecralar üzerinden yeniden üretilmekte; bu durum, kullanıcı temelli dijital platformları kent temsili araştırmaları açısından önemli bir veri kaynağı haline getirmektedir.

Bu bağlamda Instagram hem yüksek kullanıcı yoğunluğu hem de görsel odaklı yapısı sayesinde araştırmanın yöntemini oluşturmaktadır. 2010 yılında kurulan bu platform, özellikle yeni kuşak arasında yaygın biçimde kullanılmakta olup, 2022 verilerine göre aylık bir milyardan fazla aktif kullanıcıya ulaşarak dünya genelinde kullanıcı sayısı bakımından ikinci sırada yer almaktadır (Jun, 2022). 2024 yılında yayımlanan sosyal medya endeksi (Titan Travel, 2024) raporunda, kentlerin sosyal medyadaki görünürlük düzeyleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve listelenen ilk on kent, bu tezin örnek alanını oluşturmuştur.

Analizler, yöntem bölümü ve Şekil 1.1'de de ayrıntılı bir biçimde açıklandığı üzere arama kalıpları ve mekânsal sınırlar çerçevesinde yürütülmüştür. Analiz sürecinde kullanıcı davranışlarının olabildiğince organik ve kişiselleştirilmiş algoritmadan bağımsız biçimde gözlemlenebilmesi için sıfır takipçili, sıfır etkileşimli ve kişiselleştirilmemiş yeni bir Instagram hesabı oluşturulmuştur. Bu yöntem, platformun öneri algoritmalarından kaynaklanabilecek önyargıları ortadan kaldırmıştır. Analizlerde yalnızca kamusal erişime açık, kullanıcılar tarafından doğal biçimde üretilmiş içeriklerin değerlendirilmiştir. Böylece elde edilen

görseller, herhangi bir kurumsal yönlendirme veya pazarlama stratejisinin değil, bireysel kullanıcı deneyimlerinin bir temsili hâline gelmiştir. Bu yaklaşım, yüksek kullanıcı çokluğu sayesinde platformun sunduğu çeşitliliği ve temsil gücünü araştırma lehine dönüştürmüştür. Görsel içeriklerin incelenmesinde gündüz ve gece zaman dilimleri özel olarak ele alınmış, bu sınıflandırmada temel kriter fotoğrafın doğal ışık koşulları olmuştur. Buna göre, doğal güneş ışığı içeren fotoğraflar "gündüz", doğal ışığın bulunmadığı karanlık ortamlar ise "gece" görseli olarak tanımlanmıştır. Instagram kullanıcılarının paylaşım tercihleri nedeniyle çekim zamanı kesin olarak bilinmediğinden, sınıflandırmada yalnızca doğal ışık gözlemi esas alınmıştır. Seijas'ın (2018) çalışmasında olduğu gibi, gece saatleri 18:00 ile 06:00 arası kabul edilerek 12'şer saatlik eşit zaman dilimleriyle gündüz ve gece temsilleri eşit süre aralıklarında değerlendirilmiştir. Böylece, paylaşım saati ile çekim saati arasındaki olası farklardan doğabilecek hatalar analiz kapsamı dışında tutulmuş ve görsel temelli içerik analizi nesnel ölçütlerle yürütülmüştür.

Kentlerde Instagram temelli görsel dağılım, gece görsellerinin ortalama olarak %36 paya sahip olduğunu göstermektedir. Kentler arasında Dubai (%42), New York (%41,4) Paris (%40) ve İstanbul (%39) en yüksek gece paylarına sahipken; Amsterdam, Madrid ve Nice yaklaşık %31 ile alt sırada yer almaktadır. Analizlerde, Instagram görsellerinde yer alan kent unsurlarının gece oranı ile toplam görsel sayısının ayrı ayrı değerlendirildiğinde; bir unsurun (Nice – Notre-Dame Bazilikası gibi) az sayıda fotoğraflanmış olsa da yüksek bir gece oranına sahip olabildiği görülmektedir. Tam tersi olarak; çok sayıda fotoğraflanmış olmasına rağmen (Masséna Meydanı gibi) gece oranı düşük olabilmektedir. Bu durum, bazı kentsel unsurların gece temsillerinde daha fazla dikkat çektiğini göstermektedir.

Yapılan analizler ışığında gece temsilleri başlık 2.3 'te de detaylı olarak açıklandığı üzere iki ana aydınlatma tipolojisi altında sınıflandırılmıştır: **mimari yapı aydınlatmaları** ve **kamusal alan aydınlatması**. Kevin Lynch'in (2010) kentsel ögeleri ile aydınlatma tipolojileri birlikte değerlendirildiğinde, anıtsal ya da simgesel yapıların cephe aydınlatmalarının, özellikle uzak perspektiflerden algılanabilen bir yönlendirme ve odak oluşturma işlevi üstlendiği görülmektedir. Bu tür yapılar, ışığın düşey yüzeyde yarattığı parlaklık farkı ve biçim vurgusu sayesinde, kent siluetinde yüksek görsel baskınlık sağlayarak "işaret ögesi" niteliği kazanmaktadır. Buna karşılık, kıyı hatları, köprü bağlantıları veya sahil şeritleri gibi

“sınır” algısı yaratan kent mekânlarında kullanılan aydınlatmalar, doğrusal süreklilik ve yön duygusunu güçlendirmektedir. Bu durum, aydınlatmanın yalnızca fiziksel bir görünürlük aracı değil, aynı zamanda Lynch’in (2010) kentsel imaj kuramı bağlamında mekânsal algıyı yönlendiren bir temsil stratejisi olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma, görsel Instagram verilerini kentsel aydınlatma tipolojileri bağlamında sistematik olarak ilişkilendiren bir çerçeve sunmaktadır. Çalışmanın güçlü yanlarına rağmen bazı sınırlılıklar ve geliştirme gerektiren yönler bulunmaktadır: Instagram kullanıcı profili (yaş, gelir, turistik/yerel oranı) ve paylaşım alışkanlıkları seçkini yansıtır; bazı gruplar/demografiler aşırı/az temsil edilmiş olabilir, sınıflandırma ile kentin temsili farklı gruplar açısından farklı üretilebilir. Bu noktada kullanıcı profili sınıflandırılması ile analizlere bir katman daha eklenerek her grup için kent temsili belirlemek daha hassas nitelikte bir temsil sınıflandırmasını sağlayacaktır.

Ayrıca Zasina’nın (2018) vurguladığı üzere Instagram içerikleri genellikle “estetize edilmiş ve resmedilmeye değer” mekânları ön plana çıkarır; bu durum veri temsiliyeti ve seçki sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bu durumun teyidi; sosyal medya temelli temsiliyet analizleri, kentlerin turizm raporları, ziyaretçi sayıları, resmi destinasyon verileri, yaya/araç sayım verileri veya mobilite / konaklama istatistikleri gibi dışsal veri kümeleriyle çapraz doğrulama yapılarak sonuca bağlanmalıdır.

Bu tez, “kentin gece ve gündüz temsilleri arasındaki farklılıklar, aydınlatma tipolojileri bağlamında nasıl açıklanabilir?” sorusuna, Instagram verileri üzerinden yürütülen görsel analizlerle yanıt aramıştır. Bulgular, hipotezi destekler biçimde, gece temsillerinde belirli kentsel aydınlatma tipolojilerinin baskınlaştığını; özellikle cephe aydınlatmaları aracılığıyla vurgulanan anıtsal ve simgesel yapıların Şekil 3.1’de de açıklandığı üzere “işaret ögesi” niteliği kazanarak kentsel temsili şekillendirdiğini göstermiştir. Buna karşılık gündüz temsilleri, doğal ışığın eşit dağılımı nedeniyle kentsel mekâna daha homojen bir görünürlük kazandırırken, gece temsilleri ışığın yönlendirme gücüyle daha odaklı bir temsil üretmiştir.

Üçüncü bölümde yer alan tablolarda nicel veriler ile açıklamalı bir biçimde kentin gündüz temsili işaret ögeleriyle birlikte yol, sınır ve bölge gibi unsurlar ile

üretilirken, gece temsili seçici bir biçimde aydınlatılmış işaret ögeleri üzerinden kurulmaktadır. Bu da hipotezi destekler biçimde, gece temsillerinin çeşitli cephe aydınlatma yöntemleriyle vurgulanmış simgesel ögeler aracılığıyla üretildiğini doğrulamaktadır. Gece temsillerinin büyük oranda işaret ögeleri etrafında yoğunlaşması aydınlatmanın mekânı yeniden tanımlayıcı bir unsur olarak işlev gördüğünü göstermektedir.

Sonuç olarak, bu tezde aydınlatmanın hem görsel algıyı hem de imgesel yoğunluğu yönlendiren bir araç olduğu; kentlerin gece temsilinin, işaret ögeleri, yön bulma kolaylığı ve mekânsal hafıza gibi Lynch (2010) temelli bileşenlerle yeniden tanımlandığı söylenebilir. Bu yönüyle, kentsel aydınlatma tipolojileri yalnızca fiziksel bir unsur değil, aynı zamanda kent kimliğinin gece bağlamında yeniden kurgulanmasını sağlayan bir temsil aracıdır.

KAYNAKÇA

Acar, M. (2022). *Sosyal medyada kent imgesi: İzmir Konak ve Bayraklı kent merkezleri* [Yüksek lisans tezi, Yaşar Üniversitesi]. Yaşar Üniversitesi Açık Erişim Sistemi.

Acar, M., & Ek, F. İ. (2024). *The image of the city on social media: Case of İzmir city centers. GRID-Mimarlık Planlama ve Tasarım Dergisi, 7*(2), 363–387.

Acuti, D., Mazzoli, V., Donvito, R., & Chan, P. (2018). *An Instagram content analysis for city branding in London and Florence. Journal of Global Fashion Marketing, 9*(3), 185–204.

Adın, M. S., & Caymaz, G. F. Y. (2024). *Examination of outdoor lighting design principles: The case of Istanbul Lounge. Rīgas Tehniskās universitātes Zinātniskie raksti, 20*(1), 140–153.

Aktan, E. (2018). Instagram kullanıcılarının kullanım motivasyonları ve Instagram takip davranışlarının incelenmesi. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, *9*(33), 127–146.

Alpak, E. M., Mumcu, S., & Yılmaz, S. (2018). Açık mekânların çevresel özellikleri: Algısal, fiziksel ve sosyal faktörler. In M. Keha & Z. Alimgereyev (Eds.), *5. Uluslararası Mesleki ve Teknik Bilimler Kongresi Bildiriler Kitabı* (ss. 541–551). İKSAD Yayınevi.

Altan, İ. (1992). Mimarlıkta mekân kavramı. In *Mimarlık ve şehircilikte mekân* (ss. 75–88). İstanbul: Yıldız Üniversitesi Yerleşme ve Mimarlık Bilimleri Uygulamalı Araştırma Merkezi.

Anıt yapı aydınlatması. (t.y.-a). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 24 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/49187820915346191/

Anıt yapı aydınlatması. (t.y.-b). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 24 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/583990276719309720/

Appleyard, D. (1973). Notes on urban perception and knowledge. In R. M. Downs & D. Stea (Eds.), *Image and environment: Cognitive mapping and spatial behavior* (ss. 109–114). Chicago: Aldine.

Ashihara, Y. (1983). *The aesthetic townscape* (L. E. Riggs, çev.). MIT Press.

Aşçıoğlu Yıldırım, M. (2024). *Sahne aydınlatması bağlamında ışık ile mekânsal algının ve duygu durumunun değerlendirilmesine ilişkin bir yaklaşım* [Doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü].

Balafoutis, T. (2024). *Architectural lighting simulations as a method to evaluate emotions on cultural heritage building facades* [Kültürel miras yapı cephelerinde duyguları değerlendirmek için bir yöntem olarak mimari aydınlatma simülasyonları]. *Architecture, 5*(1), 3.

Banou, S.-K. (2016). *Textual cities / Working drawings: Rereading the space of drawing* [Metinsel şehirler / Çalışma çizimleri: Çizim mekânının yeniden okunması]. In K. Havik, S. Oliveira, J. Mejia Hernandez, M. Proosten, & M. Schafer (Eds.), *Writingplace: Investigations in Architecture and Literature*.

Barcelona City Council. (2015). *Main economic indicators for the Barcelona area* [Barcelona bölgesi için başlıca ekonomik göstergeler].

Boano, C. (2015). *The impossible city: Short reflections on urbanism, architecture and violence.* The Bartlett Development Planning Unit, University College London.

Bodmann, H. W. (2018). *Architectural lighting design: A research review over 50 years. Lighting Research & Technology, 50*(1), 80–97.

Bostancı, S. H. (2023). *Kent planlama ve kentsel tasarımda aydınlatmanın rolü*. Iksad Yayıncılık.

Böhme, G. (2017). *The aesthetics of atmospheres.* Routledge.

Casciani, D. (2020). *The human and social dimension of urban lightscapes.* Cham, Switzerland: Springer International Publishing.

Castillo-Villar, F. R. (2018). City branding and the theory of social representation. *Revista Bitácora Urbano-Territorial, 23*(2), 13–25.

Cengiz, M. S. (2022). Use of daylight in houses and villas from modern architectural buildings. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, (38)*, 247–258.

Chen, M., Wei, Z., & Cao, K. (2025). Multi-perspective perception of city image in Shanghai via massive short videos. *International Journal of Applied Earth Observation and Geoinformation, 144*, 104844.

CIE – International Commission on Illumination. (n.d.). *Lighting: Deliberate use of light to achieve visual, aesthetic, and psychological effects in a space*. CIE.

Corten, I. (2001). Street lighting and quality of life: The case of neighborhoods in difficulty. In *Lighting Congress* (ss 200–206). İstanbul Teknik Üniversitesi.

Cresswell, T. (2004). *Place: A short introduction*. Oxford: Blackwell Publishing.

Cumo, F., Pennacchia, E., & Sferra, A. S. (2025). *Sustainability in public lighting: The methodology for identifying environmentally optimal solutions in replacement planning — A case study* [Kamusal aydınlatmada sürdürülebilirlik: Yenileme planlamasında çevresel açıdan en uygun çözümleri belirleme yöntemi — Bir vaka çalışması]. *Energies, 18*(3), 535.

Çınar, Ö., & Sarıberberoğlu, M. T. (2023). *Işığın mekân atmosferi oluşumuna etkisi: Troya Müzesi üzerinden bir değerlendirme*. *Modular Journal*, *6*(2), 121–136.

Doğan, F. (2024). Kentsel aydınlatmanın kent estetiğine etkisi. *Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi*, *7*(2), 230–236.

Edensor, T. (2015). *Light design and atmosphere. Visual Communication, 14*(3), 331–350.

Erkan, N. Ç. (1996). *Çevre psikolojisi bağlamında çevresel imaj ve Beşiktaş Meydanı örneği* [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü].

Escamilla-Sánchez, A., López-Villodres, J. A., Alba-Tercedor, C., Ortega-Jiménez, M. V., Rius-Díaz, F., Sánchez-Varo, R., & Bermúdez, D. (2025). *Instagram as a tool to improve human histology learning in medical education: Descriptive study. JMIR Medical Education, 11*(1)

Federal Highway Administration. (2025). *Highway lighting resources* [Karayolu aydınlatma kaynakları]. U.S. Department of Transportation.

Gaston, K. J., Davies, T. W., Bennie, J., & Hopkins, J. (2012). *Reducing the ecological consequences of night-time light pollution: Options and developments. Journal of Applied Ecology, 49*(6), 1256–1266.

Gehl, J. (2010). *Byer for mennesker* [Şehirler insanlar için] (1. baskı). København: Bogværket.

Gehl, J. (2008). *Cities for people* (1. baskı). Washington, DC: Island Press.

Giordano, E. (2018). *Outdoor lighting design as a tool for tourist development: The case of Valladolid. European Planning Studies, 26*(1), 55–74.

Górczewska, M. (2011). *Some aspects of architectural lighting of historical buildings. Light. Engineering. Architecture. Environment,* 121, 107–116.

Hennig, V. K. R. (2025). *Sustaining social interaction in public squares after dark: A socio-physical perspective on the lighting-behaviour relationship* (Doctoral dissertation, Lund University).

Highway Research Record. (1967). *Luminance requirements for illuminated signs* (No. 179-002). Transportation Research Board. https://onlinepubs.trb.org/Onlinepubs/hrr/1967/179/179-002.pdf (Erişim tarihi: 17 Ağustos 2025)

Institut National de la Statistique et des Études Économiques. (2024). *Institut National de la Statistique et des Études Économiques* [Ulusal İstatistik ve Ekonomik Çalışmalar Enstitüsü].

International Energy Agency – Energy Conservation in Buildings and Community Systems Programme (IEA ECBCS). (2010). *Guidebook on energy efficient electric lighting for buildings (Annex 45)*. AECOM Ltd. https://nachhaltigwirtschaften.at/resources/iea_pdf/ecbcs_annex_45_guidebook_extended_summary.pdf (Erişim tarihi: 29 Ağustos 2025)

InTrans. (2020). *Chapter 11: Street lighting* [Bölüm 11: Sokak aydınlatması]. Iowa Eyalet Üniversitesi Ulaşım Araştırma Enstitüsü.

Johnston, R. J. (2000). *The dictionary of human geography* (4th ed.). Blackwell.

Jones, F. H. (1989). *Architectural lighting design*. Crisp Publications. 43–49.

Jun, S. H. (2022). Why do people post photos on Instagram? *Sustainability, 14*(19), 12648.

Jung, C., Awad, J., & Al Qassimi, N. (2021). *Evaluation of residents' comfort in high-rise residential buildings in Dubai, United Arab Emirates* [Birleşik Arap Emirlikleri, Dubai'deki yüksek katlı konutlarda yaşayanların konforunun değerlendirilmesi]. *Frontiers in Built Environment, 7*, 766057.

Jurševska, R. S., & Vugule, K. (2022). *Urban nightscapes and lighting master plans: Case study of Liepāja. Landscape Architecture and Art, 20*(7), 7–16.

Kalandides, A. (2011). City marketing for Bogotá: A case study in integrated place branding. *Journal of Place Management and Development, 4*(3), 282–291.

Kasseh, Y., & Touzani, A. (2022, Mayıs). *The lighting master plan is a lever for efficient and sustainable management of public lighting in Moroccan cities.* In *International Conference on Advanced Intelligent Systems for Sustainable Development* (ss. 302–315). Cham, İsviçre: Springer Nature Switzerland.

Kıran, A. (1992). *Mimari mekânda renk uyumu*. Mimarlık ve Şehircilikte Mekân. Sistem Yayıncılık.

King, A. D. (Ed.). (1996). *Re-presenting the city: Ethnicity, capital and culture in the twenty-first century metropolis*. New York University Press.

Kordhaghı, M., Zolfagharı, H., & Kandemir, Ö. (2022). Design elements used to create a perception of space in architecture: A case study of Iranian architecture. *Mimarlık ve Yaşam, 7*(1), 311-331.

Lefebvre, H. (1991). *The production of space* (D. Nicholson-Smith, Trans.). Oxford: Blackwell. (Orijinal eser 1974'te yayımlanmıştır)

Li, K. (2024). *Environmental aspects of urban lighting. Acad. J. Sci. Technol, 9*(2), 271–275.

Lindh, U. W. (2012). *Light shapes spaces: Experience of distribution of light and visual spatial boundaries* [Doktora tezi, Jönköping University].

Lis, A., Zienowicz, M., Kukowska, D., & Zalewska, K. J. (2023). *How to light up the night? The impact of city park lighting on visitors' sense of safety and preferences* [Geceyi nasıl aydınlatmalı? Kent parkı aydınlatmasının ziyaretçilerin güvenlik algısı ve tercihleri üzerindeki etkisi]. *Urban Forestry & Urban Greening, 89*, 128124.

Liu, M., Zhang, B., Luo, T., Liu, Y., Portnov, B. A., Trop, T., Jiao, W., Liu, H., Li, Y. ve Liu, Q. (2022). *Assessment of street lighting quality in residential areas by combining remote sensing tools and a survey on pedestrian safety and visual comfort perception* [Uzaktan algılama araçları ve yaya güvenliği ile görsel konfor algısına ilişkin bir anketin birleştirilmesiyle yerleşim alanlarındaki sokak aydınlatma kalitesinin değerlendirilmesi]. *Remote Sensing, 14*(4), 826.

Luna, Á. (2024). *Feeding ecology of the common wood pigeon (Columba palumbus) in a major European city* [Büyük bir Avrupa kentinde ortak orman güvercini (Columba palumbus) beslenme ekolojisi]. *Royal Society Open Science, 11*(6), 231721.

Lynch, K. (2010). *Kent imgesi* (İ. Başaran, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Orijinal eser 1960'da yayımlanmıştır).

Markus, M., & Nadia, N. (2020). *Façade lighting as a bridge between landmark and community* [Cephe aydınlatmasının simgesel yapı ile topluluk arasında bir köprü olarak rolü] (Yüksek lisans tezi, Aalborg University). Aalborg University Digital Archive.

Meydan aydınlatması. (t.y.-a). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 24 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/16958936096890256/

Meydan aydınlatması. (t.y.-b). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 24 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/526076800241606029/

Mimari yapı aydınlatması. (t.y.-a). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 17 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/794322453057954366/

Mimari yapı aydınlatması. (t.y.-b). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 17 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/23995810486620345/

Ministry of Housing and Urban-Rural Development. (2008). *Code for lighting design of urban nightscape (JGJ/T 163-2008).* China Architecture & Building Press.

Moreno-García, M. del C., & Baena, I. (2019). *The microclimatic effect of green infrastructure (GI) in a Mediterranean city: The case of the urban park of Ciutadella (Barcelona, Spain)* [Akdeniz kentinde yeşil altyapının mikroiklimsel etkisi: Ciutadella kentsel parkı örneği (Barselona, İspanya)]. *Arboriculture & Urban Forestry (AUF), 45*(3), 99–107.

Nanjing Municipal Government. (2012). *Management measure for lighting of Nanjing urban nightscape.* Nanjing Municipal Government.

Narboni, R. (2004). *Lighting the landscape: Art, design, technologies*. Birkhäuser.

Neri, A. (2001). *City lighting and beautification: Tradition for the future*. [Yayınevi bilgisi mevcut değil].

Nice Côte d'Azur Metropolitan Convention & Visitors Bureau. (2023). *Press kit: Destination MICE.*

Novoselov, A. (1991). *Образ города как культурного и туристического центра в восприятии его жителей* [Şehrin kültürel ve turistik merkez olarak algılanması: Sakinlerinin perspektifi] [Yüksek lisans tezi, Sibirya Federal Üniversitesi].

ODI. (2019). *Mayors Dialogue on Growth and Solidarity: City profile: Amsterdam, Netherlands* [Büyüme ve dayanışma üzerine belediye başkanları diyaloğu: Şehir profili: Amsterdam, Hollanda].

Oguike, M. C., Ikike, I. ve Etim, N. M. (2025). *Urban lighting: A critical element in architectural and urban design* [Kentsel aydınlatma: Mimari ve kentsel tasarımda kritik bir unsur]. *International Journal of Research Publication and Reviews, 6*(2), 3850–3854.

Office for National Statistics. (2024). *London's population* [Londra'nın nüfusu]. Greater London Authority. https://data.london.gov.uk/dataset/londons-population (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2025)

Okur, H. D. (2023). *Instagram'da bireysel direniş taktikleri: Filistin yanlısı paylaşımlar üzerinden nitel içerik analizi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11*(Özel Sayı), 54–73.

Ozorhon, I. F., & Uraz, T. U. (2014). Natural light as a determinant of the identity of architectural space. *Journal of Architecture and Urbanism, 38*(2), 107–119.

Özorhon, İ. F. (2002). *Mimari mekân kimliğini belirleyen yönüyle doğal ışık* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü].

Park aydınlatması. (t.y.-a). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 17 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/40532465391316321/

Park aydınlatması. (t.y.-b). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 17 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/9922061673448149/

Petit, B. C. (2014). *La representación de la ciudad: De la filosofía al pensamiento urbano. Ángulo Recto. Revista de estudios sobre la ciudad como espacio plural, 6*(1), 5–21.

Pérez Vega, C., Fontoynont, M., Wienold, J., & Bodart, M. (2021). *Urban lighting research: Transdisciplinary framework—A collaborative process with lighting professionals. International Journal of Environmental Research and Public Health, 18*(2), 624.

Pilshchikov, I. (Ed.). (2015). *Urban semiotics: The city as a cultural-historical phenomen.* Tallinn University Press / Tallinna Ülikooli Kirjastus.

Polat, E., & Yağmur, Ş. (2018). *Kent aydınlatması kapsamında yapı yüzü aydınlatmasına yönelik incelemeler* [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi].

Prioridata. (2025). *Most popular apps | Downloads, users & stats 2025* [Çevrimiçi veri raporu]. https://prioridata.com/data/most-popular-apps/ (Erişim tarihi: 15 Eylül 2025)

Rakonjac, I., Zorić, A., Rakonjac, I., Milošević, J., Marić, J., & Furundžić, D. (2022). *Increasing the livability of open public spaces during nighttime: The importance of lighting in waterfront areas. Sustainability, 14*(10), 6058.

Raymond, C., Matthews, T., & Tuholske, C. (2024). *Evening humid-heat maxima near the southern Persian/Arabian Gulf* [Güney Pers/Arab Körfezi yakınlarında akşam nemli-sıcak maksimumları]. *Communications Earth & Environment, 5*(1), 591.

Reklam-tabela aydınlatması. (t.y.-a). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 24 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/76350156178500394/

Reklam-tabela aydınlatması. (t.y.-b). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 24 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/811210951669522582/

Ritter, J. (2006). Master planları – Durum değerlendirmesi. *Professional Lighting Design Türkiye Dergisi*, *12*, 56–57.

Rozman Cafuta, M. (2021). *Sustainable city lighting impact and evaluation methodology of lighting quality from a user perspective. Sustainability, 13*(6), 3409.

Seijas, A. (2018). *A guide to managing your night-time economy* [Gece ekonominizi yönetmeye yönelik bir rehber]. Sound Diplomacy.

Shetye, M., & Nair, R. S. (2025). *Study of Instagram as a social media platform for promotion of travel and tourism content*. *Academy of Marketing Studies Journal, 29*(1), 1–11.

Short, J. R. (1999). Urban imagineers: Boosterism and the representation of cities. In A. E. G. Jonas & D. Wilson (Eds.), *The urban growth machine: Critical perspectives two decades later* (pp. 37–54). Albany: State University of New York Press.

Sirel, Ş. (1996). *Aydınlatma tasarımında temel kurallar* (Kitapçık No. 7). Yapı Fiziği Uzmanlık Enstitüsü.

Smith, M. E., & Lobo, J. (2019). Cities through the ages: One thing or many? *Frontiers in Digital Humanities, 6*, 12.

Sözen, M. Ş. (2003). *Aydınlatma tasarımında mimarın ve elektrik mühendisinin rolü*. Ankara: Elektrik Mühendisleri Odası (EMO).

Spence, C. (2020). *Senses of place: Architectural design for the multisensory mind*. *Cognitive Research: Principles and Implications, 5*(1), 46.

Stojanovski, T. (2013). *Theoretical framework and limitations of scientific urbanism* [Yüksek lisans tezi, KTH Kraliyet Teknoloji Enstitüsü, Stockholm].

Sumartojo, S., Edensor, T., & Pink, S. (2019). *Atmospheres in urban light. Ambiances. Environnement sensible, architecture et espace urbain,* (5), 1–18.

Sun, M., & Liu, Y. (2025). *Effects of reflecting water on viewers' visual attention and emotional responses* [Yansıyan suyun izleyicilerin görsel dikkat ve duygusal tepkileri üzerindeki etkileri]. *Nature Communications, 16*(1), 1650.

Şahin Körmeçli, P. (2024). Understanding the historic center by using network analysis with mental mapping method: The case study of Amasra, Turkey. *Sustainability, 16*(13), 5387.

Şerefhanoğlu, M., & Bostancı, T. (2000). Aydınlatmada fiber optik kullanımı. *III. Ulusal Aydınlatma Sempozyumu Bildirileri*, 162–167.

Taşoluk, D. (2014). *Mimari tasarıma bir girdi olarak doğal aydınlatma: Konya'daki ofis binalarının doğal aydınlatma bakımından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü].

Thomas, V. L., Chavez, M., Browne, E. N., & Minnis, A. M. (2020). Instagram as a tool for study engagement and community building among adolescents: A social media pilot study. *Digital Health, 6*,

Ticari-yaya caddesi aydınlatması. (t.y.-a). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 24 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/227924431136637654/

Ticari-yaya caddesi aydınlatması. (t.y.-b). [Görsel]. Pinterest. Erişim tarihi: 24 Kasım 2025, https://tr.pinterest.com/pin/300826450094533537/

Titan Travel. (2024, 1 Temmuz). *Social Travel Index 2024* [Çevrimiçi rapor]. Titan Travel. https://www.titantravel.co.uk/blogs/social-travel-index-2024 (Erişim tarihi: 13 Ağustos 2025)

Toksarı, M. (2022). Sosyal medya ve nefret söylemiyle ilgili çalışmaların bibliyometrik analiz ile incelenmesi. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, *8*, 42–55.

Tolunguc, A. (1999). *Turizmde tanıtma ve reklam*. MediaCat Yayınları.

Tomasovits, M., Zerefos, S., Tsangrassoulis, A., Th, B., Vital, R., Madias, E. N. D., & Doulos, L. T. (2025). *The impact of facade lighting on environmental sustainability: Investigation methods. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 210,* 115246.

Toronto City Planning. (2022, Şubat 11). *2021 Census: Population and dwelling counts* [2021 Nüfus Sayımı: Nüfus ve konut sayıları].

Triponescu, A., Dragan, A., & Creţan, R. (2024). Mapping perception: Analyzing mental representations of urban space in Timişoara, Romania. *Urban Science, 8*(4), 205.

Turekulova, A. I., Kovatchev, A. D., & Iskhojanova, G. R. (2020). Methodological approach to creating an urban lighting atmosphere with regard to human needs. *Spatium*, *43*, 16–25.

Türk Dil Kurumu. (2023). *Güncel Türkçe sözlük* [Çevrimiçi sözlük]. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim tarihi: 13 Ocak 2025)

U.S. Census Bureau. (2024). *Population estimates for New York City* [New York City için nüfus tahminleri]. U.S. Department of Commerce. https://www.census.gov (Erişim tarihi: 1 Eylül 2025)

U.S. Department of Transportation, Federal Highway Administration. (2007, Eylül). *Reducing late night/early morning intersection crashes by providing lighting* (FHWA-SA-07-015).

Üstündağ, B. B. (2009). *Bina cephesi ve işlevlerinin görsel analiz kapsamında değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü]. İstanbul Teknik Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv.

Üstün Topal, T., & Kurdoğlu, B. Ç. (2023). *Evaluation of urban park lighting using quantitative and qualitative methods: A case study of Trabzon in Turkey. Online Journal of Art & Design, 11*(3), 45–58.

Valevičius, M. (2010). *Urban lighting: Historical development and contemporary trends.* Vilnius Gediminas Technical University Press.

Vietnam.vn. (t.y.). *Lyon Işık Festivali, Fransa'nın renkli sanat etkinliği* [İnternet sayfası]. Erişim tarihi: 24 Kasım 2025, https://www.vietnam.vn/tr/le-hoi-anh-sang-lyon-su-kien-nghe-thuat-day-mau-sac-cua-nuoc-phap

Vietor, R. H. K., & Forrest, N. (2009). *Dubai: Global Economy* [Dubai: Küresel ekonomi]. Harvard Business School Publishing.

Yenici, M. (2025). *Instagram'ı görsel tüketim çöplüğüne dönüştüren trend: Photo dump. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 11*(2), 127–151.

Yeniçıktı, N. T. (2016). Halkla ilişkiler aracı olarak Instagram: Sosyal medya kullanan 50 şirket üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim*, *9*(2), 92–115.

Yılmaz, E., Yılmaz, İ., & Altunkasa, M. F. (2024). *Analysis of the summer thermal comfort indices in İstanbul* [İstanbul'da yaz dönemi termal konfor indekslerinin analizi]. *International Journal of Biometeorology, 68*(5), 867–881.

Yuan, H. (2014). *Urban nightscape and nightscape lighting: Analysis and evaluations on typical nightscape cases in Nanjing* (Yüksek lisans tezi, Blekinge Teknoloji Enstitüsü).

Yurttaş, N. B. (2019). Mekânsal algı kavramı ve iç mekân tasarımı ilişkisi. *Euroasia Journal of Social Sciences & Humanities*, *6*(6), 27–34.

Yüknü, S. N., & Günay, M. A. (2024). Batman örneğinde kent imajının oluşumu ve imajın göstergeleri. *Uluslararası Sosyal Medya ve İletişim Araştırmaları Dergisi, 5*(8), 20–48.

Zasina, J. (2018). *The Instagram image of the city: Insights from Lodz, Poland. Bulletin of Geography: Socio-economic Series, 42,* 213–225.

Zeng, X., Zhang, B., Chen, S., Lin, Y., & Haans, A. (2025). Exploring the impact of daytime and nighttime campus lighting on emotional responses and perceived restorativeness. *Buildings, 15*(6), 872.

Zhu, L., Konečný, M., Shen, J., Stachoň, Z., & Švedová, H. (2019). The influence of spatial familiarity on landmark salience sensibility based on eye tracking. *Abstracts of the ICA, 1*, 438.

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR

Konferans Bildirileri

1. Öner, D. D., & Aktuğlu Aktan, E. Ö. (2025, Mayıs 8–9). *Day and night image of cities.* In *Abstract proceedings book of the 8th International Conference of Contemporary Affairs in Architecture and Urbanism (ICCAUA 2025)* (p. 55). Alanya, Türkiye.

Tam Metin

1. Öner, D. D., & Aktan, E. Ö. A. (2025). *Daytime and nighttime image of cities. Proceedings of the International Conference of Contemporary Affairs in Architecture and Urbanism – ICCAUA, 8*(1), 623–634. https://doi.org/10.38027/ICCAUA2025EN0356

Ödüller

1. Öner, D. D., & Aktan, E. Ö. A. (2025, May 8–9). *Day and night image of cities. In Abstract proceedings book of the 8th International Conference of Contemporary Affairs in Architecture and Urbanism (ICCAUA 2025)* (p. 55). Alanya, Türkiye. *Best Presentation Award.*.